

Lisa 9

LIHTSUSTATUD ÕPPE AINEKAVAD

Sillamäe Vanalinna Kooli õppekava

Kehtestatud direktori käskkirjaga nr 1-1/2025/1

SISUKORD

1. Eesti keel	6
Eesti keele kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine (lihtsusatud õpe).....	6
Eesti keele lõimingu rakendamise viisid (lihtsusatud õpe)	7
Läbivate teemade käsitlemine (lihtsusatud õpe)	9
Eesti keel	10
Õpitulemused I kooliastmes	10
1. klass	11
2. klass	12
3. klass	13
Õpitulemused II kooliastmes	14
4. klass	15
5. klass	16
6. klass	17
Õpitulemused III kooliastmes.....	18
7. klass	19
8. klass	20
9. klass	22
2. A-võõrkeel (vene keel).....	23
Võõrkeele kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine	23
Lõimingu rakendamise viisid võõrkeeles teiste ainevaldkondadega	24
Läbivate teemade käsitlemine võõrkeeles	25
A-võõrkeel (lihtsusatud õpe).....	27
II kooliaste	27
5. klass	27
6. klass	29
III kooliaste.....	30
7. klass	31
8. klass	32
9. klass	34
3. Matemaatika	36
Matemaatika kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine (lihtsusatud õpe)	36
Matemaatika lõimingu rakendamise viisid (lihtsusatud õpe)	37
Läbivate teemade käsitlemine matemaatikas (lihtsusatud õpe).....	38
Matemaatika	40
Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa	40
Õpitulemused kooliastmete ja klasside kaupa	41
Õpitulemused I kooliastmes.....	41
1. klass.....	41
2. klass.....	42
3. klass.....	43
Õpitulemused II kooliastmes	44
4. klass.....	44
5. klass.....	45

6. klass.....	46
Õpitulemused III kooliastmes	48
7. klass.....	48
8. klass.....	49
9. klass.....	50
4. Loodusained	51
Loodusõpetuse kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine (lihtsusatud õpe)	51
Loodusõpetuse lõimingu rakendamise viisid teiste ainevaldkondadega (lihtsusatud õpe)	53
Läbivate teemade käsitlemine loodusõpetuses (lihtsusatud õpe)	53
Loodusõpetus.....	54
1. klass	54
2. klass	55
3. klass	56
4. klass	57
5. klass	58
6. klass	59
7. klass	60
8. klass	61
9. klass	62
5. Sotsiaalsained.....	63
Sotsiaalsainete kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine (lihtsusatud õpe)	63
Sotsiaalsainete lõimingu rakendamise viisid (lihtsusatud õpe)	64
Läbivate teemade käsitlemine sotsiaalsainetes (lihtsusatud õpe)	65
Inimeseõpetus.....	66
1. klass	66
2. klass	67
3. klass	69
4. klass	70
5. klass	71
6. klass	72
7. klass	74
8. klass	76
9. klass	77
Ajalugu	78
6. klass	78
7. klass	79
8. klass	80
9. klass	80
6. Kunstiained.....	82
Kunstiainete kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine (lihtsusatud õpe)	82
Kunstiainete lõimingu rakendamise viisid teiste ainevaldkondadega (lihtsusatud õpe)	84
Läbivate teemade käsitlemine kunstiainetes (lihtsusatud õpe)	85
Kunst	86
Õpitulemused I kooliastmes	86

1. klass	86
2. klass	87
3. klass	89
Õpitulemused II kooliastmes	90
4. klass	90
5. klass	91
6. klass	93
Õpitulemused III kooliastmes	94
7. klass	95
8. klass	96
9. klass	97
Muusika	98
Õpitulemused I kooliastmes	98
1. klass	99
2. klass	99
3. klass	100
Õpitulemused II kooliastmes	101
4. klass	102
5. klass	103
6. klass	103
Õpitulemused III kooliastmes	104
7. klass	105
8. klass	105
9. klass	106
7. Tehnoloogia	107
Tööõpetuse kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine	107
Tööõpetse lõimingu rakendamise viisid	108
Läbivate teemade käsitlemine tööõpetuses	109
Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa	110
Õppetegevus 1.–2. klassis	110
Õppetegevus 3.–5. klassis	111
Õppetegevus 6.–7. klassis	111
Õppetegevus 8.–9. klassis	111
Tööõpetus 1.- 4. Klassis	112
Õpitulemused I kooliastmes	112
1. klass	112
2. klass	113
3. klass	114
4. klass	116
Käsitöö ja kodundus 5.- 9. Klassis	117
Õpitulemused II kooliastmes	117
5. klass	118
6. klass	119
Õpitulemused III kooliastmes	120

7. klass	121
8. klass	122
9. klass	123
Tehnoloogiaõpetus 5.- 9. Klassis	125
Õpitulemused II kooliastmes	125
5. klass	125
6. klass	126
Õpitulemused III kooliastmes.....	127
7. klass	127
8. klass	128
9. klass	129
8. Kehaline kasvatus.....	130
Kehalise kasvatus kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine (lihtsusatud õpe).....	130
Kehalise kasvatus lõimingu rakendamise viisid teiste ainevaldkondadega (lihtsusatud õpe).....	132
Läbivate teemade käsitlemine kehalises kasvatuses (lihtsusatud õpe).....	132
Kehaline kasvatus.....	133
1. klass	133
2. klass	134
3. klass	135
4. klass	136
5. klass	137
6. klass	137
7. klass	138
8. klass	139
9. klass	140

1. EESTI KEEL

Eesti keele kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine (lihtsustatud õpe)

Eesti keele kaudu kujundatakse õpilastes kõiki lihtsustatud riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi. Seda tehakse erinevate tekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise kaudu ning kasutades mitmesuguseid koostöövorme (ühisarutelud, projektid jne). Saavutatud üldpädevused kajastuvad tekstiloomes, esitlustes, arutlustes. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ning käitumise kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega loob sobiva õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Keeletundides kujundatakse kõlbelisi ja esteetilis-emotsionaalseid väärtusi ning kultuuriväärtuste mõistmist ilukirjandus- ja aimetekstide kaudu. Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Keeleõpetuses väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Keeletundides kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütleva, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetiliselt ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Enesemääratluspädevus. Tekstide üle arutledes kujundatakse õpilastes positiivset minapilti. Õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitletavate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded, vormitakse maailmavaade.

Õpipädevus. Keele- ja kirjandustundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Suhtluspädevus. Keeletundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Õppetegevuse ja õppetekstide kaudu pannakse alus õpilaste diskuteerimis- ja väitlemis- ning tänapäevasele kirjaliku suhtlemise oskusele.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Vanemates tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamise kaudu edendatakse arvutusoskust. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamisega, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega nii keeletundides kui ka loovtöodes. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Digipädevus. Digipädevust arendatakse keeletundides järjepidevalt. Uurimistööd ja referaadid aitavad arendada oskust infot leida ja seda hinnata. Projektid ning igapäevased ülesanded meedia vms valdkonnas arendavad oskust osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide ning piltide loomisel ja kasutamisel. Arutelud digikeskkonna olemusest ja ohtudest aitavad arendada arusaama digikeskkonnast kui kohast, kus tuleb järgida samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

Eesti keele lõimingu rakendamise viisid (lihtsustatud õpe)

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on avar tekstikäsitlus, mis hõlmab nii suulisi kui ka kirjalikke tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilisi, graafilisi ning teist liiki tekste. Ainevaldkonna õppeainete koostöös omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Keelekasutust ning oskust tekste mõista ja luua arendatakse teksti- ja õigekeelsusõpetuse kaudu. Eesti keelt õppides omandab õpilane keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendada, kuuldut ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama. Kirjanduslike tekstide lugemine ja käsitlemine tundides avardab õpilaste kultuuri- ja elukogemust, rikastab sõnavara, soodustab kirjandushuvi ning lugejavõimete ja isiksuse arengut.

Keeleliste osaoskuste lõimimise tulemusel arenevad õpilaste mõtlemisvõime, suhtlusoskus ja enesetunnetus. Õpilased on võimelised eetilisel, olusid ja partnerit arvestades suhtlema, teadlikumalt õppima ja tegutsema.

Lõiming teiste ainevaldkondadega. Keele valdkonna õppeained toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Keeletundides arendavad õpilased kõikides õppeainetes vajalikku suulist ja kirjalikku väljendus- ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste,

arendavad kirjandustekste lugedes sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja õpitud termineid ning sobivat stiili; õpivad koostama ja vormistama uurimistöid, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõna- ja käsiraamatuid.

Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele valdkonna kui ka teiste ainete õppes, töötades sisult erinevate tekstidega, samuti diskussioonide ja väitluste kaudu. Lõimingut toetab elementaarsete õigekirjanõuete järgimine teiste ainevaldkondade tundides.

Võõrkeel. Võõrkeele õpetuse kaudu arendatakse õpilaste kirjalikku ja suulist eneseväljendus- ning arutlusoskust, oskust luua tekste ning neist aru saada. Võõrkeele õppimisel on abiks eesti keele tundides omandatud keelemõisted. Omandatud võõrsõnad toetavad võõrkeele õppimist. Maailmakirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu. Õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi selle keele maa ja kultuuri ning ka kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Loodusõpetus. Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab head lugemisoskust ja tööd tekstiga. Kohanimede ning loodusnähtuste ja -objektide nimetuste õigekirja kinnistatakse eesti keele tundides. Loodusteemalised tekstid õppe- ning ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist ja kujutluspiltide teket ning võimendavad seeläbi emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaalsained. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnas olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaalainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteoste käsitlemisel ühiskondlike probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimede õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides kinnistatakse konkreetsete näidete varal.

Kunstiained. Kunstiainete õpet toetab lähenemine kirjandusele kui kunstiainele. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete ja auditiivsete komponentide eritlemist ja analüüsi.

Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitus.

Kehaline kasvatus. Meedia- ja kirjandustekstide valiku kaudu saadakse elukogemusi. Plakateid ja esitlusi koostades kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut. Väitlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi.

Tööõpetus. Õppe- ja teabetekstide kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevat võimalust ja ohte, kasutada eetiliselt nüüdisaegseid tehnoloogiaid oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel ning järgida tehnilisi vahendeid kasutades ohutus- ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

Läbivate teemade käsitlemine (lihtsustatud õpe)

Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeaine eesmärkide seadmisel, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel, lähtudes kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suhtlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õppetegevus võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õpilast suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel. Õppetegevus võimaldab töömaailmaga ka vahetult kokku puutuda (nt õppekäigud ettevõttesse, ainevaldkonnaga seotud ametite tutvustus). Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente. Meediatekstide analüüsi kaudu juhitakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

Kultuuriline identiteet. Eesti keele kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest (nt Mulgi, Võru, Setu, Kihnu murre). Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

Teabekeskond. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstilooma eelduseks.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüvides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Tekstide analüüsi abil kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärsete tegude ja hoiakute vastu.

Eesti keel

Õpitulemused I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;
- 2) loeb õpitud teksti valdavalt 2–3-silbiliste sõnade kaupa;
- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab elementaarse hinnangu tegevusaktile;
- 4) annab abistavaid materjale kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;
- 5) võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti;
- 6) mõistab ja koostab skeemide toel kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme;
- 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;
- 8) muudab ja määrab õpetaja suunamisel graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkuse;
- 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2–3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;

- 10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1–2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

1. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) väljendab oma mõtet vähemalt baaslausega;
- 2) alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks ja/või vastab dialoogi repliigile, kasutab elementaarseid viisakusväljendeid;
- 3) tunneb suuri ja väikseid trükitähti;
- 4) loeb veerides 1–3-silbilisi lihtsa häälikulise struktuuriga sõnu;
- 5) saab oma kogemuste piires aru loetud baaslausete ja vähelaiendatud lihtlausete tähendusest;
- 6) eristab sõnu kuulnud lauses;
- 7) mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab kontekstist või situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvaid 3–4-sõnalisi lihtlauseid;
- 8) häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, määrab häälikujärje sõnas, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme;
- 9) määrab koostöös õpetajaga võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1–2-silbilistes sõnades ja kasutab sõnu analüüsidest sobivaid sümboleid (sh noope);
- 10) laob analüüsitud sõnu sümboleid ja tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja vähemalt tähthaaval;
- 11) kirjutab eelnevalt analüüsitud sõnu väikeste kirjatähtedega.

Õppesisu

Oma mõtete väljendamine. Dialoog oma tarvete rahuldamiseks. Viisakusväljendid. Suured ja väikesed trükitähed. 1-3-silbiliste sõnade lugemine. Kuulamine ja sõnade eristamine. Häälik ja häälikujärg sõnas. Hääliku pikkus. Sõnade kirjutamine kirjatähtedega.

Praktilised tööd:

- pildi ja/või skeemi alusel 3-4 sõnaliste lihtlausete koostamine;
- analüüsitud sõnade (noop)skeemide koostamine;

- 1-2-silbilistes sõnades hääliku pikkuse määramine õpetaja abiga;
- analüüsitud sõnade ladumine sümbolite ja tähtedega;
- analüüsitud sõnade ära kirja tegemine tähthaaval;
- eelnevalt analüüsitud sõnade kirjutamine väikeste kirjatähtedega.

2. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab viisakusväljendeid;
- 2) kõneleb õpetaja suunamisel 3–4 lausega oma tegevusest;
- 3) iseloomustab objekti 2–3 tajutava tunnuse alusel õpetaja suunamisel;
- 4) mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4–5-sõnalist lihtlauset;
- 5) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja pikemaid sõnu kõnetaktide kaupa;
- 6) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes;
- 7) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria;
- 8) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas; määrab häälikurühma tabeli alusel;
- 9) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1–2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse;
- 10) kirjutab analüüsitud 1–2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata;
- 11) teeb lugema õpitud 3–4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa.

Õppesisu

Viisakusväljendid. Oma tegevuste kirjeldamine. Objektide kirjeldamine 2-3 tunnuse alusel. Õpitud teksti lugemine lühikeste sõnade ja pikemaid sõnu kõnetaktide kaupa. Analüüsitud lühiteksti põhjal küsimustele vastamine toetudes abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused). Tekstist sõnade, lausete, lõikude leidmine. Häälikud ja nende järjekord sõnas. Lihthääliku pikkus.

Praktilised tööd:

- dialoog (viisakusväljendite kasutamine);
- objekti iseloomustamine 2–3 tajutava tunnuse alusel õpetaja suunamisel;
- õpitud teksti lugemine;
- sisu järgi pildiseeria järjestamine;
- häälikurühma määramine tabeli alusel;
- 1-2-silbiliste sõnade kirjutamine;
- ära kirja tegemine.

3. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;
- 2) loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa;
- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab hinnangu tegevusaktile;
- 4) annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;
- 5) kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti;
- 6) mõistab ja koostab kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme;
- 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;
- 8) muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veahtlike häälikute pikkust;
- 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2–3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
- 10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1–2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

Õppesisu

Dialoog ühistegevuses: küsimus-vastus, teade-küsimus, viisakusväljendid. Õpitud teksti lugemine valdavalt sõnade kaupa. Õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnade, lausete ja lõikude leidmine. Küsimustele vastamine, sh hinnangu andmine tegevusaktile. Nimi-, omadus ja tegusõnavormide kasutamine lausetes. 2–3-silbiliste üksikhäälikutest koosnevate sõnade koostamine.

Praktilised tööd:

- dialoog ühistegevuses (küsimus-vastus, teade-küsimus, viisakusväljendid);
- õpitud teksti lugemine;
- õpitud pala sisu edasiandmine õpetaja abiga või abivahendeid kasutades;
- kahe tuttava objekti võrdlemine tajutavate tunnuste alusel;
- sõnaühendite koostamine õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;
- graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades vaeohtlike häälikute pikkuse muutmine ja määramine;
- ära kirja tegemine ja suunamisel kirjutatu õigsuse kontrollimine.

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abistavaid materjale;
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt; loeb jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmaade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abistavate materjalide toel edasi kuulnud või loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausetega väljendatud suhteid ja seoseid;
- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;

- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegusõna muutevorme õpetaja abiga);
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abimaterjale, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;
- 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

4. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis, kirjeldab ja annab hinnanguid tegevustele;
- 2) loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmaade kaupa, arvestab kirjavahemärke; loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval;
- 3) leiab küsimuste-korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja löike (sh peamõttele osutavaid lauseid);
- 4) vastab küsimustele teksti kohta (nimetab põhjuslikke seosed, annab hinnanguid tegevustele);
- 5) tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele;
- 6) annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu; kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti);
- 7) mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset; laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;
- 8) analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes;
- 9) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid;
- 10) teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust.

Õppesisu

Osalemine ühistegevustes, tegevuste kirjeldamine ja nende hinnangu andmine. Teksti (nii õpitud kui õppimata) lugemine ja teksti kohta küsimustele vastamine. Teksti sisu kirjeldamine ja edasiandmine.

Esemete kirjeldamine rühmas. Lihtlaused ja sihitisosalaused. Lihtlausete skeemid ja süntaksküsimused. Käänevormid.

Praktilised tööd:

- õpitud teksti lugemine sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke;
- õppimata teksti lugemine vähemalt sõnahaaval;
- küsimuste-korralduste alusel tekstist sõnade, lausete ja lõikude (sh peamõttele osutavate lausete) leidmine;
- teksti kohta küsimustele vastamine (põhjuslike seoste nimetamine, tegevustele hinnangute andmine);
- abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt teksti või lõigu sisu edasiandmine;
- esemete kirjeldamine ja võrdlemine rühmas (kuni 3 objekti);
- ära kirja tegemine ja tulemuse kontrollimine.

5. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) kasutab koostegevuses eri tüüpi dialoogirepliike, teeb kokkuvõtteid ühistegevusest;
- 3) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid;
- 4) loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid;
- 5) osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa;
- 6) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust;
- 7) mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides;
- 8) tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada;

- 9) analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel;
- 10) rakendab tähekasutusreegleid; kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel;
- 11) teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust.

Õppesisu

Enda seisukohtade väljendamine. Abi küsimine. Üldtunnustatud käitumisnormide järgimine. Õpitoimingud suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel. Teksti lugemine häälega ja vaikselt. Lõigu või teksti peamõtte. 6-sõnaliste lihtlausete kasutamine. Lauses sõnade muutevormide kasutamine õpitud funktsioonides. Koond- ja liitlausete liigid. Tähekasutusreeglid.

Praktilised tööd:

- ühistegevused (rühmatööd) ja nendest kokkuvõtete tegemine;
- tegevuste planeerimine;
- vaiklugemise ülesanded;
- jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel osalemine ja sellele toetudes loetu sisu tekstilähedaselt edasi andmine lõikude kaupa;
- hinnangu andmine tekstis kirjeldatud tegevustele ja oma arvamuse põhjendamine;
- sõnavormide analüüsimine ja moodustamine algoritmi alusel;
- 4–5-sõnalise lause ära kirja tegemine ja tulemuse kontrollimine.

6. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abivahendeid;
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;

- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausetega väljendatud suhteid ja seoseid;
- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegasõna muutevorme õpetaja abiga);
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;
- 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

Õppesisu

Üldtunnustatud käitumisnormid. Õpitegevuse planeerimine. Enesekontrollivõtted. Abi küsimine. Abivahendite valimine ja kasutamine. Teksti lugemine ja sisu edasiandmine abivahendite toel. Tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise hindamine vastavalt moraalinõuetele. Koondlause ja kaheosaline liitlause. Liitsõnad ja tuletised. Sõnavormi koostis ja tähendus. Sõnavormide moodustamine. Sõnade muutevormid. Kirjutamine.

Praktilised tööd:

- endamisi lugedes jõukohaste sisuliste ja keeleliste ülesannete täitmine;
- valikjutustamine;
- situatsioonide ja objektide kirjeldamine plaani alusel;
- süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine suunamisel;
- ära kirja tegemine lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja tulemuse kontrollimine.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;

- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab teabe hankimiseks eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid, suudab elementaarselt konspekterida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- 8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

7. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) mõistab suhtlemisel seisukohtade võimalikku erinevust, selgitab oma seisukohti, hangib vajaduse korral täiendavat teavet teistelt inimestelt;
- 2) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelaste käitumisele ja põhjendab seda viidetega tekstile, oma kogemusele või kehtivatele moraalinormidele;
- 3) iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, rühmitab neid teadaolevate tunnuste alusel;
- 4) selgitab talle mõistetavate sündmuste ajalisi ning põhjuslikke seoseid;
- 5) loeb jõukohast tundmatut teksti kõne tempos, õpitud teksti elementaarse ilmekusega;
- 6) hangib tekstist teavet õpetaja juhendamisel;
- 7) rakendab õpetaja juhendamisel temaatilise lugemise oskust, täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 8) taastab analüüsitud teksti sisu vastavalt püstitatud ülesandele (valikuliselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult), vajaduse korral kasutab teksti analüüsimisel ühiselt koostatud abivahendeid;
- 9) koostab pärast ühist ettevalmistust lühikese kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi kavale, tugisõnadele või sõnaühenditele toetudes;
- 10) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- 11) mõistab ja kasutab suunamisel kõnes eri suhteid (aeg, põhjus, koht, tagajärg, eesmärk jms) väljendavaid kaheosalisi liitlauseid;

12) tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu;

13) kasutab kõnes sõnade käände- ja pöördevorme, analüüsib sõnavormide koostist;

14) tunneb ja rakendab kirjutamisel tähekasutus- ja ortograafiareegleid, vajaduse korral abimaterjalidele toetudes või õpetaja suunamisel.

Õppesisu

Seisukohtade erinevused suhtlemisel. Oma seisukohtade selgitamine. Täiendava info hankimine teistelt inimestelt. Hinnangu andmine tekstis kirjeldatud tegelaste käitumisele ja selle põhjendamise. Sündmuste ajaliste ning põhjuslike seoste selgitamine. Eri suhteid (aeg, põhjus, koht, tagajärg, eesmärk jms) väljendavaid kaheosalisi liitlaused kõnes. Õpitud liidetega sõnade tuletamine ja liitsõnade moodustamine. Sõnade käände- ja pöördevormid. Kirjutamine, rakendades tähekasutus- ja ortograafiareegleid.

Praktilised tööd:

- tekstis kirjeldatud tegelaste kirjeldamine plaani järgi ja nende rühmitamine teadaolevate tunnuste alusel;
- tekstide lugemine;
- tekstist teabe hankimine õpetaja juhendamisel;
- endamisi lugedes sisuliste ja keeleliste ülesannete täitmine;
- teksti analüüsimine, kasutades abivahendeid;
- lühikese ümberjutustuse või referaadi koostamine;
- sõnavormide koostise analüüsimine.

8. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavasituatsioonides, iseloomustab plaani järgi tegelasi ja tegelaserühmi ning nende käitumist;
- 2) märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele;
- 3) analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi;

- 4) kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid;
- 5) tutvustab kaaslastele ühte loetud raamatut;
- 6) loeb ja analüüsib jõukohast teksti ning täidab ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses;
- 7) esitab küsimusi teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt;
- 8) märgistab suunamisel olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis, teeb märkmeid tekstide põhjal;
- 9) taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil: tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; vajaduse korral rakendab tuttavaid abivahendeid;
- 10) kirjeldab abiga tegevusi ja sündmusi oma kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal;
- 11) koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi;
- 12) koostab õpitud tarbekirja etteantud näidise järgi;
- 13) tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käänevorme, vajaduse korral toetub näidisele;
- 14) tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi;
- 15) kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis;
- 16) kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes, oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.

Õppesisu

Enda ja teiste käitumise sobivus (sh sõnakasutus) ja moraalinõuetele vastavus tavaolukorras. Dialoogi analüüsimine. Erinevad teabeallikad. Teksti lugemine ja analüüsimine. Küsimuste esitamine teksti kohta. Olulise teabe leidmine tekstist. Õpitud teksti edasiandmine erineval viisil. Pöörde- ja käänevormide moodustamine. Sõnade tuletamine õpitud liidetega. Kõnes tuletiste kasutamine. Õpitud õigekirjaoskuste kasutamine kirjalikes töödes, vajadusel kasutades abistavat materjali.

Praktilised tööd:

- plaani järgi tegelaste ja tegelasrühmade ning nende käitumise iseloomustamine;
- suunavate küsimuste abil dialoogi analüüsimine;
- teabeallikate kasutamine teabe saamiseks (õpetaja abiga);
- kaaslastele raamatu tutvustamine;
- märkmete tegemine teksti põhjal;

- pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi koostamine;
- õpitud tarbekirja koostamine etteantud näidise järgi.

9. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid teabe hankimiseks, suudab elementaarselt konspekterida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- 8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

Õppesisu

Partnerit arvestav käitumine ja suhtlemine. Üldtunnustatud moraalinormid. Enda seisukohtade korrektne väljendamine suuliselt ja kirjalikult. Funktsionaalne lugemine. Eesti lastekirjanikud ja nende looming (valikuliselt). Erinevad allikad teabe hankimiseks. Referaat, tarbekirjad (õnnitlus, kutse, teade jms). Lausetüübid ja lausemallid. Kirjutamine, oma töö kontrollimine, vigade leidmine ja õigekirjavigade parandamine.

Praktilised tööd:

- aruteludes osalemine;
- ülesanded, kus tuleb konspekterida;
- referaadi koostamine eelneva analüüsi või plaani alusel;

- erinevate õpitud tarbekirjade koostamine näidiste alusel;
- loetud või kuuludud teksti sisu edastamine suuliselt või kirjalikult;
- oma kirjalike tööde kontrollimine, vigade leidmine ja õigekirjavigade parandamine.

2. A-VÕÕRKEEL (VENE KEEL)

Võõrkeele kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine

Võõrkeele õpe lähtub Euroopa keeleõppe raamdokumendi põhimõtetest ning selles kirjeldatud keeleoskustasemetest. Raamdokumendi ja Euroopa keelemapi põhimõtete rakendamine õppes võimaldab motiveerida õpilasi õppima võõrkeelt, arvestada nende ealist ning individuaalset eripära, suunata erineva edasijõudmisega õpilasi seadma endale jõukohaseid õpiesmärke ning anda õpilastele objektiivset tagasisidet saavutatu kohta. Kõik see toetab õpimotivatsiooni püsimist ning iseseisva õppija kujunemist. Nüüdisaegne keeleõpe on allutatud kommunikatiivsetele vajadustele, lähtutakse õppijast ja tema suhtlusesmärkidest. Keeleõppes on tähtis eelkõige keele kasutamise oskus, mitte pelgalt keele struktuuri tundmine. Keeleline korrektsus kujuneb õpilasel pikaajalise töö tulemusena.

Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushoiakute ja käitumise – õpetamisel on kandev roll õpetajal, kelle väärtushinnangud ja enesekehtestamisoskus loovad sobiliku õpikeskkonna ning mõjutavad õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Võõrkeeleõpetuse eesmärkides ja tulemustes sisalduvad keelepädevus, kultuuridevaheline pädevus (väärtushinnangud, käitumine) ning õpioskused. Võõrkeelt õpetades kujundatakse kõiki üldpädevusi (väärtuspädevust, sotsiaalset pädevust, enesemääratluspädevust, õpipädevust, suhtluspädevust, matemaatikapädevust, ettevõtlikkuspädevust) seatud eesmärkide, käsitletavate teemade ning erinevate õpimeetodite ja tegevuste kaudu.

Kultuuri- ja väärtuspädevuse arengut toetatakse õpitavat keelt kõnelevate maade kultuuride tundmaõppimise kaudu. Õpitakse mõistma ja aktseptima erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripärast.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Igapäevastes suhtlussituatsioonides toimetulekuks on sobivate keelendite valiku kõrval vaja teada õpitavat võõrkeelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid. Seetõttu on sotsiaalne ja kodanikupädevus tihedalt seotud väärtuspädevusega. Sotsiaalse ja kodanikupädevuse kujundamisele aitavad kaasa erinevad õpitöövormid (nt rühmatöö, projektõpe) ning aktiivne osavõtt õpitava keelega seotud kultuuriprogrammidest.

Enesemääratluspädevus areneb võõrkeeleõppes kasutatavate teemade kaudu. Iseendaga ja inimsuhetega seonduvat saab võõrkeeletunnis käsitleda arutluste, rollimängude ning muude õpitegevuste kaudu, mis aitavad õpilastel jõuda iseenda sügavama mõistmiseni. Oma tugevate ja nõrkade külgede hindamine on tihedalt seotud õpipädevuse arenguga.

Õpipädevust kujundatakse pidevalt erinevaid õpistrateegiaid rakendades (nt teabe otsimine võõrkeelsetest allikatest, sõnaraamatu kasutamine). Olulisel kohal on eneserefleksioon ning õpitud teadmiste ja oskuste analüüsimine (nt Euroopa keelemapi põhimõtetest lähtuvalt).

Suhtluspädevus on võõrkeeleõppes keskne. Võõrkeeleõpetuse eesmärgid lähtuvad otseselt suhtluspädevuse komponentidest ning nende sisust. Hea eneseväljendusoskus, teksti mõistmine ja tekstiloomine on eduka suhtlemise eeldused võõrkeeltes. Koos suhtluspädevusega arendatakse õppijas oskust võrrelda oma ning võõra kultuuri sarnasusi ja erinevusi, mõista ning väärtustada teiste kultuuride ja keelte eripära, olla salliv ning vältida eelarvamuslikku suhtumist võõrapärasesse. Teiste kultuuride tundmine aitab teadlikumalt tajuda oma keele ja kultuuri spetsiifikat.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase pädevusega seondub võõrkeel suhtluspädevuse kaudu. Esmalt õpitakse võõrkeeles nt arvutama ning seejärel vastavalt keeleoskuse arengule mõistma erinevate elu- ja tegevusvaldkondade tekste, sh teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud teavet. Õpitakse kasutama tehnoloogilisi abivahendeid eri liiki tekste luues, korrigeerides ja esitades.

Ettevõtlikkuspädevus kaasneb eelkõige enesekindluse ja julgusega, mida annab inimesele võõrkeeleoskus. Toimetulek võõrkeelses keskkonnas avardab õppija võimalusi viia ellu oma ideid ja eesmäärke ning loob eeldused koostööks teiste sama võõrkeelt valdavate ea- ja mõttekaaslastega.

Digipädevus kaasneb digivahendite kasutamisel teabe otsimiseks ning saadud teabe rakendamiseks. Tekstide loomine digikeskkonnas, veebisõnaraamatute (näiteks eki.ee) ja tõlkeprogrammide kasutamine ning loodu digitaalsel kujul säilitamine aitavad digipädevusel kujuneda.

Lõimingu rakendamise viisid võõrkeeles teiste ainevaldkondadega

Võõrkeele ainekavad arvestavad teadmisi, mida õpilane saab õpitava keele maa ja kultuuri kohta teiste ainevaldkondade kaudu. Võõrkeeleõppes kasutatavad materjalid täiendavad teadmisi, mida õpilane omandab teistes õppeainetes, andes õpilasele keelevahendid erinevate valdkondadega seonduvate teemade käsitlemiseks. Võõrkeele keele omandamisel kasutatakse koostöös teiste ainevaldkondadega keeleoskuse integreeritud õppematerjale. Võõrkeeleoskus võimaldab muu hulgas õppijale ligipääsu lisateabeallikaile (teatmeteostele, võõrkeelsele kirjandusele, internetile jt), toetades sel moel materjali otsimist mõne teise õppeaine jaoks.

Keel. Võõrkeelel on kõige otsesem seos keele ja kirjandusega, kuna võõrkeeleõppes rakendatakse emakeeles omandatud teadmisi: arendatakse kirjalikku ja suulist eneseväljendusoskust, luuakse tekste ning õpitakse neist aru saama. Kõik need teadmised ja oskused kantakse järgmist keelt õppides üle uude kultuurikonteksti.

Matemaatika. Matemaatikapädevuse arengut toetab numbrite tundmise ja arvutamise kõrval erinevates alustekstides leiduvate sümbolite, graafikute, tabelite ja diagrammide mõistmise ning tõlgendamise oskuse arendamine.

Loodusõpetus, ajalugu ja inimeseõpetus. Lõiming kujundatakse erinevate temavaldkondade ja nendes kasutatavate alustekstide ning õppe kaudu. Võõrkeele õppes juhitakse õpilasi muu hulgas väärtustama looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi; ära tundma kultuurilist eripära ja järgima üldtunnustatud käitumisreegleid; kujundama oma arvamust ning olema aktiivne ja vastutustundlik kodanik.

Muusika ja kunst. Kunstipädevusega puututakse kokku kultuuriteadlikkuse kujundamise kaudu, õppides tundma erinevate maade kultuurisaavutusi nii teemade (nt „Riigid ja nende kultuur“, „Vaba aeg“) kui ka vahetute kunstielamuste kaudu (kino, teater, kontserdid, muusika, näitused, muuseumid jm). Õpilasi suunatakse märkama ja väärtustama erinevaid kultuuritraditsioone ning maailmakultuuri mitmekesisust.

Tööõpetus. Erinevate temavaldkondade ja nendes kasutatavate alustekstide ning õppe kaudu teadvustatakse tehnoloogia arengusuundumisi, seejuures arutletakse nt tehnoloogia kasutamisega kaasnevate võimaluste ja ohtude üle või tutvutakse eri valdkondade teadussaavutustega.

Kehaline kasvatus. Kehakultuuripädevus seostub võõrkeeles tervisliku eluviisi ja kehalise aktiivsuse väärtustamisega. Võõrkeeleõppes (nii nagu kehalises kasvatuseski) tuleb sallivalt suhtuda kaaslastesse, järgida ausa mängu reegleid ning teha koostööd.

Läbivate teemade käsitlemine võõrkeeles

Võõrkeele õppe eesmärgid ja teemad toetavad erinevais kooliastmeis õpilase algatusvõimet, mõtteaktiivsust ning läbivate teemade omandamist, kasutades selleks sobivaid võõrkeelseid (autentseid) alustekste ning erinevaid pädevusi arendavaid töömeetodeid. Eelkõige on läbivad teemad seotud alljärgnevate temavaldkondadega.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. „Õppimine ja töö“. Kujundatakse iseseisva õppimise oskus, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ja hoiakute omandamisel. Erinevate õppevormide kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mida on muu hulgas vaja tulevases tööelus. Võõrkeelt

õppides omandatakse eneseanalüüsiks ja enda tutvustamiseks vajalikku sõnavara, et ennast võõrkeeles esitleda ja oma mõtteid arusaadavalt edasi anda. Õpe võimaldab vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt käivad õpilased ettevõtteis, tutvuvad ainevaldkonnaga seotud ametite, erialade ja edasiõppimisvõimalustega. Nii kujuneb oskus koostada õpinguile ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente;

Keskkond ja jätkusuutlik areng. „Kodukoht Eesti”. Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ning keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning, väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma vastuseid keskkonna- ja inimarengu küsimustele;

Kodanikualgatus ja ettevõtlikus. „Mina ja teised“, „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“, „Kodukoht Eesti“, „Vaba aeg“. Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ja toetub oma tegevuses riigi kultuuritraditsioonidele ning arengusuundadele;

Kultuuriline identiteet. „Kodukoht Eesti”, „Riigid ja nende kultuur”. Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktika eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on salliv ja koostööaldis;

Teabekeskond. „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“, „Riigid ja nende kultuur“, „Vaba aeg“, „Meedia“. Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi;

Tehnoloogia ja innovatsioon. „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“, „Vaba aeg“. Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegset tehnoloogiat eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas;

Tervis ja ohutus. „Mina ja teised”, „Kodu ja lähiümbrus”, „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“. Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes järgib tervislikku eluviisi, käitub turvaliselt ning aitab kaasa tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele;

Väärtused ja kõlblus. „Mina ja teised“, „Kodu ja lähiümbrus“, „Kodukoht Eesti“, „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“, „Riigid ja nende kultuur“, „Vaba aeg“. Taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid

koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

A-võõrkeel (lihtsusatud õpe)

II kooliaste

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) saab aru õpitud sõnadest ja lühikestest lausetest, kui räägitakse aeglaselt, hääldab õigesti õpitud sõnu;
- 2) reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele ja juhistele;
- 3) osaleb dialoogis õpitud lausemallide piires;
- 4) oskab teha ära kirja õpitud lühikestest tekstidest;
- 5) oskab öelda arve;
- 6) tunneb ja järgib esmaseid viisakusnorme;
- 7) on saavutanud eel-A1 (Pre-A1) keeleoskustaseme.

5. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb tähestikku;
- 2) tunneb ära õpitud sõna kirja pildi;
- 3) tunneb õpitud sõnad/väljendid ära suulises kõnes ja lühikestes kirjalikes tekstides;
- 4) oskab õpitud sõnu/väljendeid lugeda, hääldada ja tõlkida;
- 5) oskab vastata jah/ei küsimustele ja teistele lihtsatele küsimustele õpitud sõnavara piires;
- 6) oskab öelda arve 1–10 ja 10–1;
- 7) oskab kirjutada lihtsamaid õpitud sõnu/väljendeid.

Õppesisu

Teemavaldkonnad 5. klassis:

- 1) „Mina ja teised“ – enese tutvustus;

- 2) „Kodu ja lähiümbus“ – pereliikmed;
- 3) „Kodukoht Eesti“ – riik, pealinn, rahvused;
- 4) „Riigid ja nende kultuur“ - õpitava keele riigi või riikide nimetused vastavas keeles;
- 5) „Igapäevaelu. Õppimine ja töö.“ – lihtsad tegevused kodus ja koolis ning nende tegevustega seotud vahendid;
- 6) „Vaba aeg“ – lemmiktegevused ja eelistused;
- 7) „Meedia“ - tuntuimad meedialiigid.

Praktilised tööd:

- tähe- või värvikaartide näitamine erinevate häälikute eristamisel;
- +/- või õige variandi märkimine erinevate häälikute eristamisel;
- teksti põhisisu mõistmisel sobivalt reageerimine;
- pallimäng küsimuste esitamise ja neile vastamise kohta;
- enda tutvustamine;
- pereliikmete kohta plakati koostamine;
- laulude ja luuletuste esitamine;
- rühmatööna plakati koostamine: Minu hobid
- väga lühikeste tekstide kirjutamine;
- e-mailile vastuse kirjutamine (etteantud tekstis lünkade täitmine);
- piltide võrdlemisel puuduolevate esemete otsimine ja nimetamine;
- numbrite kuulamine ja kirjutamine mängides nt Bingot;
- viisakusväljendite rutiinne kasutamine tundides;
- info otsimine internetist;
- kaardil õpitavat keelt kõnelevate riikide ja pealinnade näitamine;
- õpiesmärkide seadmine;
- erinevate õpivahendite kasutamine: veebisõnastikud, viktoriinid, sõnakaardid, keeleõppekeskkonnad, info otsimine jms;
- õpetaja juhendamisel mudeli järgi iseenda ja kaaslaste tööle tagasiside andmine.

6. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) saab aru õpitud sõnadest, lühematest lausetest ja neis sisalduvatest väljenditest;
- 2) oskab neid lugeda õige hääldusega;
- 3) oskab vastata lihtsamatele küsimustele õpitud teemade piires;
- 4) reageerib adekvaatselt suulistele ja kirjalikele korraldustele;
- 5) suudab osaleda dialoogis õpitud lausemallide piires;
- 6) oskab öelda arve;
- 7) oskab teha ära kirja õpitud lühikestest võrkeelsetest tekstidest.

Õppesisu

Teemavaldkonnad 6. klassis:

- 1) „Mina ja teised“ – kaaslaste tutvustus;
- 2) „Kodu ja lähiümbrus“ – pereliikmed, kodu asukoht;
- 3) „Kodukoht Eesti“ – aastaajad, ilma kirjeldavad omadussõnad, kodukoha kirjeldus;
- 4) „Riigid ja nende kultuur“ - õpitava keele riigi või riikide tuntumad tähtpäevad ning nendega seotud tavad;
- 5) „Igapäeva elu. Õppimine ja töö.“ – lihtsad tegevused kodus ja koolis ning nende tegevustega seotud vahendid;
- 6) „Vaba aeg“ – lemmiktegevused ja eelistused;
- 7) „Meedia“ - meedia tarbimise eelistused.

Praktilised tööd:

- tähe- või värvikaartide näitamine erinevate häälikute eristamisel;
- +/- või õige variandi märkimine erinevate häälikute eristamisel;
- teksti põhisisu mõistmisel sobivalt reageerimine;
- küsimus-vastus ülesanded;
- õige häälduse ja õige rõhuga tähtede ja õpitud sõnade lugemine;

- praktilised ülesanded lausete ning tekstilõikude ühendamiseks ja järjestamiseks;
- vajaliku info otsimine tekstist;
- pallimäng küsimuste esitamise ja neile vastamise kohta;
- intervjuerimismäng;
- küsimustele vastamine enda ja oma igapäevaste tegevuste kohta;
- sõprade, pereliikmete ja klassikaaslaste tutvustamine;
- tee juhatamine;
- plakati koostamine ja selle esitlemine;
- osalemine dialoogis klassikaaslasega;
- perepuu koostamine: pereliikmed, nende nimed, vanused, hobid jms;
- e-mailile vastuse kirjutamine (etteantud tekstis lünkade täitmine);
- piltide võrdlemisel puuduolevate esemete otsimine ja nimetamine;
- numbrite kuulamine ja kirjutamine mängides Bingot;
- viisakusväljendite rutiinne kasutamine tundides;
- kultuuriomaste väljendite korrektne kasutamine (nt soovid jõuludeks, sünnipäevaõnnitlused jms).
- ülesanded, mis on seotud sõnastike kasutamisega;
- videode vaatamine õpetatava keele maadele iseloomulike kultuuritavadega tutvumiseks;
- lühikese esitluse või plakati tegemine õpitava keele maa mõnest kultuuritavast;
- õpieesmärkide seadmine;
- õpetaja juhendamisel mudeli järgi iseenda ja kaaslaste tööle tagasiside andmine.

III kooliaste

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) saab kuulates aru lihtsate tekstide põhisüst õpitud sõnavara piires;
- 2) oskab end suuliselt tutvustada, rääkida oma hobidest ja pereliikmetest õpitud lausemallide piires;
- 3) mõistab kaardi või e-kirjaga saadetud lühikesi sõnumeid;

- 4) täidab lihtsat ankeeti isikuandmetega ja kirjutab näidise järgi lihtsaid sõnumeid;
- 5) kasutab õpetaja juhendamisel endale sobivaid keeleõppestrateegiaid ja keeleõppe abivahendeid (sõnaraamatut, internetti);
- 6) teab õpitava keele maa(de) kultuuri(de) põhijooni;
- 7) on saavutanud A2-keeleoskustaseme.

7. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) saab aru selgelt hääldatud väljenditest, lausetest ning dialoogidest õpitu piires;
- 2) saab aru lihtsamatest kirjalikest tekstidest, oskab neid lugeda ja tõlkida;
- 3) oskab vastata küsimustele teksti põhjal suuliselt ja kirjalikult;
- 4) mõistab kirjalikke lühikesi korraldusi;
- 5) osaleb dialoogis õpitud lausemallide piires;
- 6) oskab rääkida endast, oma perest ja lähiümbrusest õpitud sõnavara ning grammatika piires;
- 7) oskab kirjutada lühemaid lauseid enda ja oma pere kohta;
- 8) oskab juhendamisel leida teavet veebist ja kasutada arvuti abi õppetöös;
- 9) on saavutanud A1-keeleoskustaseme.

Õppesisu

Teemavaldkonnad 7. klassis:

- 1) „Mina ja teised“ – iseloom, välimus, enesetunne ja tervis, suhted sõpradega ning lähikondsetega, ühised tegevused, viisakas käitumine;
- 2) „Kodu ja lähiümbrus“ – kodu ja koduümbrus, sugulased; pereliikmete ametid; igapäevased kodused tööd ja tegemised;
- 3) „Kodukoht Eesti“ – Eesti asukoht, sümbolika ning tähtpäevad; linn ja maa, Eesti loodus, ilm; käitumine looduses.
- 4) „Riigid ja nende kultuur“ – õpitava keele riigi/riikide olulisemad sümbolid (lipp, rahvuslind ja -lill jmt), põhilised tähtpäevad ja nendega seotud olulisemad tavad.

- 5) „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“ – päevakavajärgsed tegevused kodus, koolis ja vabal ajal (päevaplaan, helistamine, laua katmine, erinevate tegevustega seotud esemed/vahendid jmt).
- 6) „Vaba aeg“ – Huvid (sport, filmid, raamatud, kolleksioneerimine, reisimine jmt).
- 7) „Meedia“ – (ajakirjandus, raadio, televisioon, internet) ja selle eakohased kasutamisevõimalused ja võimalikud ohud. Minu meedia tarbimise harjumused.

Praktilised tööd:

- audio ja videoteksti kuulamise põhjal valik- või lühivastusega faktiküsimustele vastamine (koht, aeg, tegevus, isikud, õige-vale-info puudub jms);
- tekstilõikude ja piltide järjestamine kuuldu põhja;
- dialoogis osalemine;
- loetud teksti põhjal ideekaardi koostamine;
- loetud lühiteksti põhjal küsimustele vastamine;
- infokaardi, mõttekaardi koostamine ja selle esitlemine;
- lühikeste tekstide kirjutamine: e-kiri;
- õppevideod õpitava keele maade suhtlusnormide eripäraga tutvumiseks;
- ülesanded, mis on seotud sõnaraamatu, digisõnastiku ja õpiku koondtabelite kasutamisega;
- videode vaatamine õpetatava keele maadele iseloomulike kultuuritavadega tutvumiseks;
- õpieesmärkide seadmine, tulemuste hindamine õpetajalt saadud tagasiside põhjal ning selle alusel uute eesmärkide määratlemine.

8. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) saab aru dialoogidest ja tekstidest õpitud teemade piires;
- 2) oskab leida neist vajalikku infot ja vastata küsimustele;
- 3) mõistab kirjalikke tööjuhiseid;
- 4) oskab kasutada lihtsamaid viisakusväljendeid vestluse alustamiseks ja lõpetamiseks, osaleb lihtsates lühikestes igapäevaelu suhtlussituatsioonides;
- 5) oskab moodustada lihtsamaid küsimusi;

- 6) oskab kirja panna oma isikuandmeid (täita formulari), kirjutada õnnesoove;
- 7) oskab kirjutada lühitutvustust oma igapäevaeluga seotud tegevuste kohta;
- 8) oskab õppe-eesmärkidel kasutada lihtsamaid digikeskkondi, saata e-kirja.

Õppesisu

Teemavaldkonnad 8. klassis:

- 1) „Mina ja teised“ – iseloomu kirjeldav sõnavara, enda ja teiste välimuse kirjeldus (kasv ja kehaehitus, riietus, juuste ja silmade värv jne); suhted sõpradega ja ühised tegevused.
- 2) „Kodu ja lähiümbus“ – kodu/elukoha sõnavara (korter, maja, eri ruumid, oma tuba, sisustus jmt), koduümbust kirjeldav sõnavara (majad, park, põld, teed, väljakud jmt).
- 3) „Kodukoht Eesti“ – Eesti asukoha määratlemine (põhiilmakaared, naaberrigid), linna ja maad iseloomustav sõnavara, põhiline sümbolika (lipp, rahvuslill ja -lind jmt).
- 4) „Riigid ja nende kultuur“ – igapäevaelu kombed, mõned tuntumad sündmused ja saavutused ja nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast, sh keele- ja kultuuriloolised seosed eesti keele ja kultuuriga.
- 5) „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“ – söögikorrad ja toiduained, tervislik toiduvalik; igapäevane hügieen; tee küsimine ja juhatamine (parem/vasak pool, otse jmt), koolitee kirjeldus.
- 6) „Vaba aeg“ – erinevad vaba aja veetmise viisid (mitmesugused tegevused, üksi, sõprade, pereliikmetega jmt).
- 7) „Meedia“ - (ajakirjandus, raadio, televisioon, internet) ja selle eakohased kasutamisevõimalused ja võimalikud ohud. Minu meedia tarbimise harjumused.

Praktilised tööd:

- dialoogis osalemine;
- rollimängus osalemine;
- sõnamängud ja liikumismängud;
- teksti, graafiku või pildi täiendamine;
- loetu põhjal märkmete tegemine;
- lihtsa teksti põhisisu edasi andmine õpitavas keeles;
- pildiseeria koostamine ja selle esitlemine;

- osalemine kaaslasega koostatud dialoogis;
- vastuste kirjutamine etteantud sõnumile;
- piltide kirjalik kirjeldamine;
- viisakusväljendite sobitusharjutused vastavalt kuulnud situatsiooni kirjeldusele;
- ülesanded, mis on seotud sõnaraamatu, digisõnastiku ja õpiku koondtabelite kasutamisega;
- loovtööde (nt luuletus, plakat, lauamäng) koostamine õpitava keele maa teemal üksi, paaris või rühmatöona;
- õpieesmärkide seadmine, tulemuste hindamine õpetajalt saadud tagasiside põhjal ning selle alusel uute eesmärkide määratlemine.

9. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) saab aru dialoogidest, lühikestest juttudest, sõnumitest ja teadetest tuttavatel teemadel;
- 2) tunneb õpitava maa üldisemaid kultuurilisi iseärasusi;
- 3) loeb nii lühikesi ilukirjanduslikke kui ka faktilist infot sisaldavaid tekste ja leiab vajalikku infot;
- 4) oskab tutvustada suuliselt ennast, oma perekonda, oma huvialasid ja tegevusi ning oma lähiümbrust õpitud sõnavara ja lausemallide piires;
- 5) oskab väljendada oma arvamust ja tundeid õpitud lausemallide piires;
- 6) oskab rääkida minevikus toimunud sündmustest;
- 7) oskab kirjutada lihtsaid sõnumeid ja tekste ning saata e-kirja ja vastata sellele;
- 8) oskab kasutada õpitud veebilehekülgi ja digiseadmeid;
- 9) on saavutanud A2-keeleoskustaseme.

Õppesisu

Teemavaldkonnad 9. klassis:

- 1) „Mina ja teised“ – enesetunne ja tervis (nt hea/halb tuju, kehaosad, kuidas olla terve, halva enesetunde põhjused, nõuanded jne); viisakusväljendid ja -normid (kellele mida ja kuidas öelda, kuidas käituda jne).

- 2) „Kodu ja lähiümbus“ – pereliikmete ja lähisugulaste iseloomustus, ametid, tegevusalad, huvid; pereliikmete kodused tööd ja tegevused.
- 3) „Kodukoht Eesti“ – põhilised tähtpäevad (joulud, jaanipäev jmt); ilmastikunähtused; käitumine ja tegevused looduses eri aastaegadel.
- 4) „Riigid ja nende kultuur“ – mõned eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad, mis kajastavad selle kooliastme õpilaste huvide ringi ja käsitletavaid teemasid; Eesti ja õpitava keele riigi/riikide naaberriikide nimed, rahvused, keeled.
- 5) „Igapäeva elu. Õppimine ja töö“ – transpordivahendid; lihtsamad ostud erinevates poodides; lihtne sõnavara enesetunde kirjeldamiseks; koolipäeva kirjeldamine, kooli ja klassi iseloomustav sõnavara, tunniplaan, koolivaheajad; tuntumad ametid ja nendega seotud tegevused.
- 6) „Vaba aeg“ – erinevate vaba aja veetmise viisidega nendega seotud keskkond/ümbus, esemed; eelistuste põhjendamine.
- 7) „Meedia“ – (ajakirjandus, raadio, televisioon, internet) ja selle eakohased kasutamisevõimalused ja võimalikud ohud. Minu meedia tarbimise harjumused.

Praktilised tööd:

- kuuldu põhjal oma teksti kirjutamine ja selle esitamine;
- kuuldu põhjal pildi joonistamine või täiendamine;
- taustamürata esitatud aeglase teadaannete kuulamine ja faktiküsimustele vastamine;
- loetud mängureeglite ja juhiste põhjal osalemine mängudes (lauamäng, sõnamäng, liikumismäng jms);
- internetist leitud lühiteksti tutvustamine kaaslastele emakeeles;
- osalemine rollimängus;
- pildi kirjeldamine suunavate küsimuste abil;
- etteütlus;
- oma põhjendatud arvamuse või eelistuse avaldamine loetud teksti põhjal;
- arvutis teksti loomine;
- rollimäng, mille osana hinnatakse viisakusväljendite kasutamist;
- ülesanded, mis on seotud sõnaraamatu, digisõnastiku ja õpiku koondtabelite kasutamisega;
- ülevaate koostamine võõrkeelse meediasisu tarbimisest (päeviku pidamine);

- õpieesmärkide seadmine, tulemuste hindamine õpetajalt saadud tagasiside põhjal ning selle alusel uute eesmärkide määratlemine.

3. MATEMAATIKA

Matemaatika kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine (lihtsusatud õpe)

Matemaatika õppimise kaudu kujundatakse ja arendatakse matemaatilise pädevuse kõrval kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Matemaatika on erinevaid kultuure ühendav teadus, milles õpilased saavad tutvuda eri maade ja ajastute matemaatiliste avastustega. Õpilasi suunatakse tunnetama õpitavate geomeetriliste kujundite ilu ja seost arhitektuuri ning loodusega. Matemaatika õppimine arendab õpilastes selliseid iseloomuomadusi nagu sihikindlus, püsivus, visadus, täpsus ja tähelepanelikkus, samuti õpetab distsipliini järgima. Lahendades matemaatikaülesandeid, tekib huvi ümbritseva vastu ning arusaamine looduseadustest. Õpilased õpivad märkama matemaatika seotust igapäevaeluga, aga ka aru saama, et matemaatika alusteadmised aitavad paremini teisi teadusi mõista.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Vastutustunnet ühiskonna ja kaaskodanike ees kasvatatakse selleteemaliste ülesannete lahendamise kaudu. Paaris- ja grupitöödega arendatakse õpilastes koostöö- ja vastastikuse abistamise oskusi, kasvatatakse sallivust erinevate matemaatiliste võimetega õpilaste suhtes.

Enesemääratluspädevus. Matemaatikas on tähtsal kohal õpilaste iseseisev töö. Iseseisva ülesannete lahendamise kaudu võimaldatakse õpilastel hinnata ja arendada oma matemaatilisi võimeid.

Õpipädevus. Matemaatikat õppides on väga oluline tunnetada õpimaterjali ning saada õpitavast aru. Oluline on üldistamise ja analoogia kasutamise oskus, samuti oskus kanda õpitud teadmised üle elus ette tulevatesse olukordadesse. Osa matemaatikateadmistest peaks õpilane saama uurimusliku õppetöö kaudu ja interneti võimalusi kasutades.

Suhtluspädevus. Matemaatikas arendatakse suutlikkust väljendada oma mõtet lühidalt ja täpselt. Eelkõige toimub see ülesande lahendust vormistades. Tekstülesannete lahendamise kaudu areneb oskus teksti mõista: eristada olulist ebaolulisest ja otsida välja etteantud suuruse leidmiseks vajalik info. Matemaatika oluline roll on kujundada valmisolek eri viisidel (tekst, graafik, tabel, diagramm, valem) esitatud infot mõista, seostada ja edastada.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Matemaatikas arendatakse oskusi, mis on aluseks tõenduspõhiste otsuste tegemisel. Õpitakse tundma andmete töötlemise, mõõtmise, võrdlemise, liigitamise, süstematiseerimise meetodeid ja tehnikaid.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuspädevust arendatakse eluliste andmetega ülesannete lahendamise kaudu. Erinevate lahenduste leidmine arendab paindlikku mõtlemist ning ideede genereerimise oskust.

Digipädevus. Matemaatikas arendatakse digipädevust erilaadsete ülesannete lahendamisel erinevaid tarkvaralisi võimalusi kasutades. Erinevaid leitud matemaatilisi tulemusi vormistatakse graafiliselt või tabelitena. Probleemilahendamise ülesannete lahendamisel kasutatakse sobivaid digivahendeid ja võtteid. Suheldakse ja tehakse koostööd erinevates digikeskkondades.

Matemaatika lõimingu rakendamise viisid (lihtsustatud õpe)

Matemaatikaõpetus lõimitakse teiste ainevaldkondade õppega kahel viisil. Õpilastel kujuneb teistes ainevaldkondades rakendatavate matemaatiliste meetodite kasutamise kaudu arusaam matemaatikast kui oma universaalse keele ja meetoditega baasteadusest, mis toetab teisi ainevaldkondi. Teiste ainevaldkondade ja igapäevaeluga seotud ülesannete kasutamine annab õpilastele ettekujutuse matemaatika rakendamise võimalustest.

Keeled (sh võõrkeel). Kujundatakse oskust väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, luuakse tekste, sealhulgas tabelleid, graafikuid jm ning õpitakse neid tõlgendama ja esitama. Õpilasi suunatakse kasutama kohaseid keelevahendeid ja matemaatika oskussõnavara ning järgima õigekeelsusnõudeid. Tekstülesandeid lahendades arendatakse funktsionaalset lugemisoskust, sealhulgas visuaalselt esitatud infot arusaamist. Juhitakse tähelepanu arvsõnade õigekirjale, teksti, graafiku, tabeli jm teabe korrektsel vormistusele. Selgitatakse võõrkeelse algupäraga matemaatilisi mõisteid ning võõrkeeleoskust arendatakse lisamaterjali otsimisel ja kasutamisel.

Loodusõpetus. Tihedat koostööd saab matemaatikaõpetaja teha loodusõpetuse õpetajaga. Niisuguse koostöö viljakus oleneb ühelt poolt matemaatikaõpetaja teadmistest loodusõpetuses õpetatava ainese kohta ning teiselt poolt loodusõpetuse õpetaja arusaamadest ja oskustest oma õppeaines matemaatikat ning selle keelt mõistlikul ja korrektsel viisil kasutada. Uurimuslik õpe loodusõpetuses eeldab, et õpilased oskavad vaatluste ja eksperimentide käigus kogutud andmeid analüüsida ning vaatluste ja eksperimentide tulemusi graafiliselt, diagrammide ja tabelitena esitleda.

Ajalugu ja inimeseõpetus. Ülesannete lahendamise kaudu arendatakse oskust infot mõista ja valida: eristada olulist ebaolulisest, leida (tekstist, jooniselt jm) probleemi lahendamiseks vajalikud andmed. Ülesande lahendust vormistades, arendatakse oma mõtete selge, lühida ja täpse väljendamise oskust.

Koos matemaatikamõistetega saab anda õpilastele teavet sellistel olulistel ühiskonda puudutavatel teemadel nagu üksikisiku ja riigi eelarve, palk ja maksud, intressid, viivised, kiirlaenu võtmise ohud, promilli ja protsendipunkti kasutamine igapäevaelus jne. Õpitakse kasutama erinevaid teabekeskondi (hindama õpitu põhjal näiteks meedias avaldatud diagrammide tõele vastavust), tutvutakse kehtiva maksusüsteemiga. Loogiline arutlus ja faktidele toetuv mõtlemine aitavad inimestel elus õigeid otsuseid teha. Praktilised tööd, rühmatööd ja projektides osalemine kujundavad koostöövalmidust, üksteise toetamist ja üksteisest lugupidamist.

Muusika ja kunst. Kunst ja geomeetria (joonestamine, mõõtmine) on tihedalt seotud. Kunstipädevuse kujunemist saab toetada geomeetria rakendusi demonstreeriva materjaliga sellistest kunstivaldkondadest nagu arhitektuur, ruumikujundus, ornamentika, disain jne. Geomeetria mõisted võivad olla aluseks kunstiõpetuses vaadeldavate objektide analüüsil. Kujundite oluliste tunnuste liigitamine ja sümbolite kasutamine on kunsti lahutamatu osa, nagu ka piltidel olevate esemete-nähtuste tunnuste võrdlemine ja liigitamine. Lõimingu tulemusel oskavad õpilased märgata arvutiprogrammidega joonistatud graafikute ilu, näha erinevate geomeetriliste kujundite ilu oma kodus ja looduses, vajaduse korral leida tuttavate kujundite pindala ja ruumala.

Muusikas väljendatakse intervale, taktimõõtu ja noodivältust harilike murdudena.

Tööõpetus. Tööõpetuse tundides tehakse tööde kavandamisel ja valmistamisel praktilisi mõõtmisi ja arvutusi, loetakse ja tehakse jooniseid jne.

Kehaline kasvatus. Arvandmete tõlgendamise oskus väljendub sporditulemuste võrdlemises ja edetabelites esitatava info mõistmises. Tekstülesannete kaudu selgitatakse tervislike eluviiside, liikumise ja sportimise tähtsust inimese tervisele, samuti meditsiinisäavutuste olulisust. Objektiivsete arvandmete alusel saab hinnata oma tervisekäitumist, näiteks suhkru kogust toiduainetes, liikluskäitumist (kiirus, pidurdusteed, nähtavus) jm. Füüsiline tegevus ja liikumine aitavad kaasa ühikute ja mõõtmissüsteemidega seotud põhimõistete omandamisele. Ühe matemaatikas käsitletava tegelikkuse mudeli ehk kaardi järgi orienteerumise oskust õpitakse kehalise kasvatus tundides. Järjepidevus, täpsus ning kõige lihtsama ja parema lahenduskäigu leidmine on nii matemaatika kui ka spordi lahutamatu osa.

Läbivate teemade käsitlemine matemaatikas (lihtsustatud õpe)

Õppekava üldosas esitatud läbivad teemad realiseeritakse matemaatikaõpetuses eelkõige õppetegevuse sihipärase korraldamise ja viidete tegemise kaudu käsitletava aine juures.

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Matemaatika õppimisel tajutakse õppimise vajadust ning areneb iseseisva õppimise oskus. Matemaatikatundides kujundatakse võimet abstraktselt ja loogiliselt

mõelda. Oma võimete realistlik hindamine on üks olulisemaid edasise karjääri planeerimise tingimusi. Õpilasi suunatakse arendama oma õpi-, suhtlemis-, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi. Õppetegevus võimaldab vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt ettevõtte külastused, õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud ameteid ja erialasid.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Matemaatikaülesannetes saab kasutada reaalseid andmeid keskkonnaressursside kasutamise kohta. Neid analüüsid arendatakse säästvat suhtumist keskkonda ning õpetatakse seda väärtustama. Võimalikud on õueõppetunnid. Õpilased õpivad võtma isiklikku vastutust jätkusuutliku tuleviku eest ning omandama sellekohaseid väärtushinnanguid ja käitumisnorme. Kujundatakse objektiivsele informatsioonile rajatud kriitilist mõtlemist ning probleemide lahendamise oskust.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Matemaatika ja teisi õppeaineid lõimivate ühistegevuste (uurimistööd, rühmatööd, projektid) kaudu arendatakse õpilastes koostöövalmidust ning sallivust teiste inimeste tegevuse ja arvamuste suhtes. Protsentaruutuse ja statistikaelementide käsitlemine võimaldab õpilastel aru saada ühiskonna ning selle arengu kirjeldamiseks kasutatavate arvnäitajate tähendusest.

Kultuuriline identiteet. Matemaatika on nii maailma- kui ka rahvuskultuuri osa. Tänapäevane elukeskkond ei saa eksisteerida matemaatikata. Sellele saab tähelepanu juhtida matemaatika ajaloo tutvustamise, ühiskonna ja matemaatikateaduse arengu seostamise kaudu jne. Protsentaruutuse ja statistika abil kirjeldatakse mitmekultuurilises ühiskonnas toimuvaid protsesse (erinevad rahvused, usundid, erinev sotsiaalne positsioon ühiskonnas jne).

Teabekeskond. Teabekeskonnaga seondub oskus esitada ja mõista eri vormis infot (joonis, pilt, valem, mudel). Meediamanipulatsioonide adekvaatset tajumist toetavad matemaatikakursuse ülesanded, milles kasutatakse statistilisi protseduure ja protsentaruutusi. Õpilast suunatakse teavet kriitiliselt analüüsima.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Matemaatikakursuse lõimimise kaudu tehnoloogia ja loodusainetega tutvustatakse tehnoloogilisi protsesse ning modelleerimist. Tegevusi kavandades ja ellu viies ning lõpptulemusi hinnates teeb õpilane mõõtmisi ja arvutusi, kasutab õppimise ja oma töö tõhustamiseks IKT vahendeid. Matemaatikaõppes saab rakendada mitmesugust õpitarkvara.

Loodusteadused ja tehnoloogia. Ülesannete lahendamisel õpitakse kasutama tehnoloogilisi abivahendeid, mõistma matemaatika olulisust teaduse ja tehnoloogia arengus.

Tervis ja ohutus. Matemaatikaõpetuses saab lahendada ohutus- ja tervishoiuandmeid sisaldavaid ülesandeid (nt liikluskeskkonna, liiklejate ja sõidukite liikumisega seotud tekstülesanded, muud riskitegureid sisaldavate andmetega ülesanded ja graafikud).

Väärtused ja kõlblus. Matemaatika on jõukohane, kui õpilane arendab endas süstemaatilisust, järjekindlust, püsivust, täpsust, korrektsust ja kohusetunnet. Õpetaja eeskujul kujundavad õpilased tolerantset suhtumist erinevate võimete kaaslastesse. Matemaatika õppimine ja õpetamine peab pakkuma õpilastele võimalikult palju positiivseid emotsioone.

Matemaatika

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Matemaatikaõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) saab aru matemaatika vajalikkusest oma elus ja tegevuses, tunneb rõõmu matemaatikaga tegelemisest;
- 2) omandab iseseisvaks tööks ja koostööks vajalikud oskused ning hoiakud;
- 3) õpib ümbritseva maailma esemeid ja nähtusi struktureerima (järjestama, võrdlema, rühmitama, loendama, mõõtma);
- 4) oskab suunamisel otsida matemaatikaalast teavet, kasutab õpetaja juhendamisel või iseseisvalt sobivaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid;
- 5) tunneb õpitud matemaatilisi mõisteid ja seoseid, rakendab matemaatikateadmisi ning lahendab jõukohaseid probleemsituatsioone teistes õppeainetes ja igapäevaelus.

Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Õppetegevus 1.–2. klassis

1.–2. klassis saavad õpilased esmased kogemuslikud kujutlused esemete ja suuruste maailmast, hulkadest, vormist, ruumist ja ajast, arvudest 20 piires ning arvude liitehitusest. Õpitakse tundma lihtsamaid geomeetrilisi kujundeid, omandatakse esmased kujutlused mõõtmisest ja mõõtühikutest. Õpitakse opereerima hulkadega, sooritama liitmis- ja lahutamistehteid ning rakendada neid matemaatiliste jutukeste koostamisel ning eluliste probleemsituatsioonide lahendamisel.

Õppetegevus 3.–5. klassis

3.–5. klassis omandavad õpilased kujutluse arvudest 1000 piires, arvude kümnendkoostise ja rakendavad seda arvutamisel ning eluliste probleemide lahendamisel. Omandatakse kujutlused korrutamise ja jagamise olemusest ning rakendatakse neid korrutamise- ja jagamistabeli ülesannete lahendamisel. Omandatakse kujutlus mõõtühikute süsteemist ja õpitakse arvutama nimega arvudega. Õpitakse eristama, nimetama, mõõtma ja joonestusvahenditega joonestama tasapinnalisi geomeetrilisi kujundeid.

Kujuneb arusaam elus ettetulevate probleemide sõnastamisest tekstülesandena. Omandatakse oskus esemeliselt ja skemaatiliselt modelleerida lihtsamaid liht- ja lihtsituatsioone.

Õppetegevus 6.–7. klassis

6.–7. klassis omandavad õpilased kujutluse arvudest 100 000 piires, õpivad eristama arvu järke ja klasse. Lahendatakse geomeetriaülesandeid, sooritatakse nelja aritmeetilist tehet naturaal- ja nimega arvudega õpitud arvuvalla piires. Omandatakse kujutlused harilikust ja kümnendmurrust, õpitakse leidma osa tervikust ja tervikut tema osa järgi. Kujuneb oskus rakendada tekstülesandest omandatud teadmisi analoogiliste seostega eluliste probleemide modelleerimisel ja lahendamisel.

Õppetegevus 8.–9. klassis

8.–9. klassis kasutavad õpilased omandatud arvutusoskust igapäevaste eluliste probleemide modelleerimisel ja lahendamisel. Süvenevad õpilaste teadmised ja oskused opereerimisest arvudega 1 000 000 piires. Täpsustuvad ja laienevad teadmised geomeetristest kujunditest ja nende omadustest, tekib kujutlus pindalast ja ruumalast. Õpilased lahendavad rakenduslikke tekstülesandeid, loevad ja koostavad lihtsamaid andmestikke ja diagramme.

Õpitulemused kooliastmete ja klasside kaupa

Õpitulemused I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- 1) märkab suunamisel matemaatikaga seonduvat ümbritsevas elus;
- 2) kasutab õpetajaga koostegEVuses sobivaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid;
- 3) mõistab õpitud matemaatilist keelt;
- 4) oskab sihipäraselt vaadelda objekte ja nähtusi ning märgata ja kirjeldada nende erinevusi ja sarnasusi;
- 5) lahendab koostegEVuses õpetajaga õpitud matemaatilisi probleemsituatsioone;
- 6) tunneb huvi matemaatika õppimise vastu.

1. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) orienteerub ruumis ja tasapinnal küsimuse kus? ja korralduse pane ...! alusel;
- 2) võrdleb ja järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi;

- 3) opereerib hulkadega (oskab hulki võrrelda, võrdsustada ja ühendada ning eraldada osahulka);
- 4) nimetab, kirjutab ja võrdleb arve 10 piires;
- 5) teab arvude koostist 10 piires;
- 6) liidab ja lahutab 10 piires;
- 7) teab rahaühikuid;
- 8) eristab ja konstrueerib praktiliselt geomeetrilisi kujundeid ring, kolmnurk, nelinurk ja teab nende nimetusi;
- 9) teab nädalapäevade ja aastaegade järgnevust toetudes abivahenditele;
- 10) lahendab ja koostab abiga matemaatilisi jutukesti.

Õppesisu

Matemaatika kui õppeaine. Esemed ja suurused. Hulgad, vormid. Ruum ja aeg. Arvud. Arvude liitehitus. Rahaühikud. Lihtsamad geomeetrilised kujundid. Mõõtmine ja mõõtühikud. Nädalapäevad ja aastaajad.

Praktilised tööd

- Kogemuslik tutvumine esemete ja suuruste, hulkade, vormi, ruumi ja ajaga.
- Lihtsamate geomeetriliste kujunditega tutvumine ja nende märkamine igapäevaelus.
- Mõõtmine ja mõõtühikute kasutamine.
- Matemaatiliste jutukeste koostamine ning eluliste probleemsituatsioonide lahendamine.

2. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1–20;
- 2) vastandab hulgaelemente arvuga (20 piires);
- 3) määrab arvu koha naturaalarvude reas;
- 4) eristab ühe- ja kahekohalisi arve, arvus kümnelisi ja ühelisi;
- 5) liidab ja lahutab 20 piires järku ületamata;
- 6) lahendab kolme arvu liitmise või lahutamise liitülesandeid;
- 7) seostab ajasuhteid eile, täna, homme, üleeele ja ülehommega nädalapäevadega;

- 8) määrab aega täistundides;
- 9) kasutab mõõtmisel pikkusühikut sentimeeter;
- 10) mõõdab joonlaua abil lõigu pikkust sentimeetrites;
- 11) joonestab punktide järgi joonlaua abil kolmnurka ja nelinurka;
- 12) kasutab õpitud rahaühikuid ostu-müügitehingute sooritamisel poemängus;
- 13) lahendab abiga ühetehtelisi tekstülesandeid summa ning vahe leidmiseks.

Õppesisu

Arvud. Naturaalarvud. Opereerimine hulkadega. Liitmis- ja lahutamistehted. Tehete rakendamine jutukeste koostamisel ning eluliste probleemsituatsioonide lahendamisel.

Praktilised tööd

- Kogemuslik tutvumine esemete ja suuruste, hulkade, vormi, ruumi ja ajaga.
- Lihtsamate geomeetriliste kujunditega tutvumine ja nende märkamine igapäevaelus.
- Mõõtmine ja mõõtühikute kasutamine.
- Matemaatiliste jutukeste koostamine ning eluliste probleemsituatsioonide lahendamine.

3. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1–100;
- 2) teab arvude ehitust kümnendsüsteemis (100 piires);
- 3) võrdleb arve;
- 4) liidab ja lahutab arve 20 piires;
- 5) liidab ja lahutab arve 100 piires;
- 6) teab mõõtühikuid meeter, kilogramm, liiter ning rahaühikuid euro ja sent;
- 7) liidab ja lahutab ühenimelisi arve;
- 8) määrab õpetaja juhendamisel aega täis- ja pooletunnise täpsusega ning kalendri järgi päevades;
- 9) joonestab sirglõigu ja nelinurga mõõdu järgi;
- 10) lahendab abiga ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid.

Õppesisu

Jagamine ja korrutamine. Mõõtühikute süsteem. Arvutamine nimega arvudega. Tasapinnalised geomeetrilised kujundid.

Praktilised tööd

- Arvutamine ning eluliste probleemide lahendamine.
- Korrutamise- ja jagamistabeli ülesannete lahendamine.
- Mõõtühikute süsteemiga tutvumine ja arvutamine nimega arvudega.
- Tasapinnaliste geomeetriliste kujundite eristamine, nimetamine, mõõtmine ja joonestusvahenditega joonestamine.
- Elus eettulevate probleemide sõnastamine tekstülesandena.
- Lihtsamate liht- ja lihtsituatsioonide esemeline ja skemaatiline modelleerimine.

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) märkab ja mõistab matemaatikaga seonduvat ümbritsevas elus;
- 2) kasutab õpetaja juhendamisel sobivaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid;
- 3) mõistab ja rakendab koostegevuses õpetajaga õpitud matemaatilist keelt;
- 4) nimetab objekte ja nähtusi ning nende tunnuseid, võrdleb ja rühmitab neid ühe-kahe tunnuse alusel;
- 5) lahendab õpitud matemaatilisi probleemsituatsioone ja hindab saadud tulemuse reaalsust õpetaja juhendamisel;
- 6) tunneb huvi matemaatika aine vastu.

4. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 100 piires;
- 2) teab Rooma numbreid I–V;
- 3) liidab ja lahutab 100 piires;

- 4) korrutab ja jagab toetudes korrutustabelile;
- 5) lahendab kahe- ja kolmetehtelisi avaldisi;
- 6) leiab osa tervikust;
- 7) teab mõõtühikut millimeeter;
- 8) oskab lugeda termomeetri näitu kraadides;
- 9) tunneb kella (veerand-, pool-, kolmveerand- ja täistund);
- 10) liidab ja lahutab ühe- ja mitmenimelisi arve;
- 11) joonestab lõike etteantud mõõdu järgi;
- 12) teab nurkade liike;
- 13) lahendab koostöös õpetajaga kahetehtelisi tekstülesandeid.

Õppesisu

Korrutamine ja jagamine. Elulised tekstülesanded. Liht- ja liitsituatsioonide modelleerimine. Rooma numbrid. Protsent.

Praktilised tööd

- Arvutamine ning eluliste probleemide lahendamine.
- Korrutamise- ja jagamistabeli ülesannete lahendamine.
- Mõõtühikute süsteemiga tutvumine ja arvutamine nimega arvudega.
- Tasapinnaliste geomeetriliste kujundite eristamine, nimetamine, mõõtmine ja joonestusvahenditega joonestamine.
- Elus ettetulevate probleemide sõnastamine tekstülesandena.
- Lihtsamate liht- ja liitsituatsioonide esemeline ja skemaatiline modelleerimine.

5. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1000 piires;
- 2) eristab järguühikuid, oskab määrata nende arvu;
- 3) teab Rooma numbreid I–X;

- 4) liidab ja lahutab arve 1000 piires;
- 5) korrutab ja jagab ühekohalise arvuga 100 piires;
- 6) korrutab ja jagab ühekohalise arvuga 1000 piires;
- 7) lahendab kahe- ja kolmetehtelisi avaldisi;
- 8) saab aru mõiste harilik murd olemusest;
- 9) leiab osa arvust 1000 piires;
- 10) teab mõõtühikuid gramm, tonn, kilomeeter;
- 11) määrab aega kella ja kalendri järgi;
- 12) liidab ja lahutab nimega arve 1000 piires;
- 13) korrutab ja jagab ühenimelisi arve 1000 piires;
- 14) eristab ringi ja ringjoont;
- 15) lahendab kahetehtelisi tekstülesandeid.

Õppesisu

Järguühiku määramine. Rooma numbrid. Liitmine ja lahutamine. Korrutamine ja jagamine. Harilik murd. Mõõtühikud. Aja ühikud. Ring ja ringjoon.

Praktilised tööd

- Arvutamine ning eluliste probleemide lahendamine.
- Korrutamise- ja jagamistabeli ülesannete lahendamine.
- Mõõtühikute süsteemiga tutvumine ja arvutamine nimega arvudega.
- Tasapinnaliste geomeetriliste kujundite eristamine, nimetamine, mõõtmine ja joonestusvahenditega joonestamine.
- Elus ettetulevate probleemide sõnastamine tekstülesandena.
- Lihtsamate liht- ja lihtsituatsioonide esemeline ja skemaatiline modelleerimine.

6. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 10 000 piires;

- 2) ümardab arvu etteantud järguni 10 000 piires;
- 3) teab Rooma numbreid I–XX;
- 4) liidab ja lahutab arve 10 000 piires;
- 5) korrutab ja jagab arve 10 000 piires;
- 6) lahendab mitmetehtelisi avaldisi;
- 7) mõistab lihtmurru, liigmurru ja segaarvu olemust;
- 8) liidab ja lahutab lihtmurde;
- 9) leiab ühe ja mitu osa arvust;
- 10) mõistab kümnendmurru olemust;
- 11) liidab ja lahutab kümnendmurde;
- 12) teab mõõtühikuid detsimeeter, detsiliiter ja milliliiter;
- 13) arvutab ajavahemikke;
- 14) liidab ja lahutab nimega arve 10 000 piires;
- 15) korrutab ja jagab nimega arve 10 000 piires;
- 16) eristab lõikuvaid, ristuvaid ja paralleelseid sirgeid;
- 17) eristab kolmnurkade liike;
- 18) arvutab hulknurga ümbermõõtu;
- 19) lahendab kolmetehtelisi tekstülesandeid toetudes lahendusplaanile.

Õppesisu

Naturaalarvud. Arvu järk ja klass. Rooma numbrid. Murd. Kümnendmurd. Mõõtühikud. Sirged. Kolmnurk.

Praktilised tööd

- Arvu järgu ja klassi eristamine.
- Geomeetriaülesannete lahendamine.
- Osa tervikust leidmine, terviku leidmine tema osa järgi.
- Eluliste probleemide modelleerimine ja lahendamine.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) märkab ja mõistab matemaatikaga seonduvat ümbritsevas elus ning kirjeldab seda arvude või geomeetriliste kujundite abil;
- 2) kasutab õpetaja juhendamisel või iseseisvalt sobivaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid;
- 3) mõistab ja rakendab õpitud matemaatilist keelt igapäevaelus;
- 4) liigitab objekte ja nähtusi ning kirjeldab neid mitme tunnuse järgi;
- 5) loeb, mõistab ja lahendab õpitud matemaatilisi probleemsituatsioone;
- 6) püstitab ülesande lahendamiseks vajalikud küsimused, selgitab valitud lahenduskäiku, hindab saadud tulemuse reaalsust ja teostab enesekontrolli;
- 7) on teadlik õppija, kes mõistab matemaatika olulisust, on huvitatud ja tunneb vajadust matemaatikateadmisi omandada.

7. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 100 000 piires;
- 2) ümardab arvu etteantud järguni 100 000 piires;
- 3) teab Rooma numbreid I–XXX;
- 4) liidab ja lahutab 100 000 piires;
- 5) korrutab ja jagab 100 000 piires;
- 6) lahendab mitmetehtelisi avaldisi;
- 7) teisendab harilikke murde;
- 8) taandab harilikke murde;
- 9) korrutab ja jagab harilikke murde;
- 10) leiab terviku tema osa järgi;
- 11) liidab ja lahutab kümnendmurde;

- 12) korrutab ja jagab kümnendmurde;
- 13) kasutab arvutamisel pikkus-, raskus-, mahu-, aja- ja rahaühikute seoseid;
- 14) arvutab aritmeetilise keskmise;
- 15) arvutab hulknurga übermõõdu;
- 16) joonestab sümmeetrilisi kujundeid;
- 17) lahendab kolmetehtelisi tekstülesandeid toetudes lahendusplaanile.

Õppesisu

Naturaalarvud. Rooma numbrid. Liitmine, lahutamine, korrutamine, jagamine. Tehted murdudega. Aritmeetiline keskmine. Hulknurk. Sümmeetriline kujund.

Praktilised tööd

- Arvu järgu ja klassi eristamine.
- Geomeetriaülesannete lahendamine.
- Osa tervikust leidmine, terviku leidmine tema osa järgi.
- Eluliste probleemide modelleerimine ja lahendamine.

8. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1 000 000 piires;
- 2) ümardab arve etteantud järguni 1 000 000 piires;
- 3) teab Rooma numbreid I–XXXV;
- 4) liidab ja lahutab 1 000 000 piires;
- 5) korrutab ja jagab 1 000 000 piires;
- 6) lahendab mitmetehtelisi avaldisi;
- 7) liidab ja lahutab harilikke murde;
- 8) korrutab ja jagab harilikke murde;
- 9) liidab ja lahutab kümnendmurde;
- 10) korrutab ja jagab kümnendmurde;

- 11) arvutab pindala;
- 12) eristab ruumilisi kujundeid;
- 13) joonestab sümmeetrilisi kujundeid;
- 14) lahendab kolmetehtelisi tekstülesandeid toetudes lahendusplaanile.

Õppesisu

Naturaalarvud. Rooma numbrid. Liitmine, lahutamine, korrutamine, jagamine. Tehted harilike murdudega. Tehted kümnendmurdudega. Pindala arvutamine. Ruumilised kujundid.

Praktilised tööd

- Igapäevaste eluliste probleemide modelleerimine ja lahendamine.
- Opereerimine arvudega.
- Geomeetristest kujundite pindala ja ruumala leidmine.
- Rakenduslike tekstülesannete lahendamine.
- Lihtsamate andmestike ja diagrammide lugemine ja koostamine.

9. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab naturaalarve 1 000 000 piires;
- 2) teab Rooma numbreid I–XXXV;
- 3) liidab ja lahutab, korrutab ja jagab 1 000 000 piires;
- 4) teisendab murde;
- 5) sooritab nelja aritmeetilist tehet kümnendmurdudega;
- 6) teab protsendi praktilist tähendust;
- 7) sooritab protsentarvutusi;
- 8) arvutab ruumala;
- 9) leiab infot diagrammilt;
- 10) lahendab probleemsituatsioonide põhjal mitmetehtelisi tekstülesandeid.

Õppesisu

Naturaalarvud. Rooma numbrid. Liitmine, lahutamine, jagamine., korrutamine. Tehted kümnendmurdudega. Protsentiarvutus. Ruumala arvutamine. Diagramm.

Praktilised tööd

- Igapäevaste eluliste probleemide modelleerimine ja lahendamine.
- Opereerimine arvudega.
- Geomeetristest kujundite pindala ja ruumala leidmine.
- Rakenduslike tekstülesannete lahendamine.
- Lihtsamate andmestike ja diagrammide lugemine ja koostamine.

4. LOODUSAINED

Loodusõpetuse kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine (lihtsusatud õpe)

Loodusõpetuses saavad õpilased ülevaate looduskeskkonnas valitsevatest seostest ja vastastikmõjudest ning inimtegevuse mõjust keskkonnale. Loodusainete õpetamise kaudu kujundatakse õpilastes kõiki lihtsustatud riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ja käitumise – kujundamisel on kandev roll õpetajal, kelle väärtushinnangud ja enesekehtestamisoskus loovad sobiliku õpikeskkonna ning mõjutavad õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kujundatakse positiivne hoiak kõige elava ja ümbritseva suhtes, arendatakse huvi loodusteaduste kui uusi teadmisi ja lahendusi pakkuva kultuurinähtuse vastu, teadvustatakse loodusliku mitmekesisuse tähtsust ning selle kaitse vajadust, väärtustatakse jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eluviisi ning kujundatakse tervislikke eluviise.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Õpitakse hindama inimtegevuse mõju looduskeskkonnale, teadvustatakse kohalikke keskkonnaprobleeme ning leitakse neile lahendusi. Loodusteaduslike seisukohtade kõrval arvestatakse otsuste langetamisel inimühiskonnaga seotud aspekte – seadusandlikke, majanduslikke ning eetilisi-moraalseid seisukohti. Sotsiaalset pädevust kujundavad loodusõpetuses rakendatavad aktiivõppemeetodid: rühmatöö uurimuslikus õppes, vaatlus- ja katsetulemuste analüüs ning kokkuvõtete suuline esitus.

Enesemääratluspädevus. Loodusõpetuse tundides, kus käsitletakse inimese anatoomia, füsioloogia ja tervislike eluviiside teemasid, selgitatakse individuaalset energia- ja toitumisvajadust, tervisliku treeningu individualiseeritust, haigestumisega seotud riske ning tervislike eluviiside erinevaid aspekte.

Õpipädevus. Erinevate õpitegevuste kaudu arendatakse probleemide lahendamise ja uurimusliku õppe rakendamise oskust: õpilased omandavad oskused leida loodusteaduslikku infot, sõnastada probleeme ja uurimisküsimusi, plaanida ja teha katseid või vaatlusi ning koostada kokkuvõtteid. Õpipädevuse arengut toetavad IKT-põhised õpikeskkonnad, mis kiire ja individualiseeritud tagasiside kaudu võimaldavad rakendada erinevaid õpistrateegiaid.

Suhtluspädevus. Õppes on tähtsal kohal loodusteadusliku info otsimine erinevatest allikatest, sh internetist, leitud teabe analüüs ja tõepärasuse hindamine. Olulisel kohal on vaatlus- ja katsetulemuste korrektne vormistamine ning kokkuvõtete kirjalik ja suuline esitus. Ühtlasi arendab loodusõpetus vastavatele teadusharudele iseloomulike mõistete ja sümbolite korrektset kasutamist nii abstraktses teaduslikus kui ka konkreetses igapäevases kontekstis.

Matemaatika- ja loodusteaduste- ning tehnoloogiaalane pädevus. Õpitakse mõistma loodusteaduslikke küsimusi, teaduse ja tehnoloogia tähtsust ning mõju ühiskonnale, kasutama uut tehnoloogiat ja tehnoloogilisi abivahendeid õppeülesandeid lahendades ning tegema igapäevaelus tõendus põhiseid otsuseid. Loodusõpetuses koostatakse ja analüüsitakse arvjooniseid, võrreldakse ning seostatakse eri objekte ja protsesse. Uurimusliku õppe vältel esitatakse katse- või vaatlusandmeid tabelitena ja arvjoonistena ning seostatakse arvulisi näitajaid lahendatava probleemiga.

Ettevõtlikkuspädevus. Loodusõpetuse rakendusteaduslikke teemasid käsitledes saadakse ülevaade loodusteadustega seotud elukutsetest. Ettevõtlikkuspädevuse arengut toetab uurimuslik käsitlus, kus süsteemselt plaanitakse katseid ja vaatlusi ning analüüsitakse tulemusi. Tähtsal kohal on keskkonnaga seotud dilemmade lahendamine ja pädevate otsuste tegemine, mis peale teaduslike seisukohtade arvestavad sotsiaalseid aspekte.

Digipädevus. Kasutatakse digivahendeid usaldusväärse ja asjakohase teabe otsimiseks ning andmete kogumiseks. Õpitakse rakendama digitaalseid teabeallikaid ja saadud teabe põhjal lahendada loodusteaduslikke probleeme ning arutlema keskkonnas toimuvate protsesside üle. Analüüsitakse ja visualiseeritakse digitaalset kogutud vaatlusandmeid. Digikeskkonnas suheldes järgitakse igapäevaelu väärtuspõhimõtteid ning jälgitakse ohutut teabe kasutamist.

Loodusõpetuse lõimingu rakendamise viisid teiste ainevaldkondadega (lihtsusatud õpe)

Keeled (sh võõrkeel). Loodusõpetust õppides ja loodusteaduslike tekstidega töötades arendatakse õpilaste teksti mõistmise ja analüüsimise oskust. Erinevaid tekste luues kujundatakse oskust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada nii suuliselt kui ka kirjalikult. Õpilasi õpetatakse kasutama kohaseid keelevahendeid, ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt ning järgima õigekeelsusnõudeid. Õpilastes arendatakse oskust hankida teavet eri allikatest ja seda kriitiliselt hinnata. Juhitakse tähelepanu tööde korreksele vormistamisele. Selgitatakse võõrkeelse algupäraga loodusteaduslikke mõisteid ning võõrkeeleoskust arendatakse ka lisamaterjali otsimisel ja mõistmisel.

Matemaatika. Matemaatikapädevuste kujunemist toetab loodusõpetus uurimusliku ja probleemõppe kaudu, arendades loovat ning kriitilist mõtlemist. Uurimuslikus õppes on tähtis koht andmete analüüsil ja tõlgendamisel ning tulemuste esitamisel tabelite, graafikute ja diagrammidena. Loodusnähtuste seoseid uurides rakendatakse matemaatilisi mudeleid.

Ajalugu ja inimeseõpetus. Loodusõpetuse õppimine aitab mõista inimese ja ühiskonna toimimist, kujundab oskust näha ühiskonna arengu seoseid keskkonnaga, teha teadlikke valikuid, toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikmena ning isiksusena.

Muusika ja kunst. Kunstipädevuse kujunemist toetavad uurimistulemuste vormistamine, esitluste tegemine, näitustel käimine, looduse ilu väärtustamine õppekäikudel jms.

Tööõpetus. Õppides mõistma looduse kui süsteemi funktsioneerimise lihtsamaid seaduspärasusi ning inimese ja tehnika mõju looduskeskkonnale, areneb õpilaste tehnoloogiline pädevus. Loodusteaduslikud teadmised loovad teoreetilise aluse, et mõista seoseid looduse, tehnika ja tehnoloogia vahel. Tehnoloogilist pädevust arendatakse, kasutades õppes tehnoloogilisi, sh IKT vahendeid.

Kehaline kasvatus. Loodusainete õppimine toetab kehalise aktiivsuse ja tervisliku eluviisi väärtustamist.

Läbivate teemade käsitlemine loodusõpetuses (lihtsusatud õpe)

Loodusõpetuse õppimine seondub kõigi põhikooli riikliku õppekava üldosas kirjeldatud läbivate teemadega. Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainete eesmärgiseadet, õpitulemusi ning õppesisu kavandades lähtuvalt kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Loodusõpetusel on kandev roll läbiva teema elluviimisel.

Elukestev õpe ja karjääri plaanimine. Kujundatakse iseseisva õppimise oskus, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ja hoiakute omandamisel. Erinevate õppevormide kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mida on vaja tulevases tööelus. Loodusõpetust õppides kasvab õpilaste teadlikkus karjäärivõimalustest. Õppetegevus võimaldab vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt tutvuda ettevõttega.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Kodanikuõiguste ja -kohustuste tunnetamine seostub keskkonnaküsimustega.

Kultuuriline identiteet. Loodusteadused moodustavad osa kultuurist, kuhu on oma panuse andnud ka Eestiga seotud loodusteadlased.

Teabekeskond. Loodusõpetust õppides kogutakse teavet infoallikatest, hinnatakse ning kasutatakse teavet kriitiliselt.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Loodusõpetuses rakendatakse läbivat teemat IKT vahendite kasutamise kaudu aineõpetuses.

Tervis ja ohutus. Loodusõpetuse õppimine aitab õpilastel mõista tervete eluviiside ja tervisliku toitumise tähtsust ning keskkonna ja tervise seoseid. Loodusõpetuse õppimine praktiliste tööde kaudu arendab õpilaste oskust rakendada ohutusnõudeid.

Väärtused ja kõlblus. Loodusteaduslike teadmiste ja oskuste alusel kujunevad elu ning elukeskkonna säilitamiseks vajalikud väärtushinnangud.

Loodusõpetus

1. klass

Õpitulemused 1. klassis

Õpilane:

- 1) orienteerub täiskasvanu abiga kodus, koolis ja kooliteel;
- 2) tunneb ära ja nimetab õpitud taimi, loomi ja loodusnähtusi; kirjeldab neid õpetaja küsimustele toetudes 2–4-sõnalise lausega ja rühmitab neid erinevate tunnuste alusel;
- 3) tunneb ära ja nimetab aastaaegu ja aastaegadele iseloomulikke loodusnähtusi; nimetab aastaegade järjestust;
- 4) käitub looduses hoolivalt, hindab enda ja teiste käitumist looduses õige/vale põhimõttel.

Õppesisu

Elus ja eluta. Asjad ja materjalid ning nende omadused. Tahked ained ja vedelikud. Aastaaegade vaheldumine looduses seoses soojuse ja valguse muutustega. Kodukoha elurikkus ja maastikuline mitmekesisus. **Põhimõisted:** omadus, elus, eluta, elusolend, tahke, vedel, suvi, sügis, talv, kevad.

Praktilised tööd:

- elus- ja eluta looduse objektide rühmitamine;
- tahkete ja vedelate ainete omaduste võrdlemine;
- õppekäik kooliümbruse elus- ja eluta loodusega tutvumiseks;
- õppekäigud aastaajaliste erinevuste vaatlemiseks, maastikuvaatlused.

2. klass

Õpitulemused 2. klassis

Õpilane:

- 1) tunneb ära ja nimetab õpitud taimi ning loomi, lähiümbruse eluta looduse objekte ning nähtusi; kirjeldab neid abile tuginedes 3–5-sõnaliste lausetega (3–4 lauset);
- 2) võrdleb õpetaja suunamisel õpitud elusorganisme 2–3 tajutava tunnuse alusel; rühmitab neid õpetaja suunamisel ning eristab õpitud kuuluvusrühmi;
- 3) tunneb ära ja nimetab aastaaegu, kirjeldab nende põhitunnuseid; järjestab abivahendite toel aastaajale vastavate kuude nimetusi;
- 4) märkab ja toob õpetaja küsimustele toetudes näiteid elusolendite vajadustest.

Õppesisu

Maismaataimed ja –loomad. Taimede ja loomade eluavaldused: toitumine ja kasvamine. Koduloomad. Aastaajad ja kalendrikuud. **Põhimõisted:** puu, põõsas, seen, metsloom, koduloom, lemmikloom, aastaajad, kalendrikuud.

Praktilised tööd:

- õppekäik: organismid erinevates elukeskkondades.
- uurimus: taime kasvu sõltuvus soojusest ja valgusest.

3. klass

Õpitulemused 3. klassis

Õpilane:

- 1) kirjeldab abivahenditele tuginedes 4–5-sõnaliste lausetega (3–5 lauset) eluta looduse objekte ning nähtusi; võrdleb ja rühmitab neid õpetaja suunamisel erinevate tunnuste alusel;
- 2) teeb koostegevuses täiskasvanuga lihtsamaid ilmavaatlusi, iseloomustab abivahenditele tuginedes ilma ning valib ilmale vastava välisriietuse;
- 3) märkab ja kirjeldab abivahenditele tuginedes 4–5-sõnaliste lihtlausetega looduses ja inimtegevuses toimuvaid aastaajalisi muutusi;
- 4) teab kuude nimetusi ja järgnevust, rühmitab neid vastavalt aastaajale;
- 5) tunneb ära ja nimetab kodukoha tuntumaid taimi ja loomi; rühmitab neid õpetaja suunamisel erinevate tunnuste alusel ning nimetab õpitud kuuluvusrühma;
- 6) kirjeldab ning võrdleb abivahenditele tuginedes õpitud taimede välisehitust ja elupaiku ning õpitud loomade välisehitust, liikumisviisi ja toitumist;
- 7) liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodust ja iseennast; hoolib elusolendite vajadustest.

Õppesisu

Ilmavaatlused ja ilmastikunähtused erinevatel aastaegadel. Aastaajalised muutused. **Kalendrikuud seoses aastaegadega. Kodukoha tuntumad taimed ja loomad ning nende välisehitus. Põhimõisted:** pilvisus, tuul, õhutemperatuur, sademed: vihm, lumi; juur, vars, leht, õis, vili, keha, pea, jalad, saba, kael, tiivad, nokk, suled, karvad, soomused, uimed, ujulestad, lõpused.

Praktilised tööd:

- ilma vaatlemine;
- õhutemperatuuri mõõtmine;
- loodusvaatlused: taimede välisehitus, loomade välisehitus.

4. klass

Õpitulemused 4. klassis

Õpilane:

- 1) tunneb ära ning nimetab kodukoha taimi, loomi ja seeni; kirjeldab ja võrdleb abivahenditele tuginedes neid iseloomustavaid tunnuseid (välisehitus, elupaik, eluviis); toob näiteid loomade ning mürgiste taimede ja seentega seotud ohtudest;
- 2) eristab ja rühmitab õpitud selgroogseid ning selgrootuid loomi, maismaataimi ja kübarseeni;
- 3) järjestab taimede ja loomade arengu etappe kujutavaid seeriapilte, kirjeldab õpitud elusorganismide arengut tuginedes pildiseeriale;
- 4) näitab enda kehal ja nimetab õpitud kehaosad;
- 5) võrdleb abivahendile tuginedes inimeste elu maal ja linnas;
- 6) toob näiteid puhta vee ja õhu, mulla, valguse ning soojuse tähtsusest elusolenditele;
- 7) teeb õpetaja juhendamisel lihtsamaid vaatlusi ja praktilisi töid, valides sobivaid vahendeid ning järgides ohutusnõudeid; kirjeldab abivahenditele tuginedes vaadeldut ja oma tegevust.

Õppesisu

Taimede mitmekesisus. Loomade mitmekesisus. Seente mitmekesisus. Toiduahel. Loodushoid. Inimese välisehitus. Inimese elu maal ja linnas. **Põhimõisted:** õistaim, okaspuu, lehtpuu, selgroogsed, kalad, kahepaiksed, roomajad, linnud, imetajad, selgrootud, ussid, putukad, ämblikud, kübarseened, toiduahel, loodushoid, inimese kehaosad, asula, linn, küla,

Praktilised tööd:

- looma välisehituse ja eluviisi uurimine;
- seente vaatlemine või hallituseente kasvamise uurimine;
- õppekäik organismide kooselu uurimiseks erinevates elupaikades;
- enesevaatlus, mõõtmine;
- tervisliku päevamenüü koostamine;
- õppekäik asula kui inimese elukeskkonna uurimiseks.

5. klass

Õpitulemused 5. klassis

Õpilane:

- 1) näitab ja nimetab näitvahendil inimese elundkondade tähtsamaid elundeid, kirjeldab tugisõnade toel nende ülesandeid;
- 2) saab aru lihtsast plaanist, leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekte;
- 3) leiab Eesti kaardil oma kodukoha, Eesti suuremad saared, järved, jõed ja linnad;
- 4) toob näiteid oma kodukoha looduslikust mitmekesisusest ja inimeste tegevusest (sh olulisemad asutused ja ettevõtted, inimeste tegevusalad);
- 5) toob abivahenditele toetudes näiteid organismide vaheliste seoste kohta looduses, koostab lihtsamaid toiduahelaid;
- 6) nimetab ja kirjeldab abivahenditele toetudes maailmaruumi objekte ning nähtusi (Päikesesüsteem, öö ja päeva vaheldumine).

Õppesisu

Inimese ehitus: elundid ja elundkonnad. Elundkondade ülesanded. Tervislikud eluviisid. Eesti kaart. Tuntumad kõrgustikud, saared, poolsaared, lahed, järved, jõed, linnad ja kodukoht Eesti kaardil. Päikesesüsteem. **Põhimõisted:** lihased, luustik, süda, veresoon, kopsud, maks, magu, soolestik, meeleelundid, närvid, peajaaju, seljaaju, neerud, kaart, kõrgustik, madalik, saar, poolsaar, laht, järv, jõgi, asulad. Päike, Maa, Kuu, öö ja päev.

Praktilised tööd:

- inimkeha ehitust tutvustavate videomaterjalidega tutvumine;
- menüü analüüsimine või koostamine lähtudes tervisliku toitumise põhimõtetest;
- õppekäigud: oma maakonnaga tutvumiseks.
- öö ja päeva vaheldumise mudeldamine;
- Maa tiirlemise mudeldamine;
- tähistaeva vaatlused, Põhjanaela leidmine tähistaevas.

6. klass

Õpitulemused 6. klassis

Õpilane:

- 1) teab ja nimetab põhi- ning vaheilmakaari; määrab neid kaardil;
- 2) saab aru lihtsast plaanist ja kaardist; leiab Eesti kaardil Läänemere, õpitud saared, jõed, järved, linnad; koostab õpetaja juhendamisel lihtsamaid mõõtkavata plaane;
- 3) võrdleb abivahenditele tuginedes taimede, loomade, seente ja bakterite eluavaldusi;
- 4) selgitab nende tähtsust looduses; toob näiteid nende mõju kohta inimese organismile;
- 5) kirjeldab ja võrdleb abivahenditele toetudes õpitud koosluste (erinevad veekogud, asula) elutingimusi, teab nende tüüpilisemaid liike; koostab koosluste kohta toiduahelaid ja lihtsamaid toiduvõrgustikke;
- 6) teab vee ja õhu omadusi ning tähtsust elusorganismidele; toob näiteid, kuidas inimene mõjutab oma tegevusega vee ja õhu puhtust; jälgib oma pere veetarbimist, toob näiteid vee säästmise võimalustest;
- 7) teab mulla tähtsust elusorganismidele ja selgitab abivahenditele tuginedes mulla kaitse vajadust;
- 8) mõõdab temperatuuri ja pikkust, valides sobivad mõõtmisvahendid;
- 9) viib õpetaja juhendamisel läbi lihtsaid praktilisi töid, teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid, seostab saadud teadmisi igapäevaelus ettetulevate olukordadega.

Õppesisu

Ilmakaared ning nende määramine kaardil ja looduses. Tuntumad kõrgustikud, saared, poolsaared, lahed, järved, jõed, linnad ja kodukoht Eesti kaardil. Kompassi tööpõhimõte. Taimede, loomade, seente ja mikroorganismide tähtsus inimese elus. Erinevate koosluste elutingimused ja toiduahelad. Vee ja õhu tähtsus elusorganismidele. Muld. Temperatuuri ja pikkuse mõõtmine. **Põhimõisted:** kompass, magnet, plaan, pealtvaade, leppemärk, kaart, kaardi legend, leppemärk, leppevärv, põhi- ja vaheilmakaared, kõrgustik, madalik, saar, poolsaar, laht, järv, jõgi, asulad, toiduahel, vesi, õhk, muld, temperatuur, pikkus

Praktilised tööd:

- lihtsa kompassi valmistamine;
- ilmakaarte määramine kaardil, õues kompassiga ja päikese järgi;
- õpetaja abiga kooliümbruse plaani koostamine;

- plaani järgi liikumine kooli ümbruses (orienteerumisülesanne);
- õppekäigud: oma maakonnaga tutvumiseks;
- õpetaja abiga ülevaate koostamine inimese seosest ühe taime-, looma-, seeneliigi või bakterirühmaga;
- temperatuuri ja pikkuse mõõtmine.

7. klass

Õpitulemused 7. klassis

Õpilane:

- 1) eristab ja rühmitab õpitud elusorganisme erinevate tunnuste järgi; selgitab abivahenditele tuginedes keskkonnatingimuste mõju elusorganismidele; toob näiteid taimede ja loomade kohastumustest Eesti looduse näitel;
- 2) kirjeldab ja võrdleb abivahenditele tuginedes koosluste (veekogud, aed, põld, niit, mets, soo) elutingimusi; teab nende tüüpilisemaid liike; koostab koosluste kohta toiduahelaid ja lihtsamaid toiduvõrgustikke;
- 3) toob näiteid inimtegevuse mõjust ümbritsevale keskkonnale; mõistab koosluste tähtsust ning selgitab näidete varal nende kaitsmise vajadust;
- 4) näitab Eesti asukohta Euroopa kaardil; kirjeldab abivahenditele tuginedes Eesti asendit;
- 5) kasutab erinevaid kaarte Eesti asendi, pinnavormide ja kliima kirjeldamisel;
- 6) nimetab Eesti loodusvarasid ja toob nende kasutamise näiteid; selgitab abiga loodusvarade säästliku kasutamise vajadust.

Õppesisu

Elusorganismide mitmekesisus ja nende liigitamine lihtsate tunnuste alusel. Erinevate koosluste (veekogud, aed, põld, niit, mets, soo) elutingimused ja toiduahelad. Erinevate koosluste kaitsmise olulisus. Eesti asend kaardil, pinnavormide ja kliima kirjeldamine erinevatel kaartidel. Eesti loodusvarad ja nende säästlik kasutamine. **Põhimõisted:** veekogu, aed, põld, niit, mets, soo, toiduahel, erineva otstarbega kaardid.

Praktilised tööd:

- 1) erinevate rakkude vaatamine ja uurimine mikroskoobiga;
- 2) koostab õpetaja abiga erinevate koosluste toiduahelaid;

- 3) kahe Eesti jõe või järve võrdlemine kaardi ning teiste infoallikate põhjal;
- 4) tutvumine eluslooduse hääldega, kasutades audiovisuaalseid materjale.

8. klass

Õpitulemused 8. klassis

Õpilane:

- 1) mõõdab õpetaja juhendamisel ruumala, massi, vahemaid looduses ja kaardil ning aega;
- 2) seostab saadud mõõtmistulemusi igapäevaelus ettetulevate olukordadega;
- 3) kavandab ning viib õpetaja juhendamisel ohutult läbi praktilisi töid, teeb tulemuste põhjal kokkuvõtteid ja järeldusi, seostab saadud teadmisi igapäevaelus ettetulevate olukordadega;
- 4) kirjeldab tugisõnade abil õpitud ainete/materjalide omadusi ja toob näiteid nende kasutamise kohta igapäevaelus; taaskasutab võimaluse piires materjale ja esemeid;
- 5) leiab õpetaja suunamisel kaartidelt, loodusalastest tekstidest, tabelitest ja graafikutest teavet loodusvööndite kohta, seostab organismide kasvukohti ja kohastumisi vastava loodusvööndiga, kirjeldab inimtegevust ja selle mõju piirkonna loodusele;
- 6) rühmitab elusorganisme, toob näiteid erinevate organismide seostest looduses;
- 7) väärtustab nii kodukoha kui ka teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust ja järgib jätkusuutliku arengu põhimõtteid.

Õppesisu

Vaatlus ja katse. Mõõtmine loodusteadustes, mõõteriistad, mõõteühikud. Ainete ja materjalide omadused. Loodusvööndid. Elusorganismide omavahelised seosed looduses. **Põhimõisted:** mõõtmine, mõõtühik, mõõteriist, pikkus, pindala, ruumala, mass, loendamine, loodusvöönd.

Praktilised tööd:

- mõõteriistadega (sh digitaalsetega) tutvumine;
- keha pikkuse, pindala ja ruumala mõõtmine, tulemuste usaldusväärsuse hindamine;
- vee omaduste uurimine (vee olekud, vee paisumine jäätumisel, soojuspaisumine, märgamine, kapillaarsus, erinevate ainete lahustuvuse uurimine vees).

9. klass

Õpitulemused 9. klassis

Õpilane:

- 1) seostab inimese elundkondi nende põhifunktsioonidega, kasutab elementaarseid esmaabivõtteid;
- 2) toob näiteid tervislikest eluviisidest ja järgib neid;
- 3) kirjeldab abivahenditele tuginedes Eesti asendit; toob näiteid kodukoha tööstus-, teenindus- või põllumajandusettevõtte tegevuse kohta;
- 4) koostab teabeallikate põhjal Euroopa riigi tutvustuse ja reisiplaani, esitleb seda kaaslastele;
- 5) käsitseb ohutult ja otstarbekalt olmeseadmeid, tööriistu ning kodukeemiat; selgitab nende kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid;
- 6) kirjeldab ja selgitab õpitud nähtuste iseloomulikke tunnuseid ning toob näiteid nende avaldumise kohta igapäevaelus;
- 7) leiab internetist vajalikku ja jõukohast loodusteaduslikku infot ning hindab abiga selle usaldusväärsust;
- 8) kirjeldab jätkusuutliku, säästva, vastutustundliku eluviisi põhimõtteid ja järgib neid.

Õppesisu

Inimese ehitus: elundid ja elundkonnad. Elundkondade ülesanded. Organismi terviklikkus. Tervislikud eluviisid.

Väliskeskkonna mõju inimese organismile. Kodukoha tööstus-, teenindus- ja põllumajandusettevõtted.

Reisiplaani koostamine. Kodus kasutatavad olmeseadmed, tööriistad ja kodukeemia ning nende ohutu kasutamine. Põhimõisted: elund, elundkond, nahk, lihased, luustik, süda, veresoon, arter, veen, kopsud, maks, magu, soolestik, meeleelundid, närvid, peaaaju, seljaaju, munandid, munasarjad, emakas, viljastumine, näärmed, neerud, tööstus, teenindus, põllumajandus, reisiplan.

Praktilised tööd:

- inimkeha ehitust tutvustavate videomaterjalidega tutvumine;
- menüü analüüsimine või koostamine lähtudes tervisliku toitumise põhimõtetest;
- abivahendite abil ühe tööstus-, teenindus- ja põllumajandusettevõtte tegevuse kirjeldamine,
- teabeallikate põhjal reisiplaani ja tutvustuse koostamine ühte Euroopa riiki.

5. SOTSIAALAINED

Sotsiaalainete kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine (lihtsusatud õpe)

Sotsiaalainete valdkonna õppeainete õppimise kaudu kujundatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ning käitumise – kujundamisel on kandev roll õpetajal, kelle väärtushinnangud, suhtlemis- ja sotsiaalsed oskused loovad sobiliku õpikeskkonna ning mõjutavad õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevuse ning sotsiaalse ja kodanikupädevuse kujundamist toetavad kõik ainevaldkonna õppeained erinevate rõhuasetuste kaudu. Suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja ühiskonna jätkusuutliku arengu põhimõtteid ning nendest oma tegutsemises juhinduda toetab ajalugu. Sotsiaallained süvendavad lugupidavat suhtumist erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse. Inimeseõpetus toetab väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval teiste arvestamist. Oskus seista vastu kesksete normide rikkumisele ning sotsiaalse õigluse ja eri soost inimeste võrdse kohtlemise põhimõtete järgimine on üks õppekava üldeesmärke, mille kujundamisel on suurem rõhk inimeseõpetusel.

Enesemääratluspädevuse aluseks on suutlikkus mõista ja hinnata iseennast; hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse; järgida tervislikke eluviise; lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme. Pädevuse kujundamist toetab peamiselt inimeseõpetus.

Õpipädevus. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise plaanimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.

Suhtluspädevus. Kõik valdkonna õppeained kujundavad suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust. Väljendusriikast keelt taotleavad kõik valdkonna õppeained.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Kõik valdkonna õppeained toetavad oskust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid

kõigis elu- ja tegevusvaldkondades. Õpitakse eristama sotsiaalteadusi loodusteadustest (sh mõistma nendes kasutatavate uurimismeetodite eripära). Õpitakse otsima teavet, kasutades tehnoloogilisi abivahendeid, ja tegema saadud teabe alusel tõendus põhiseid otsuseid.

Ettevõtlikkuspädevus. Valdkonna õppeained õpetavad nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, seadma eesmärged, genereerima ideid ning neid ellu viima. Aineõpetuse kaudu kujundatakse algatusvõimet ja vastutustunnet, et teha eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valima sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.

Digipädevus. Kasutatakse digivahendeid teabe otsimiseks, kogumiseks ja esitamiseks. Kasutatakse saadud teavet ühiskonna probleemide üle arutlemiseks ja arvamuse avaldamiseks. Ollakse teadlikud kodanikuaktiivsuse väljendamise võimalustest erinevates suhtluskeskkondades ning osatakse kasutada e-teenuseid. Ollakse teadlikud digivahendite rakendamisega kaasneva võimalikest terviseriskidest ja veebi turvalisusest.

Sotsiaalainete lõimingu rakendamise viisid (lihtsusatud õpe)

Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning märkab ja mõistab ühiskonnas toimuvat. Sotsiaalvaldkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas. Õpilane omandab tõhusad oskused ja valmisoleku ühiskonnaellu sekkuda ja olla edukas elukestvas õppes ja tööturul.

Keeled (sh võõrkeel). Kujundatakse oskust väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; lugeda ja mõista erinevaid tekste. Õpilasi juhatakse kasutama kohaseid keelevahendeid, ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt ning järgima õigekeelsusnõudeid. Tähtsustatakse teksti kriitilise analüüsi oskust, meediakirjaoskust, teabe hankimist, selle kriitilist hindamist, tööde vormistamist ning intellektuaalse omandi kaitset. Sotsiaalainete õppimise kaudu täiendatakse õpilaste teadmisi erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest. Õpilasi suunatakse märkama oma kultuuri ja teiste kultuuride erinevusi ning neist lugu pidama. Juhatakse tähelepanu erinevate suhtluskeskkondade reeglitele ning ühiskondlikule mitmekesisusele. Selgitatakse võõrkeelse algupäraga mõisteid, võõrkeeleoskust arendatakse ka lisamaterjali otsimisel ja mõistmisel.

Matemaatika. Kujundatakse järgmisi oskusi: ajaarvamine; ressursside plaanimine (aeg, raha); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid);

oskus probleeme seada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida; oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust, mõista selle sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.

Loodusõpetus. Õpitakse mõistma looduskeskkonna ja geograafilise asendi mõju inimühiskonna arengule, inimese arengut ja rahvastikuprotsesse; majanduse ressursse; ühiskonna jätkusuutlikku säästlikku tarbimist, üleilmastumist, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamist ja mõistmist ning jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamist.

Tööõpetus. Käsitletavate teemade kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevat võimalusi ja ohte; rakendada nüüdisaegseid tehnoloogiaid tõhusalt ning eetiliselt oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonda kujundades; kasutada tehnovahendeid eesmärgipäraselt ja säästlikult, järgides ohutuse ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

Muusika ja kunst. Käsitletakse Eesti, Euroopa ja maailma erinevate rahvaste kultuuriteemasid, iluhinnangute muutumist ajas; esteetilist arengut ja eneseteostuse võimalusi, rahvakultuuri ning loomingulist eneseväljendusoskust.

Kehaline kasvatus. Kujundatakse oskust mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil; arendatakse sallivat suhtumist kaaslastesse ning koostööpõhimõtteid tervislikku eluviisi järgides.

Läbivate teemade käsitlemine sotsiaalainetes (lihtsusatud õpe)

Elukestev õpe ja karjääri plaanimine. Kujundatakse iseseisva õppimise oskust, mis on tähtis alus elukestva õppe harjumuste ja hoiakute omandamisele. Sotsiaalainete kaudu kujundatakse hoiakuid, mida on õpilasele vaja tulevases tööelus. Õpilastele tutvustatakse sotsiaalvaldkonnaga enim seotud ametid, erialasid ja edasiõppimisvõimalusi. Kujundatakse arusaama ühiskonnas toimuvate muutuste põhjustest ja tagajärgedest ning sellest, mil moel mõjutavad need õpilase valikuid ja tulevikku määravaid otsuseid. Erinevate õpetegevuste kaudu saavad õpilased ülevaate tööturu üldisest olukorrast, tööõigusest, erinevatest töödest eri tegevusvaldkondade ameti- ja kutsealadel ning kasutada seda infot nii tulevast õpitavat eriala valides kui ka pikemaajalist karjääri plaanides. Erinevaid ametid ja elukutseid tutvustades pööratakse tähelepanu töö iseloomule, töökeskkonnale, töötingimustele ning vajalikele teadmistele, oskustele ja isiksuseomadustele. Õpe annab õpilasele teadmised sellest, et erinevate tööde tegemisel on erinevad nõuded ja töötingimused. Õpilast juhatakse analüüsima, millised on tema eeldused huvipakkuva töö tegemiseks, sh sobiv tervises seisund, füüsiline vorm, füsioloogilised eeldused. Õpilane hakkab analüüsima oma võimeid, oskusi ja väärtusi ning seostama neid tulevase haridustee ja tööelu valikutega, koostades esmase karjääriplaani.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes püüab leida lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele, pidades silmas nende jätkusuutlikkust.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Toetatakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähendust, on ühiskonda lõimitud, toetub oma tegevuses riigi kultuuritraditsioonidele ja arengusuundadele ning on kaasatud kohaliku kogukonda käsitlevate otsuste tegemisse.

Kultuuriline identiteet. Toetatakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ja kultuuride muutumist ajaloo vältel ning kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktika eripärast nii ühiskonna ja terviku tasandil (rahvuskultuur) kui ka ühiskonna sees (regionaalne, professionaalne, klassi-, noorte- jms kultuur; subkultuur ja vastukultuur) ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ning koostööaldis.

Teabekeskond. Toetatakse õpilase kujunemist infoteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat infokeskkonda ning suudab seda kriitiliselt analüüsida ja selles toimida olenevalt oma eesmärkidest ning ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetikast.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Toetatakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja tänapäevaseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Tervis ja ohutus. Toetatakse õpilase kasvamist vaimselt, emotsionaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline käituma turvaliselt ning kujundama tervet keskkonda.

Väärtused ja kõlblus. Toetatakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes mõistab üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Inimeseõpetus

1. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tutvustab ennast, nimetades oma nime, kooli, klassi, kodu asukoha, õdede-vendade ja vanemate nimed;

- 2) nimetab küsimuste abil oma lemmiktegevusi;
- 3) osaleb ühistes (õppe)mängudes ja järgib meeldetuletamisel mängureegleid;
- 4) vastab dialoogi repliigile, alustab dialoogi oma soovide ja vajaduste väljendamiseks;
- 5) tunneb ära kaaslaste tegevuses ning õppesituatsioonis õige ja vale käitumise;
- 6) teeb vahet endale ja teistele kuuluvate asjade vahel;
- 7) teab oma kehaosi (pea, kael, kõht, selg, käed, jalad, juuksed ja nägu);
- 8) järgib õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevaste tegevuste käigus (käte pesemine, taskuräti kasutamine jms);
- 9) märkab õpetaja suunamisel ümbritsevate esemete välimust, esemete ja ruumide puhtust ning korrashoidu; korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust;
- 10) nimetab nädalapäevi, ööpäeva osasid ja aastaaegu õiges järjestuses;
- 11) teab, kuidas ohutult sõiduteed ületada, ja käitub vastavalt;
- 12) teab, et elab Eestis;
- 13) teab Eesti lipu värve nende õiges järjestuses.

Õppesisu

Mina. Minu nimi, klass, kodu asukoht, õdede-vendade ja vanemate nimed. Minu lemmiktegevused. Viisakas käitumine. Reeglitest kinnipidamine. Minu ja teiste asjad. Hügieeninõuded. Kehaosad. Oma välimuse ja ümbruse korrashoid. Nädalapäevad, ööpäeva osad, aastaajad. Ohutu liiklemine tänaval. Kodumaa Eesti ja Eesti lipuvärvid.

Praktilised tööd:

- loominguline ülesanne: enda visuaalne kujutamine.

2. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) alustab ja jätkab dialoogi tuttavates situatsioonides; kutsub õpetaja suunamisel kaaslasti tuttavat (õppe)mängu mängima, jagab mänguasju;
- 2) tavasituatsioonides suhtlemisel tervitab, palub, tänab, vabandab; käitub söögilauas viisakalt (palub, tänab, räägib vaikse häälega, hoiab puhtust);

- 3) teab oma vanust, sünnipäeva ja kodust aadressi, nimetab oma kodukohta;
- 4) kirjeldab tegevusi, mis talle rõõmu pakuvad;
- 5) hindab õpetaja abiga kaaslaste igapäevast käitumist skaalal õige/vale, meeldib/ei meeldi;
- 6) eristab oma, võõrast ja ühist asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta;
- 7) tunneb ära ja nimetab näoilmele ja hääletoonile vastava emotsiooni (4 erinevat);
- 8) tunneb ära situatsiooni, kus kellelegi tehakse liiga;
- 9) järgib ise ja õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevastes tegevustes (käte pesemine, taskuräti kasutamine jms);
- 10) nimetab näitvahenditele toetudes tervisele kasulikke toite;
- 11) nimetab oma lähisugulasi;
- 12) teab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes;
- 13) teab oma vanemate ja koolitöötajate ameteid;
- 14) tunneb kella täistundides;
- 15) teab sagedasemaid ohtusid kooliteel liiklemisel ja võõraste inimestega suhtlemisel;
- 16) oskab pöörduda täiskasvanu poole abi saamiseks.

Õppesisu

Mina ja meie. Teise inimese kuulamine, ütluste mõistmine ja nendele reageerimine (vastusrepliigid dialoogis), dialoogi alustamine ja jätkamine tuttavas situatsioonis. Viisakas käitumine (tervitamine, palumine, tänamine, eakaaslase ja täiskasvanu poole pöördumine, võimalik keeldumine jne). Minu, võõras ja ühine asi. Inimnese emotsioonid. Hooliv suhtumine üksteisesse. Hügieeninõuete järgimine igapäevastes tegevustes (käte pesemine, taskuräti kasutamine jms). Tervislik toitumine. Pereliikmete aitamine kodustes töödes. Vanemate ja koolitöötajate ametid. Kellaajad. Ohutu liiklemine. Võõraste inimestega suhtlemine. Abi küsimine.

Praktilised tööd:

- enda toitumise jälgimine mingi aja jooksul.

3. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) alustab ja jätkab dialoogi (küsimus – vastus, teade – küsimus, kutse koostegevusele, nõustumine, loobumine);
- 2) nimetab, mille poolest ta teistega sarnaneb ja mille poolest teistest erineb;
- 3) hindab õpituatsioonis enda ja kaaslaste igapäevast käitumist skaalal õige/vale, meeldib / ei meeldi;
- 4) teab erinevates kohtades ja olukordades viisaka käitumise reegleid;
- 5) tunneb näoilme ja hääletooni järgi ära ja nimetab kaaslaste 4–6 emotsiooni;
- 6) teab oma keha puhtuse ning välimuse eest hoolitsemise vahendeid ja vajalikkust;
- 7) teab terve ja haige inimese tunnuseid; märkab oma enesetunnet ning teavitab sellest kaaslasti;
- 8) teab, et ravimeid võetakse haige olles, et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud;
- 9) kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus, liikumine ja sport;
- 10) kõneleb õpetaja suunamisel oma perekonnast: pere suurus, pereliikmete nimed, õdede- vendade vanus, vanemate tegevus;
- 11) küsimustele toetudes räägib enda ja pereliikmete tegevusest pühade tähistamisel;
- 12) teab, mis on tema kodukoht ja kodumaa; väärtustab Eestit – oma kodumaad; tunneb Eesti sümboleid (lipp, vapp, hümn; suitsupääsuke, rukkilill);
- 13) tunneb kella täis- ja pooltundides;
- 14) nimetab positiivseid vaba aja veetmise võimalusi;
- 15) teab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti;
- 16) palub ohuolukorras ja õnnetusjuhtumi korral abi.

Õppesisu

Dialoog teistega: küsimus – vastus, teade – küsimus, kutse koostegevusele, nõustumine, loobumine. Sarnasused ja erinevused teistega. Ühiskonnas aktsepteeritavad käitumismõõdud. Viisakas käitumine. Hooliv ja teisi arvestav suhtlemine. Enda puhtuse ja välimuse eest hoolitsemine. Tervis. Terve ja haige inimene. Tervise eest hoolitsemine. Vaba aja tervislik ja kasulik veetmine. Ravimid. Minu perekond.

Minu kodumaa Eesti ja Eesti sümbolid. Pere ja kodukohta traditsioonid. Kellaajad. Ohtlikud olukorrad kooliteel. Abi palumise võimalused.

Praktilised tööd:

- õppekäigud;
- lühipalade lugemine ja analüüsimine;
- situatsioonide analüüsid: alternatiivsete lahenduste leidmine ja kaaslastele soovitude andmine;
- plakati koostamine teemal: tervislik eluviis;
- loominguline ülesanne: enda perekonna visuaalne kujutamine.

4. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) osaleb üksteise tegevust reguleerivas dialoogis (teade – teade);
- 2) nimetab ning võrdleb oma ja sõprade vaba aja tegevusi, huvisid;
- 3) analüüsib õpetaja juhendamisel situatsioonide, oma ja kaaslaste käitumise ning emotsionaalsete seisundite põhjuseid ja tagajärgi;
- 4) jälgib kaasõpilaste tegevust ja vajaduse korral abistab neid;
- 5) tunneb koolielus ära konfliktsituatsiooni ning teab, mis juhtudel on vaja sellest täiskasvanule/õpetajale teatada;
- 6) teab enda tervist tugevdavaid ja nõrgestavaid tegureid (toitumine, liikumine, uni) ja harjumusi ning nende mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele;
- 7) nimetab oma lähisugulasi ja selgitab abistavate küsimuste toel kodu ja perekonna tähtsust oma elus;
- 8) kirjeldab oma pere traditsioone;
- 9) kirjeldab ja väärtustab oma kodukohta;
- 10) tunneb kella veerandtunnise täpsusega, seostab kellaagegu oma päevakavaga;
- 11) leiab koostegEVuses teavet koolistendilt ja kooli kodulehelt;
- 12) teab erinevaid ameteid; mõistab töö vajalikkust ja väärtuslikkust;
- 13) planeerib täiskasvanu abiga oma taskuraha kulutamist;

14) sorteerib täiskasvanu suunamisel klassis ja kodus tekkivaid olmejäätmeid;

15) teab ja kirjeldab turvalise käitumise viise igapäevaelus (liiklemine kooliteel, jalgrattaga sõitmine, tulekahju vältimine, käitumine veekogu juures ja metsas).

Õppesisu

Üksteise tegevust reguleeriv dialoog: teade-teade. Vaba aja tegevused ja huvid. Emotsioonid ja nendega toimetulek. Teiste abistamine. Konfliktituatsioonide äratundmine. Tervist tugevdavad ja nõrgestavad tegurid. Minu pere ja kodukoha traditsioonid. Kellaeg. Koostegemised. Erinevad ametid. Taskuraha ja selle planeerimine. Olejäätmete sorteerimine. Turvaline käitumine igapäevaelus: liiklemine kooliteel, jalgrattaga sõitmine, tulekahju vältimine, käitumine veekogu juures ja metsas.

Praktilised tööd:

- õppekäigud;
- võrdlustabeli koostamine: oma ja sõprade vaba aja tegevused ja huvid;
- lühipalade lugemine ja anlüüsimine;
- situatsioonide analüüsid: käitumiste ning emotsionaalsete seisundite põhjused ja tagajärjed;
- enda päevategevuste jälgimine ja ülestähendamine.

5. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) märkab ja mõistab erisusi oma ja kaaslaste tegevustes, arvamustes;
- 2) osaleb eri tüüpi dialoogides (teade–küsimus–vastus jne);
- 3) kirjeldab oma käitumist toimunud konfliktituatsioonis;
- 4) kirjeldab ja analüüsib õpetaja suunamisel oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist (soovid, põhjus-tagajärg);
- 5) kirjeldab oma välimuse, hügieeni ja tervise eest hoolitsemise võimalusi, teab hoolitsematuse tagajärgi;
- 6) kirjeldab uimastite (alkoholi, tubaka) tarbimise mõju õppimisvõimele ja käitumisele;
- 7) jutustab tugikava abil pühade ja rahvakommete tähistamisest oma perekonnas; teab erinevaid rahvuskombeid;

- 8) mõistab oma kohustusi ja vastutust seoses õppetööga;
- 9) määrab aega minutilise täpsusega; koostab õpetaja abiga endale päevakava;
- 10) otsib õpetaja juhendamisel teavet teatmeteostest või internetist;
- 11) teab, kuidas suhelda sotsiaalmeedias;
- 12) teadvustab reklaamide eesmärke;
- 13) mõistab, et tema soovide täitumine sõltub vajadustest ja pere sissetulekust;
- 14) kirjeldab vee ja elektri säästliku tarbimise võimalusi kodus ning koolis;
- 15) nimetab olmejäätmete käitlemise viise koduses majapidamises;
- 16) kirjeldab ja teadvustab pürotehnika jt ohtlike ainete väärkasutusega kaasnevat tagajärgi.

Õppesisu

Minu ja kaaslaste erisused tegevustes ja arvamustes. Dialogis osalemine: teade–küsimus–vastus. Konfliktisituatsioonid ja nende lahendamine. Oma välimuse, hügieeni ja tervise eest hoolitsemine. Uimastite (alkohol, tubakas) kahjulikkus. Pühad ja rahvakombed. Vastutus õppimisel. Päevakava. Teabeallikad. Turvaline suhtlemine sotsiaalmeedias. Reeklaamid ja nende eesmärgid. Vee ja elektri säästlik tarbimine. Olmejäätmete keskkonahoidlik käitlemine. Ohud pürotehnika ja ohtlike ainete väärkasutamise.

Praktilised tööd:

- õppekäigud;
- võrdlustabeli koostamine: minu ja kaaslaste erisused tegevustes ja arvamustes;
- päevakava koostamine;
- situatsioonide analüüsid: konfliktisituatsioonide lahendamine.

6. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) märkab ja jätab suhtlemisel meelde kaaslaste seisukohti, eristab kohast ja kohatut käitumist/suhtlemist;
- 2) analüüsib ja hindab õpetaja suunamisel enda ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ja käitumist (käitumise eesmärk, põhjus–tagajärg suhe);

- 3) kasutab tuttavates olukordades suhtlemissituatsioonist, -partnerist ja -eesmärgist lähtuvalt erinevaid väljendusviise;
- 4) mõistab vabandamist kui oma süüst/eksimusest arusaamist ja kahetsemist;
- 5) kirjeldab ja hindab plaanile toetudes oma huvisid ja toimetulekut koolis (õnnestumised, raskused jms);
- 6) teab inimese organismi üldist ülesehitust, tunneb joonisel inimfiguuris ära elutähtsad organid;
- 7) nimetab ebatervisliku toitumise võimalikke tagajärgi, oskab valida erinevate toitude hulgast tervisele kasulikke;
- 8) teab murdeeaga seotud muutusi inimese kehas ja käitumises, mõistab arengu individuaalsust;
- 9) kirjeldab uimastite mõju organismile ja käitumisele;
- 10) hoolitseb oma välimuse eest ja valib olukorrale vastavad rõivad;
- 11) koostab õpetaja juhendamisel kodu korrashoiuga seotud tegevuste plaani (tööde järjekord, vahendid, tööjaotus);
- 12) hangib õpetaja juhendamisel teavet kaaslastelt (küsimuste esitamine) ja eriliigilistest tekstidest (internet, meedia, teatmeteosed, sõiduplaanid);
- 13) oskab kasutada kodukoha ühistranspordi sõiduplaane;
- 14) mõistab telefoni ja meedia (sh arvutimängud, sotsiaalmeedia, televisioon jmt) otstarbeka kasutamise vajalikkust ning teab võimalikke riske;
- 15) teab kodukeemia ja ravimite väärkasutuse tagajärgi ja selle ennetamise võimalusi;
- 16) kirjeldab peamisi tule- ja veeohutuse nõudeid ning käitumisstrateegiaid vastavate õnnetusjuhtumite korral.

Õppesisu

Käitumise eesmärk, põhjus–tagajärg suhe. Suhtlemissituatsioonist, -partnerist ja -eesmärgist lähtuvalt erinevad väljendusviisid. Inimese organismi üldine ülesehitus. Tervislik toitumine. Murdeeaga seotud muutused inimese kehas ja käitumises. Uimastite mõju organismile ja käitumisele. Oma välimuse eest hoolitsemine ja olukorraga sobiv riietus. Oma ümbruse ja kodu korrashoidmine. Teabe hankimine eriliigilistest tekstidest (internet, meedia, teatmeteosed, sõiduplaanid). Telefoni ja meedia (sh arvutimängud, sotsiaalmeedia, televisioon jmt) otstarbekas kasutamine ja sellega kaasnevad riskid. Kodukeemia ja ravimite ohutu kasutamine. Peamise tule- ja veeohutuse nõuded ning käitumisreeglid õnnetusjuhtumite korral.

Praktilised tööd:

- õppekäigud;
- võrdlustabeli koostamine: kohane ja kohatu käitumine ja suhtlemine;
- tervisliku toitumise kava koostamine;
- situatsioonide analüüsid: emotsionaalsete seisundete ja käitumis analüüsimine (käitumise eesmärk, põhjus–tagajärg suhe);
- kodu korrashoiuga seotud tegevuste plaani koostamine.

7. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) selgitab ja kaitseb õpetaja suunamisel oma seisukohti, mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust/erinevust, oskab reageerida kohatule käitumisele;
- 2) teadvustab oma positiivseid ja negatiivseid iseloomujooni (3–4), oskab õpetaja suunamisel nimetada negatiivsete omaduste parandamise võimalusi;
- 3) kirjeldab ja hindab plaani abil oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist (motiivid, tingimused, tulemused; reageerimine (eba)õnnestumisele jms);
- 4) järgib viisakusreegleid, teeb kaaslastele ettepanekuid, vastab nii positiivsetele kui ka negatiivsetele ettepanekutele situatsioonile vastavaid moraalinorme ja käitumisreegleid arvestades;
- 5) väärtustab (lähi)suhetes sallivust, hoolivust, abistamist ja lugupidamist;
- 6) kirjeldab, kuidas hoolitseda oma tervise eest (toitumine, kehaline aktiivsus, puhkamine, tervist kahjustavate tegevuste vältimine, arstiabi);
- 7) oskab endale ja teistele ohtlikes situatsioonides ütelda „ei“ ning vajaduse korral abi kutsuda; demonstreerib õpituatsioonis hädaabi numbrile helistades olulise teabe andmist;
- 8) mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust; teab, kust leida infot noorte nõustamisteenuste kohta;
- 9) koostab oma tegevuste kohta nädalaplani (tegevuste ajaline järjekord, oma soovide ja võimalustega arvestamine);

- 10) hangib õpetaja juhendamisel teavet teistelt inimestelt ning erinevatest infoallikatest; edastab kaaslastele teavet (abiks kavapunktid);
- 11) nimetab sidepidamise viise tänapäeval ja minevikus, kasutab otstarbekalt tänapäevaseid sideteenuseid (e-kirjavahetus, telefon, internet, sotsiaalmeedia); oskab kirjutada e-kirja;
- 12) teadvustab internetisuhtluses valitsevaid ohte ning mõistab, millist informatsiooni enda ja teiste kohta on sobilik ja turvaline avaldada;
- 13) mõistab ja oskab kirjeldada töö tähtsust (tulemus, eesmärk, tingimused);
- 14) oskab nimetada oma pere olulisemaid sissetuleku- ja kuluallikaid;
- 15) teab jäätmete individuaalseid ja ühiskondlikke käitlemisvõimalusi ja -viise; oskab jäätmeid sorteerida.

Õppesisu

Oma seisukohtade väljendamine. Positiivsed ja negatiivsed iseloomujooned. Moraalinormid ja käitumisreeglid. Sallivus, hoolivus, abistamine ja lugupidamine (lähi)suhetes. Hoolitsemine oma tervise eest (toitumine, kehaline aktiivsus, puhkamine, tervist kahjustavate tegevuste vältimine, arstiabi). „Ei“ ütlemine. Hädaabinumber ja selle kasutamine. Seksuaalsuse olemus ja seksuaalse arengu individuaalsus. Erinevad infoallikad vajaliku teabe saamiseks. Sidepidamise viise tänapäeval (e-kirjavahetus, telefon, internet, sotsiaalmeedia). Internetisuhtluses valitsevad ohud. Töö tähtsus ja seos sissetulekutega. Olulisemad kuluallikad perekonnas. Jäätmete sorteerimine.

Praktilised tööd:

- õppekäigud;
- võrdlustabeli koostamine: negatiivsed ja positiivsed iseloomujooned;
- rollimäng: hädaabi numbrile helistades olulise teabe andmine;
- oma tegevuste kohta nädalaplani koostamine (tegevuste ajaline järjekord, oma soovide ja võimalustega arvestamine);
- situatsioonide analüüsid: emotsionaalsete seisundite ning käitumiste hindamine (motiivid, tingimused, tulemused; reageerimine (eba)õnnestumisele jms);
- info otsimine erinevatest infoallikatest tulenevalt eesmärgist;
- e-kirja koostamine.

8. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) arvestab ühistegevuses suhtluspartnerite erinevate (sh vastandlike) arvamustega;
- 2) annab hinnangu oma ja kaaslaste käitumisviiside kohasusele situatsioonis; pakub õpituatsioonis olukordadele sobivaid lahendusi;
- 3) teab rühma mõju inimese käitumisele ja demonstreerib õpituatsioonis oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi;
- 4) nimetab oma emotsioone ja teab erinevaid võimalusi emotsioonide reguleerimiseks;
- 5) kirjeldab peamisi tervist tugevdavaid ja toetavaid tegureid; teab ja oskab igapäevaelus teha tervislikke valikuid seoses oma füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervisega;
- 6) teab tervisliku toitumise, kehalise aktiivsuse ja unerežiimi põhimõtteid ning mõistab nende rakendamise olulisust igapäevaelus;
- 7) kirjeldab oma tervislikku seisundit, oskab pöörduda abi saamiseks arsti poole (registreerimine vastuvõtule, kojukutse, hädaabi);
- 8) teab, mida tähendab ravikindlustus ning oskab nimetada tervishoiuteenuseid;
- 9) väärtustab lähisuhteid, oskab kontakti luua ning teab, kuidas suhteid hoida; tunneb ära lähisuhtevägivalla;
- 10) teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid (sh rasedusest hoidumine) ja mõistab seksuaalelu alustamisega seotud vastutust; eristab lubatud ja lubamatut seksuaalkäitumist;
- 11) teab ja leiab olulisi infoallikaid tervise teabe, nõustamis- ja kriisiabi võimaluste kohta kodukohas või selle lähiümbruses; teab, millal ja kuidas pöörduda õiguskaitseorganite poole;
- 12) mõistab riskikäitumisega kaasnevaid ohtusid liikluses, vees, toitumisel, nutivahendite kasutamisel, uimastite omamisel ja tarbimisel;
- 13) hoolitseb oma riiete eest ja valib olukorrale sobiva riietuse; teab riiete hooldusmärkide tähendusi;
- 14) teab erinevaid panga- ja e-teenuseid ning vastavaid veebikeskkondi;
- 15) teadvustab oma võimete, teadmiste ja oskuste tugevaid ja nõrku külgi;
- 16) teab sobiva elukutse omandamise võimalusi.

Õppesisu

Koostöö ühistegevuses. Rühma mõju inimese käitumisele. Emotsioonid ja erinevad võimalused emotsioonide reguleerimiseks. Peamised tervist tugevdavad ja toetavad tegurid. Tervisliku toitumise, kehalise aktiivsuse ja unerežiimi põhimõtted. Pöördumine vajadusel arsti poole. Ravikindlustus ja tervishoiuteenused. Suhete hoidmine. Lähisuhtevägivald. Turvalise seksuaalkäitumise põhimõtted. Olulised infoallikad terviseabe, nõustamis- ja kriisiabi võimaluste kohta kodukohas või selle lähiümbruses. Riskikäitumisega kaasnevad ohud liikluses, vees, toitumisel, nutivahendite kasutamisel, uimastite omamisel ja tarbimisel. Oma riiete eest hoolitsemine ja olukorrale sobiva riietuse valimine. Panga- ja e-teenused. Erinevad elukutsed.

Praktilised tööd:

- õppekäigud;
- võrdlustabeli koostamine: enda võimete tugevad ja nõrgad küjed;
- rollimängud;
- situatsioonide analüüsid: erinevatele suhtlusolukordadele sobivate lahenduste pakkumine;
- info otsimine erinevatest infoallikatest tulenevalt eesmärgist.

9. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) valib suhtlemisviisi vastavalt olukorrale ja kasutab asjakohaseid suhtlemise osaoskusi (kuulab vestluspartnerit, esitab küsimusi, selgitab oma seisukohti, otsib lahendust erimeelsustele, tunnistab oma eksimusi);
- 2) hindab oma ja kaaslaste käitumise vastavust ühiskonnas kokkulepitud normidele ja reeglitele;
- 3) teab erinevaid peremudeleid ning kirjeldab pereliikmete rolli ja vastutust perekonnas;
- 4) teab kooselu reegleid ja norme toetavates inimsuhetes, väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet;
- 5) mõistab lapse saamisega seotud vastutust, kirjeldab lapse arengut ja vanemate rolli lapse kasvamisel; teab peamisi pere ja laste elu reguleerivad seadusi ja sotsiaaltoetusi;
- 6) oskab planeerida raha teenimise ja kulutamisega seotud tegevusi;

- 7) kirjeldab eluaseme omandamise, sisustamise ning hooldamisega seotud vajadusi, võimalusi, ohtusid ja kohustusi;
- 8) hindab nõustaja suunamisel oma võimeid, teadmisi, oskusi, jätkuõppe võimalusi ja tingimusi ning teeb enda jaoks sobiva karjäärivaliku;
- 9) teab oma peamisi õigusi ja kohustusi töötajana, nimetab info ja abi saamise võimalusi tööõigusega seotud küsimustes;
- 10) mõistab lepinguta töötamise ja ümbrikupalgaga seotud riske ja negatiivseid tagajärgi; tunneb töö otsimisel ära inimkaubandusele viitavad märgid;
- 11) teab riigi toimimise üldisi põhimõtteid (tervishoiusüsteem, maksud jm);
- 12) oskab küsida teavet kaasinimestelt ja kasutada info leidmiseks erinevaid teabeallikaid.

Õppesisu

Soibiva suhtlemisviisi valimine vastavalt olukorrale: vestluspartneri kuulamine, küsimuste esitamine, oma seisukohtade selgitamine, erimeelsustele lahenduste otsimine, oma eksimuste tunnistamine. Erinevad peremudelid ja pereliikmete roll ja vastutus. Kooselu reeglid. Lapse saamisega seotud vastutus. Raha teenimine, iseseisev raha kasutamine ja säästlik tarbimine. Eluaseme omandamise, sisustamise ning hooldamisega seotud vajadused, võimalused, ohud ja kohustused. Eri eluvaldkondadega seotud õigusaktid ja lepingud. Ameti valik ja edasiõppimisvõimalused. Töötaja õigused ja kohustused. Teabeallikad, nõustamis- ja kriisiabivõimalused. Elus vajamineva teabe ja abi otsimine, küsimine ja kasutamine.

Ajalugu

6. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb huvi oma perekonna ajaloo ja sellega seotud minevikusündmuste vastu;
- 2) teab, et kodukoht ja elutingimused on ajaloo käigus muutunud;
- 3) teab, kuidas muutus inimeste eluolu muinasajal;
- 4) tajub mineviku ja oleviku seoseid;
- 5) mõistab ajalist järgnevust ajateljel, omab üldist ettekujutust kodukoha ajaloo perioodidest;
- 6) teab mõnda olulist ajaloolist isikut ja tema rolli ajaloos.

Õppesisu

Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas. Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas. Inimese eluolu muinasajal. Olulisemad ajaloolised isikud ja nende roll ajaloos.

Praktilised tööd:

- ajajoone koostamine;
- õppekäigud (muuseumid, kodukoha mälestised);
- filmide vaatamine ning järgnevad arutelud.

7. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) selgitab õpitava ajalooajalooperioodiga seostuvaid olulisemaid põhimõisteid;
- 2) nimetab tähtsamat muinasajast ja selle perioodidest (kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg), kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid;
- 3) teab vanaaja kultuure ja oskab nimetada ajastu olulisemaid saavutusi ja leiutisi;
- 4) kirjeldab kõige üldisemal kujul keskaja olemust;
- 5) teab keskaja Euroopa eluolu muutusi, avastusi ja leiutisi;
- 6) teab olulisemaid sündmusi, mis leidsid aset keskajal Eesti aladel.

Õppesisu

Muinasajad: kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg. Muinasaja inimese eluviisid ja tegevusalad. Vanaaja kultuurid ning ajastu olulisemad saavutused ja leiutised. Keskaja olemus. Euroopa eluolu muutused, avastused ja leiutised keskajal. Keskaeg Eesti aladel. Õpitava ajalooajalooperioodidega seostuvad olulisemad põhimõisted.

Praktilised tööd:

- ajajoone koostamine;
- õppekäigud (muuseumid, kodukoha mälestised);
- filmide vaatamine ning järgnevad arutelud.

8. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) selgitab üldisi fakte uusaja sündmustest ja inimeste eluolust Eestis kuni Esimese maailmasõja lõpuni;
- 2) nimetab Euroopa ja maailma uusaja tähtsamaid sündmusi, mis on mõjutanud Eesti ajalugu;
- 3) tunneb huvi Eesti mineviku vastu Euroopas;
- 4) teab, et Euroopas toimunud sündmused on oluliselt mõjutanud Eesti ajalugu;
- 5) kirjeldab, kuidas majanduslikud ja ühiskondlikud muutused on mõjutanud inimeste elukorraldust;
- 6) teab, et inimeste teadmised on kujunenud suhtlemises teiste rahvastega;
- 7) kõrvutab ajateljel mõningaid olulisi Eestis ja Euroopas toimunud sündmusi;
- 8) tunneb ajaperioodi iseloomulikke tunnuseid.

Õppesisu

Uusaeg. Ajaperioodi olulisemad tunnused. Tähtsamad uusaja sündmused ja inimeste eluolu Eestis kuni Esimese maailmasõja lõpuni. Euroopa ja maailma uusaja tähtsamad sündmused, mis on mõjutanud Eesti ajalugu.

Praktilised tööd:

- ajatelje koostamine eestis ja Euroopas toimunud sündmustest;
- õppekäigud muuseumidesse ja ajaloolistesse paikadesse
- õppefilmide vaatamine ning järgnevad arutelud;
- ajalooallikate (piltide) analüüs.

9. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) selgitab üldisi fakte uusaja sündmustest ja inimeste eluolust Eestis Esimese maailmasõja lõpust tänapäevani;

- 2) tunneb huvi Eesti riigi mineviku vastu;
- 3) teab, et maailmas toimunud sündmused on otseselt või kaudselt mõjutanud nii Eestis kui ka mujal Euroopas toimunud sündmusi;
- 4) omab üldist ettekujutust Eesti ajaloost ja sellega seoses üldjoontes kogu maailma ajaloost;
- 5) mõistab, et eri ajastute kultuuri-, teaduse- ja tehnikasaavutused on olnud edasiviivaks jõuks riikide (ka Eesti) arengus;
- 6) teab, et poliitikal on suur roll maailma riikide omavahelistes suhetes;
- 7) kujutab ajateljele toetudes ette maailmas toimunud olulisemaid sündmusi;
- 8) teab Eesti Vabariigi valitsemiskorda ja seda, kuidas riik toimib; väärtustab oma kodumaad ja selle kodanikuks olemist;
- 9) nimetab oma põhiõigusi ning kohustusi Eesti Vabariigi kodanikuna;
- 10) kirjeldab Eesti riigi valitsemiskorda;
- 11) väärtustab oma kodumaad ning Eesti Vabariigi kodanikuks olemist.

Õppesisu

Tähtsamad uusaja sündmused ja inimeste eluolu Eestis Esimese maailmasõja lõpust tänapäevani. Oluliste isikute rolli Eesti, Euroopa ja maailma ajaloos. Euroopa ja maailma uusaja tähtsamad sündmused, mis on mõjutanud Eesti ajalugu. Kultuuri-, teaduse- ja tehnikasaavutused eri ajastutel. Poliitika roll maailma riikide omavahelistes suhetes. Eesti vabariigi valitsemiskord ja riigi toimimine. Põhiõigused ja kohustused Eesti Vabariigi kodanikuna.

Praktilised tööd:

- ajatelje koostamine;
- õppekäigud muuseumidesse ja ajaloolistesse paikadesse
- õppefilmide vaatamine ning järgnevad arutelud;
- allikate (piltide, fotode, tekstide) analüüs.

6. KUNSTIAINED

Kunstiainete kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine (lihtsustatud õpe)

Kunstivaldkond võimaldab kujundada kõiki üldpädevusi igapäevases õppetöös nii teooria kui ka praktiliste tegevuste kaudu. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushoiakute ja -hinnangute – kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes loob oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega sobiliku õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist. Üldpädevuste kujundamisel on oluline kooli ning kodu koostöö.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kunstivaldkonna õppeainetes rõhutatakse kultuuriteadmisi ja ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi õppija identiteedi osana. Tegevustes väärtustatakse individuaalset ning kultuurilist mitmekesisust. Käsitletavate teemade, analüüsitud kunstiteoste ja -sündmuste kaudu toetatakse eetiliste ning esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktiline loominguiline tegevus ja selle üle arutlemine õpetavad teadvustama kunsti ja muusikat eneseväljenduse vahendina, hindama erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi ning austama autorsust. Kasvatatakse teadlikku ja kriitilist suhtumist kõikidesse infokanalitesse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, loovtööd, arutlused ja esitlused, ühismusitseerimine, ühistes kunstiprojektides ning valdkondlikes ja valdkondadeülestes õppeprojektides osalemine kujundavad koostöövalmidust ning aitavad väärtustada üksteise toetamist. Kultuurisündmustel osalemine aitab kujundada kultuurilist ühtsustunnet. Kunstiteoste üle arutledes harjuvad õpilased oma seisukohti kaitsma ning teiste arvamustest lugu pidama. Kunstiained teadvustavad inimese kui keskkonna kujundaja ja kasutaja mõju, juhtides teadlikult ning jätkusuutlikult tegutsema nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.

Enesemääratluspädevus. Pidev tagasiside andmine ja eneseanalüüsi oskuse arendamine aitavad tundma õppida oma huve ja võimeid ning kujundada positiivset minapilti. Kultuuriliste ja sotsiaalsete teemade käsitlemine (vaadeldavad kultuurinähtused, kunstiteoste ja muusikapalade ainestik ning sõnumid jne) aitab kujundada personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti.

Õpipädevus. Kunstides kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide kaudu, mis võimaldavad õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaalselt kui ka rühmas lahendatavad uurimis- ja probleemülesanded eeldavad info hankimist, selle analüüsimist ja tõlgendamist ning õpitu kasutamist uudsetes olukordades. Kunstides saavad õpilased ise jõukohaseid

ülesandeid luua, oma valikute sobivust kontrollida, uusi oskusi katsetada ning järjekindlalt harjutada. Pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad järjest suurendada õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana.

Suhtluspädevus. Kunstiainetes on tähtsal kohal kunstiteostest, -stiilidest, -ajastutest jms rääkimine, kasutades kirjelduses nii korrektset emakeelt kui ka ainespetsiifilist terminoloogiat. Tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskust ning ainealase oskussõnavara kasutamist. Kunsti- ja muusikateemaliste referatiivsete ning loovtööde koostamine eeldab oskust mõista teabetekste ning suunab kasutama mitmesuguseid info esitamise viise (tekst, joonis, skeem, tabel, graafik jms). Kunstiainetes tutvutakse kunsti ja muusika kui kommunikatsioonivahenditega, õppides tundma neile eriomast mitteverbaalset keelt ning „tõlkides” sõnumeid ühest keelest teise.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus. Kunstiainetes rakendatavate ülesannete lahendamiseks tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahendusteede üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi. Õpitakse kasutama kunstimõisteid (kompositsioon, struktuur, rütm jne), võrdlema ja liigitama erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutama sümboloid. Kunstiterminoloogias kasutatakse matemaatika ja tehnoloogia sõnavara ja mõisteid. Loomeülesandeid täites õpitakse kasutama tehnoloogiavahendeid ning innovaatilisi lahendusi, mõistma teaduse ja tehnoloogia rolli muusika ning kunsti arengus.

Ettevõtlikkuspädevus. Vajalike oskuste kujunemist toetavad kunstiainetes individuaal- ja rühmatöö, uurimuslikud ning probleemipõhised ülesanded ja õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaeluga. Kunstiainetes väärtustatakse uuenduslikke ning loovaid lahendusi. Praktiline loovtegevus annab võimaluse katsetada erinevaid ideede väljendamise ja esitlemise võimalusi, valides leidlikult sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima ja analüüsima, vastutama tööde lõpetamise ja tulemuse eest. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsete ning institutsioonidega.

Digipädevus. Kasutatakse digivahendeid teabe otsimiseks, kogumiseks, töötlemiseks ja esitamiseks. Kogutud teavet rakendatakse loovtöodes. Õpitakse loominguga tegelemiseks valida ainespetsiifiliselt vajalikke digivahendeid. Õppides ning digitaalset sisu luues ja säilitades kasutatakse erinevaid audiovisuaalseid ning muid multimeedia vahendeid ja rakendusi. Ollakse teadlikud autoriõiguste ja isikuandmete järgimise kohustustest digikeskkonnas. Ollakse teadlikud veebis loominguga jagamise turvalisusest.

Kunstiainete lõimingu rakendamise viisid teiste ainevaldkondadega

(lihtsustatud õpe)

Nüüdisaegne kultuur on interdistsiplinaarne. Kunstiained on tihedalt seotud kõigi inimtegevuse valdkondade ning oma ajastu mõtteviisiga. Kunsti aineseks on inimeseks olemine, sotsiaalsed suhted ja maailm erinevates avaldumisvormides. Teiste ainevaldkondadega suhestumine on kunstivaldkonna õppeainete loomulik osa ning valdkondadeüleseks lõiminguks on palju võimalusi.

Eri kultuuridega tutvutakse paljudes teiste valdkondade õppeainetes (eesti keel, võõrkeel, ajalugu, tööõpetus, kehaline kasvatus) ning kujundatakse seeläbi väärtushoiakuid ja teadvustatakse maailma kultuurilist mitmekesisust. Kunstiainetes keskendutakse võrreldes teiste õppeainetega kontsentreeritumalt kultuuridevahelise dialoogi mõtestamisele ja loovuse kasutamisele nüüdisühiskonna innovatsiooni allikana.

Mitmes ainevaldkonnas – keeltes, matemaatikas, tööõpetuses, kehalises kasvatuses – kasutatakse kunstiainetega kattuvaid mõisteid (nt kompositsioon, struktuur, mõõdud, nurgad, geomeetriselised kujundid, rütm, plaan, stiil, variatsioon, improvisatsioon, liikumine, dünaamika jms).

Kunstivaldkonna õppeainetes toetatakse teistes õppeainetes omandatud teadmiste, samas süvendatakse ja visualiseeritakse neid teadmisi. Praktiliste tegevuste kaudu kujundatakse arusaama, et teadmised ja pädevused on omavahel seotud ja igapäevaelus rakendatavad. Ainevaldkondade piire ületavad õppeprojektid võimaldavad lõimida kunstiaineid teiste ainevaldkondadega ja kujundada pädevusi.

Keeled (sh võõrkeel). Arendatakse suulist ja kirjalikku eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust ja vaadeldakse eri ajastute ning kultuuride lugusid muusikas ja kujutavas kunstis, teatri- ja filmikunstis.

Matemaatika. Arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid), samuti matemaatiliste sümbolite, kujundite ning mõistete tundmist.

Loodusõpetus. Teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi.

Ajalugu ja inimeseõpetus. Vaadeldakse suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning eri kultuuride kommete ja pärimustega, kunsti ning kultuuri rolli ja muutumist ajaloo eri etappidel.

Tööõpetus. Arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist, oskust innovaatilisi ideid kavandada ja praktikas ellu viia (loomisprotsess, tehnoloogiad ja tehnikad).

Kehaline kasvatus. Arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, mootorikat, reageerimiskiirust ja koordineerimist.

Läbivate teemade käsitlemine kunstiainetes (lihtsustatud õpe)

Kunstiaineid on võimalik seostada kõigi läbivate teemadega. Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainete eesmärgiseade puhul, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel lähtutakse kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Kujundatakse iseseisva õppimise ja tegutsemise oskust, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ning hoiakute omandamisel. Erinevate õppevormide kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Kunst ja muusika võimaldavad õpilastel teadvustada oma võimeid ja huvisid, omandada nii ainealaseid kui ka üldisemaid mõtlemis- ning tegutsemisstrateegiaid. Tutvutakse kunstide mitmekülgsede väljunditega igapäevaelus, kunstidega seotud ametite ja elukutsetega, võimaldatakse vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt külastades loomeettevõtteid. Õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud erialasid ja edasiõppimise võimalusi.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Teabekeskond. Need teemad hõlmavad mitmekülgsed oskusi, nagu info leidmine muusika ja kunsti kohta, helilise ja visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahendid, keskkonna visuaalne ning heliline kujundamine. Tutvutakse andmebaasidega, meediakeskkonna võimaluste ja ohtudega ning autorikaitse probleemidega. Teadvustatakse ümbritsevat loodus- või tehiskeskkonda loomingu allikana ja õpitakse keskkonda säästma. Väärtustatakse pärandkultuuri ning rahvuskultuuri jätkusuutlikku arengut. Osatakse näha võimalusi taaskasutuseks, analüüsitakse tehiskeskkonna objekte ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilise vaatepunktist.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Kunstiainetes julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimuvate protsesside kohta ning ideesid katsetama ja ellu viima.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Kunstiainetes kasutatakse praktiliste loovtegevuste kaudu erinevaid oskusi ja vahendeid ning leiutatakse ja katsetatakse uusi võimalusi, toetades pidevalt muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ning töökeskkonnas toime tuleva inimese kujunemist.

Tervis ja ohutus. Kunstiainetes teadvustatakse kunstidega tegelemise emotsionaalselt tasakaalustavat mõju. Kujutavas kunstis kasutatakse materjale, töövahendeid ja instrumente, mille juures tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe.

Väärtused ja kõlblus. Kultuuriline identiteet. Õppesisu ja -tegevustes tutvutakse kohaliku, Eesti ja maailma kultuuripärandiga, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, pärandkultuuri arenemist

tänapäevases globaliseerivas maailmas. Kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse kultuuritraditsioonidesse kui ka nüüdisaja kultuurinähtustesse. Väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loomingulist väljendamist. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid ja etendused). Tähtis on noorte endi osalemine/esinemine laulupidudel, muusika- ja kunstiüritustel.

Kunst

Õpitulemused I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb rõõmu loomingulisest ja käelisest tegevusest ning õppeprotsessis osalemisest;
- 2) tunneb ära ja nimetab õpitud töövahendeid ja tehnikaid, kasutab neid kunstitöodes oma võimetest lähtuvalt (vajaduse korral õpetaja abiga);
- 3) teostab kahe- ja kolmemõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka kavandades, kasutab omandatud tehnikaid ja töövõtteid, töötab keskkonnasõbralikult;
- 4) viib alustatud töö iseseisvalt või abiga lõpule;
- 5) oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid, peab kinni rühmas kokkulepitud reeglitest;
- 6) hoiab õpetaja juhendamisel korras töökoha ja oskab enda järelt koristada;
- 7) tegutseb võimalikult iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestab kaaslastega;
- 8) kirjeldab etteantud lihtsate küsimuste abil enda tööprotsessi ja tulemust, oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi.

1. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb ära ja kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid materjale ja vahendeid (nt paber, värvipliiatsid, viltpliatsid, gvašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud jms);
- 2) tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi;
- 3) joonistab šabloonid või orientiiri abil lihtsamaid kujundeid, vajaduse korral õpetaja abiga;

- 4) rebib sirgjooneliselt, lõikab silma järgi ning sirgjoonelist kontuuri mööda paberitükke ja ribasid, vajaduse korral abi kasutades;
- 5) liimib liimipulgaga paberit, vajaduse korral abi kasutades;
- 6) voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks, vajaduse korral abi kasutades;
- 7) voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid, vajaduse korral õpetaja abiga;
- 8) hoolitseb õpetaja juhendamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest.

Õppesisu

Materjalid ja vahendid (paber, värvipliatsid, viltpliatsid, guašid, plastiliin, savi, looduslik materjal, voolimisalus, joonlaud). Põhivärvid. Joonistamine šablooni või orientiiri abil. Rebimine ja lõikamine kääridega. Liimipulgaga paberi liimine. Paberi voltimine. Voolimine (rullimine, veeretamine, lamendamine). Töökoha ja õppevahendite korras hoidmine.

Praktilised tööd:

- šablooni või orientiiri abil lihtsamate kujundite joonistamine (vajadusel õpetaja abiga);
- ülesanded, kus tuleb paberit sirgjooneliselt rebida;
- ülesanded, kus tuleb etteantud sirgjoonelise kontuuri järgi paberit lõigata;
- ülesanded, kus tuleb liimipulgaga paberit liimida;
- ülesanded, kus tuleb paberit voltida pooleks ja neljaks;
- plastiliinist lihtsamate kujundite ja esemete voolimine, kasutades rullimist, veeretamist ja lamendamist (vajadusel õpetaja abiga);
- oma töökoha korrastamine peale töö lõpetamist.

2. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb ära, nimetab ja oskab õpetaja juhendamisel kasutada erinevaid materjale (paber, kartong, plastiliin, savi, looduslik materjal jms);
- 2) kasutab joonlauda sirgjoone tõmbamiseks;
- 3) järgib jõukohast mustri rütmi;

- 4) jälgib vastavalt võimetele pinna katmisel lihtsa kujutise kontuuri;
- 5) leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava objekti/detaili, võrdleb 2–3 tajutava tunnuse (nt värvus, kuju, suurus) alusel näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel;
- 6) joonistab vabalt või šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab neid, vajaduse korral abiga;
- 7) kujutab kõrvuti asetsevaid sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana, vajaduse korral suunamisel või näidise abil;
- 8) kasutab omandatud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms), vajaduse korral abiga;
- 9) täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses suulise juhendamise järgi vastavalt oma võimetele ja omandatud oskustele, vajaduse korral eeskuju ja näidist kasutades, aga võimalikult palju loomingulist iseseisvust säilitades;
- 10) hoolitseb õpetaja suunamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku eest.

Õppesisu

Materjalid (paber, kartong, plastiliin, savi, looduslik). Sirgjoon. Muster ja selle rütm. Pinna katmisel kujutise kontuuri jälgimine. Kujutise olulisemad (2-3) tajutavad tunnused (värvus, kuju, suurus jms). Joonistamine või šablooni abil, lõikamine ja liimine. Sarnaste figuuride kujutamine kõrvuti. Voolimisvõtted (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms). Oma töökoha ja õppevahendite korras hoidmine.

Praktilised tööd:

- joonlauaga sirgjoone tõmbamine;
- lihtsa mustri loomine;
- pinna katmine lihtsa kujutise kontuuri järgides;
- 2–3 tajutava tunnuse alusel kahe objekti võrdlemine;
- kujundite joonistamine vabalt või šablooni järgi, nende väljalõikamine ja liimimine;
- plastiliinist või savist lihtsamate kujundite ja esemete voolimine, kasutades rullimist, veeretamist, lamendamist, venitamist ja pigistamist (vajadusel õpetaja abiga);
- loovülesanded, kus õpilane saab võimalikult palju kasutada oma loomingulist iseseisvust;
- oma töökoha korrastamine peale töö lõpetamist.

3. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kasutab ohutult töövahendeid ja materjale;
- 2) kujutab elusolendeid ja eluta objekte neile iseloomulikul viisil;
- 3) märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab vajaduse korral oma tööd;
- 4) oskab õpetaja juhendamisel materjalist lähtuvalt kasutada sobivaid töövahendeid ja töövõtteid (paberi rebimine, lõikamine ja voltimine; guaššide, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine; savi või plastiliini voolimine eri võtetega);
- 5) täiendab mustri rütmi;
- 6) kujutab visuaalselt õpetaja suunamisel kujutatu põhilisi tunnuseid (väiksem-suurem, paksem-peenem, pikem-lühem jne) ja õpitud ruumisuhteid pildil (kõrval, ülal, all jne);
- 7) valmistab juhendamisel tähtpäevalisi ruumikaunistusi;
- 8) viib alustatud töö lõpule;
- 9) korrastab oma töökoha.

Õppesisu

Töövahendite ja materjalide ohutu kasutamine. Elusolendite ja eluta objektide kujutamine. Esemete ja figuuride iseloomulikud detailid. Erinevad töövõtted ja töövahendid (paberi rebimine, lõikamine ja voltimine; guaššide, akvarellide, pastellide, kriitide jm joonistusvahendite kasutamine; savi või plastiliini voolimine eri võtetega). Kujutamise põhilised tunnused (väiksem-suurem, paksem-peenem, pikem-lühem jne) ja ruumisuhteid pildil (kõrval, ülal, all jne). Oma töökoha ja õppevahendite korras hoidmine.

Praktilised tööd:

- elusolendite ja eluta objektide kujutamine neile iseloomulikul viisil (õpetaja juhendamisel oma töö täiendamine);
- ülesanded, kus tuleb paberit rebida, lõigata ja voldida;
- ülesanded, kus tuleb kasutada joonistusvahendeid (guaššid, akvarellid, pastellid, kriidid jm) ja järgida kujutatu põhilisi tunnuseid ja ruumisuhteid;
- savi või plastiliini voolimine eri võtetega;

- lihtsa mustri loomine ja selle rütmi täiendamine;
- tähtpäevalise ruumikaunistuse valmistamine;
- oma töökoha korrastamine peale töö lõpetamist.

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja võimaluse korral neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka kavandades ja uurides, teeb õpetaja abil põhjendatud valikuid õpitud tehnikate, töövõtete, materjalide ja kompositsiooni põhimõtete hulgast;
- 2) kasutab lihtsamaid kunstialaseid mõisteid;
- 3) tunneb ja oskab kasutada tingmärke, jooniseid, skeeme ja sümboleid oma kogemuse ja õpitu piires;
- 4) kasutab õpetaja juhendamisel graafilise disainiga seotud tööde loomisel lihtsamaid kujunduspõhimõtteid;
- 5) tunneb ja kasutab õpetaja juhendamisel õpitud töövõtteid ja töövahendeid, järgides ohutusnõudeid;
- 6) teab ja järgib hügieeni, korra ja puhtuse nõudeid;
- 7) kasutab loomingulist tegevust oma emotsioonide väljendusvahendina;
- 8) kasutab õpetaja juhendamisel eesmärgipäraselt lihtsamaid digivahendeid;
- 9) tegutseb õpetaja juhendamisel eetilisel ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades;
- 10) teab ja järgib kujutiste salvestamise ja jagamisega seotud head tava.

4. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kasutab töös erinevaid materjale, sh taaskasutatavaid materjale;
- 2) mõistab töövahendite säästliku kasutamise vajalikkust ja oskab seda juhendamisel rakendada;
- 3) kujutab inimeste, esemete ja loodusobjektide peamisi iseloomulikke tunnuseid, väljendab kujutatava ja ka enda emotsioone;

- 4) segab põhivärvidest II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul);
- 5) kaunistab tähtpäevadeks ruumi; osaleb ühise keskkonna kujundamisel;
- 6) suudab töö tegemisel järgida lihtsat tööjuhendit (sh videojuhend) ja võrrelda oma tööd näidisega, vajaduse korral õpetaja abiga;
- 7) kirjeldab tööprotsessi, enda ja kaaslaste töid, väärtustab erinevaid lahendusi, vajaduse korral õpetaja abiga;
- 8) kasutab võimaluse korral erinevaid digivahendeid.

Õppesisu

Materjalide, sh taaskasutatavate materjalide kasutamine. Töövahendite säästlik kasutamine. Inimeste, esemete ja loodusobjektide peamised iseloomulikud tunnused ja nende kujutamine. Värvuste tabel selle eeskujul põhivärvidest II astme värvide segamine. Oma töö võrdlemine näidisega. Oma tööprotsessi ning enda ja kaaslaste töö kirjeldamine. Digivahendite kasutamine loomisel.

Praktilised tööd:

- ülesanne taaskasutatavate materjalide kasutamiseks;
- inimeste, esemete ja loodusobjektide peamiste iseloomulike tunnuste kujutamine enda kunstitöös;
- ülesanded, kus tuleb põhivärvidest segada II astme värvid;
- tähtpäevadeks ruumi kaunistamine meeskonnatööna;
- ülesanded lihtsa tööjuhendi põhjal;
- enda töö võrdlemine näidisega (vajadusel õpetaja abiga);
- enda tööprotsessi kirjeldamine;
- enda ja kaaslaste tööprotsessi kirjeldamine;
- ülesanne, kus tuleb kasutada digivahendeid.

5. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) sooritab lihtsamaid töövõtteid videojuhendite järgi;

- 2) kasutab suunamisel õpitud tehnikaid kunstitööde loomisel ja lähiümbruse kujundamisel (stend, klassiruum, oma tuba, päeviku kaaned jne);
- 3) kujutab inimest ja muid elusolendeid liikumises;
- 4) väljendab kunstitöodes erinevaid emotsioone, kasutab selleks värve;
- 5) eristab külmi ja sooje värvusi, oskab juhendamisel toone helestada ja tumestada;
- 6) tõstab oma töödes esile ja võrdleb kujutatud tegelasi ja objekte suuruse, asukoha ning värvivaliku abil, vajaduse korral suunamisel;
- 7) väljendab osalise kattumise abil esemete ja figuuride paiknemist üksteise suhtes ees- ja tagapool, keskel;
- 8) võrdleb enda ja kaaslaste töid: leiab peamised tegelased/objektid, toob esile sarnasusi ja erinevusi;
- 9) osaleb vestlustes kultuuri ja kunsti teemadel

Õppesisu

Inimese ja muude elusolendite kujutamine liikumises. Emotsioonide väljendamine kunstitöodes. Soojad ja külmad värvused. Toonide helestamine ja tumestamine. Osalise kattumise abil esemete ja figuuride paiknemise väljendamine üksteise suhtes ees- ja tagapool ning keskel. Oma ja teiste tööde võrdlemine (sarnasused ja erinevused, peamised tegelased ja objektid).

Praktilised tööd:

- ülesanne töövõtete kasutamiseks videojuhendi põhjal;
- stendi, klassiruumi, oma toa, päeviku kaante jms (õpetaja valikul) kujundamine, kasutades õpetaja suunamisel õpitud tehnikaid;
- inimese ja muude elusolendite kujutamine liikumises enda kunstitöös;
- ülesanded, kus tuleb emotsioonide väljendamiseks kasutada värve;
- ülesanne, kus tuleb toone helestada ja tumestada (õpetaja abiga);
- oma ja teiste töödes kujutatud tegelaste ja objekte suuruse, asukoha ning värvivaliku kirjeldamine (vajadusel õpetaja abiga);
- arutelud kunsti ja kultuuri teemaadel (õpetaja juhtimisel).

6. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kasutab töövahendeid ja -materjale tehnoloogiliselt õigesti, otstarbekalt ja säästvalt, kasutab juhendamisel digivahendeid;
- 2) planeerib juhendamisel etteantud tööülesande protsessi ja teeb kavandi järgi valmis töö kas individuaalselt või grupidööna, võimaluse korral projektiõppe raames;
- 3) töötab lihtsama videojuhendi järgi ja pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd;
- 4) kujutab temaatilistes töödes värvide abil tegevuse aega ja kohta;
- 5) väljendab kujutatava suuruse muutumise abil selle paiknemist pildiruumis ees- ja tagapool;
- 6) arvestab juhendamisel ja näidise abil inimese täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukohta;
- 7) kasutab juhendamisel lihtsamaid kujunduspõhimõtteid erinevate graafilise disainiga seotud tööde (logod, pakendid, nimed jms) loomisel;
- 8) tunneb ja oskab kasutada õpitud kunstialaseid mõisteid (skulptuur, maal, graafika jms);
- 9) väärtustab kunsti enda isikupära ja emotsioonide väljendusvahendina, väärtustab ka teiste loomingut.

Õppesisu

Töövahendite ja -materjalide tehnoloogiliselt õigesti, otstarbekalt ja säästvalt kasutamine. Digivahendite kasutamine loomisel. Kunstitöö kavandamine individuaalselt ja grupidööna. Värvide abil tegevuse aja koha kujutamine. Suuruse muutmise kaudu kujutava paiknemise kujutamine ees- ja tagapool. Inimese täisfiguuri kujutamine. Lihtsamad kujunduspõhimõtted erinevate graafilise disainiga seotud töödes (logod, pakendid, nimed jms). Kunstialased mõisted: skulptuur, maal, graafika.

Praktilised tööd:

- enne kunstitöö teostamist kavandi tegemine (õpetaja juhendamisel);
- projektõppe raames grupidööna kunstitöö teostamine;
- videojuhendi põhjal teostab kunstitöö;
- ülesanded, kus tuleb kujutava suuruse muutmise abil väljendada selle paiknemist;

- inimese täisfiguuri kujutamine (pea suurus ja jalgade pikkus terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukoht);
- lihtsamate graafilise disainiga seotud tööde loomine;
- kunstinäituste külastamine ja selle üle järgnevalt õpetaja juhendamisel arutlemine.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) väärtustab loomingulisust, isetegemist ja materjalide taaskasutust;
- 2) kasutab ja kombineerib juhendamisel traditsioonilisi ja nüüdisaegseid materjale ning töövahendeid turvaliselt ja otstarbekalt;
- 3) kasutab suunamisel ainealast teabekirjandust ja vastavaid veebilehti;
- 4) jälgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid; loeb ja mõistab etiketil, skeemil, juhendil olevat teavet ja juhindub sellest; mõistab tingmärke ja oskab leida veebist vajalikku infot, vajaduse korral abiga;
- 5) käitub füüsilistes ja digitaalsetes kultuurikeskkondades turvaliselt, arvestab visuaalseid kujutisi luues ja kasutades autorsusega;
- 6) taotleb tööde omanäolisust, loob juhendamisel kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka teadlikult kavandades, valib ja rakendab loomisprotsessi käigus sihipäraselt materjale, tehnikaid, töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid; võimaluse korral eksponeerib ja esitleb oma töid põhjendatult;
- 7) analüüsib vajaduse korral abiga kunstiloomingu erinevaid avaldumisvorme (kunst, meedia ja reklaam, visuaalsed objektid), arutleb nende üle, seostab kunste ja kunsti teiste valdkondadega, ühiskonna muutustega üldisemalt;
- 8) tunneb rõõmu loomingulisest ja käelise tegevusest ning eneseväljendusest;
- 9) kujutab ja kujundab esemeid, olendeid, sündmusi jmt nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi;
- 10) mõistab loomingulise tegevuse võimalusi iseenda ja oma emotsioonide väljendamise vahendina, väärtustab loomingulisi tegevusi igapäevaelu rikastajana.

7. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) leiab vaatluse ja võrdlemise teel kujutatava olulisi tunnuseid ning väljendab neid temaatilistes töödes;
- 2) oskab segada ja kasutab maalimisel värvide erinevaid toone;
- 3) oskab juhendamisel kasutada töös ühe-punkti-perspektiivi;
- 4) loob erinevate vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid;
- 5) kasutab digivahendeid ja digikeskkondi, vajaduse korral abiga;
- 6) oskab juhendamisel kombineerida omavahel erinevaid materjale, sh kollaažina;
- 7) tunneb ära ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, arhitektuur, graafika);
- 8) mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust (sh digikunstis) ning autoriõiguste olemust ja tähendust;
- 9) märkab ja kirjeldab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas.

Õppesisu

Maalimisel erinevate värvide erinevate toonide segamine ja kasutamine. Ühe-punkti-perspektiiv. Pinnamustrite loomine. Digivahendid ja digikeskkonnad kunstiloomingus. Erinevate materjalide kombineerimine kunstitöodes. Kollaaž. Erinevate kunsti liigid: skulptuur, maal, arhitektuur, graafika. Originaal, reproduktsioon ja võltsing. Autoriõiguste olemus ja tähendus. Kujunduselemendid ümbritsevas keskkonnas.

Praktilised tööd:

- ülesanded, kus tuleb segada ja kasutada maalimisel värvide erinevaid toone;
- ühe-punkti-perspektiivi kujutamise seotud ülesanne;
- mitmesuguste pinnamustrite loomine, kasutades erinevaid vahendeid;
- info otsimine erinevatest digikeskkondadest;
- kollaaži loomine;
- kunstinäituste külastamine ja selle üle järgnevalt õpetaja juhendamisel arutlemine;
- kooli ja kooliümbruse kujunduselementide kirjeldamine.

8. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kavandab ja teostab suunamisel kunstitöö, valib selle valmistamiseks sobivad materjalid ja töövahendid;
- 2) oskab juhendamisel loomeprotsessis omavahel kombineerida erinevaid materjale ja tehnikaid (mixed-meedia, kollaaž, installatsioon);
- 3) leiab vaatluse ja võrdlemise teel inimese näoilmeid ja emotsioone kõige enam iseloomustavaid tunnuseid ning väljendab neid temaatilistes töödes;
- 4) kasutab juhendamisel kahe-punkti-perspektiivi;
- 5) eristab ja kasutab õpetaja suunamisel pildi maalimisel koloriiti, andmaks edasi pildil kujutatu õhkkonda, oskab seda kirjeldada, vajaduse korral abiga;
- 6) kasutab juhendamisel graafilise disaini võimalusi (kirjakunst, ornament, logo, pakendi disain) nii traditsiooniliste kui ka digitaalsete vahenditega, lähtudes kompositsiooni põhialustest;
- 7) tunneb erinevaid kultuurinähtusi ja kunstiliike: etenduskunst, tants ja liikumine, tarbekunst, animatsioon, performance, installatsioon, tänava- ja maastikukunst jne;
- 8) teeb omal valikul või õpetaja juhendamisel jõukohase pikkusega kirjaliku töö või esitluse kunstiliigi või kultuurinähtuse kohta individuaalselt või grupitööna;
- 9) suudab, vajaduse korral õpetaja suunamisel, valida sobivaid vahendeid oma loominguliste ideede teostamiseks, soovitavalt ka koolivälistes keskkondades.

Õppesisu

Erinevate materjalide ja tehnikate (mixed-meedia, kollaaž, installatsioon) omavahel kombineerimine loomeprotsessis. Inimese näoilmete ja emotsioonide väljendamine. Kahe-punkti-perspektiiv. Pildi koloriit. Graafilise disaini võimalused: kirjakunst, ornament, logo, pakendi disain. Erinevad kultuurinähtused ja kunstiliigid: etenduskunst, tants ja liikumine, tarbekunst, animatsioon, performance, installatsioon, tänava- ja maastikukunst.

Praktilised tööd:

- kunstitöö kavandamine (sh sobivate materjalide ja töövahendite valimine) ja teostamisel (vajadusel õpetaja suunamisel);

- mixed-meedia, kollaaži, installatsiooni loomine;
- inimese näoilmeid ja emotsioone väljendav kunstitöö;
- kahe-punkti-perspektiivi kujutamise seotud ülesanne;
- ülesanded, kus tuleb kasutada teadlikult pildi maalimisel koloriiti (õpetaja suunamisel);
- ülesanne graafilise disaini võimaluste kasutamiseks (sh kasutades ka digitaalseid vahendeid);
- kirjalik töö kunstiliigi või kultuurinähtuse kohta individuaalselt;
- esitus kunstiliigi või kultuurinähtuse kohta grupitööna;
- kunstinähtuste külastamine ja selle üle järgnevalt õpetaja juhendamisel arutlemine.

9. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kasutab õpitud tehnikaid, töövahendeid ja materjale, järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;
- 2) kasutab õpitud kujutamise, kujundamise ja esitlemise viise, sh digivahendeid, järgib autorikaitse reegleid;
- 3) oskab oma võimete kohaselt kujutada inimest eri vanuses, meeleolus, asendis, tegevuses ja keskkonnas, oskab juhendamisel ka naturist joonistada (nt visandada);
- 4) teab ja kasutab suunamisel peamisi kompositsiooni- ja proportsioonireegleid;
- 5) kirjeldab kunstiteoseid õpitud teadmiste ja oskuste piires, põhjendab oma eelistusi ja arvamusi;
- 6) teadvustab kultuurinähtuste ja erinevate kunstiliikidega seotud võimalusi vaba aja sisukaks veetmiseks nii tarbija kui ka loojana;
- 7) käitub füüsilistes ja digitaalsetes kultuurikeskkondades turvaliselt ja eetilisel, arvestab visuaalseid kujutisi luues autorsusega;
- 8) analüüsib kunsti erinevaid avaldumisvorme (sh meedia ja reklaam), seostab kunste ja kunsti teiste eluvaldkondadega ning ühiskonna muutustega, vajaduse korral abiga;
- 9) oskab anda hinnangut enda ja teiste loomingule ja seda põhjendada, vajaduse korral abiga;
- 10) on teadlik loomingulise tegevuse, sh kunsti terapeutilisest toimest.

Õppesisu

Erinevate materjalide ja tehnikate kasutamine loomeprotsessis, järgides tervisekaitse- ja tööhutusnõudeid. Autorikaitse reeglid. Turvaliselt ja eetiliselt käitumine nii füüsilistes kui ka digitaalsetes kultuurikeskkondades. Inimese kujutamine eri vanuses, meeleolus, asendis, tegevuses ja keskkonnas. Natuurist joonistamine, visandamine. Peamised kompositsiooni- ja proportsioonireeglid. Kultuurinähtuste ja erinevate kunstiliikidega seotud võimalused vaba aja sisukaks veetmiseks nii tarbija kui ka loojana. Kunsti erinevad avaldusvormid (sh meedia ja reklaam) ja seosed teiste eluvaldkondadega. Kunsti terapeutiline toime.

Praktilised tööd:

- kunstitöö, kus tuleb kujutada eri vanuses, meeleolus, asendis, tegevuses ja keskkonnas;
- ülesanne, kus tuleb naturist joonistada (õpetaja juhendamisel);
- kunstiteoste kirjeldamine õpitud teadmiste ja oskuste piires, koos põhjendustega;
- kunstinäituste külastamine ja selle üle järgnevalt õpetaja juhendamisel arutlemine;
- kahe- ja kolmemõõtmeliste kunstitööde loomine spontaanselt (nii õpilase kui õpetaja valikul);
- VTS (*visual thinking strategies*) tehnika kasutamine kaaslaste kunstitööde analüüsimisel;
- tervikliku väljapaneku kavandamine ja teostamine koos klassikaaslastega;
- tööprotsessi kirjeldamine ja töö analüüsimine.

Muusika

Õpitulemused I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- 1) on omandanud esmased koostegemise oskused kõigis muusikalistes tegevustes;
- 2) tunneb rõõmu laulmisest ja pillimängust, muusikalisest liikumisest ja muusika kuulamisest;
- 3) on saanud esmase ühislaulmise kogemuse, kasutab saateks lihtsamaid lastepille ja kehapilli;
- 4) omab muusika kuulamise kogemusi, suudab väljendada oma muusikalisi elamusi;
- 5) rakendab omandatud muusikalisi teadmisi ja oskusi muusikalistes tegevustes.

1. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) laulab loomuliku hääletooni ja kehahoiuga;
- 2) teeb vahet kõrgel ja madalal helil;
- 3) teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal;
- 4) eristab erinevaid hääli ja müra muusikast;
- 5) tunneb rütmivorme TA, TI-TI;
- 6) mängib õpitud rütme nii keha- kui ka rütmipillidel kaasa;
- 7) liigub lihtsa muusika rütmis, oskab kasutada liisusalme;
- 8) tunneb ära Eesti hümn, käitub hümn laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda;
- 9) oskab peast mõnda õpitud lastelaulu;
- 10) osaleb õpitud laulumängudes, hoiab rivi ja sõõri.

Õppesisu

Kehahoid laulmisel. Hääletoon. Kõrged ja madalad helid. Kiire ja aeglane muusika. Helid ja müra. Rütmivormid TA, TI-TI. Eesti hümn. Valik eakohaseid lastelaule.

Praktilised tööd:

- muusika kuulamine (madalate ja kõrgete helide ning kiire ja aeglase muusika eristamine);
- keha ja rütmipillidel mängimine;
- lihtsa muusika saatel liikumine;
- Eesti hümn laulmine;
- lastelaulude laulmine (õpetaja valikul);
- laulumängud.

2. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teeb vahet pikal ja lühikesel helil ja reageerib nendele erinevalt;

- 2) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu;
- 3) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, PAUS;
- 4) mängib õpitud rütme tuttavate laulude saateks kaasa;
- 5) mängib lihtsamaid kaasmänge keha- ja rütmipillidel;
- 6) laulab lihtsamate regilaulude kooriosa kaasa;
- 7) laulab peast 3–4 lastelaulu;
- 8) mõtleb välja liigutusi tuttavates laulumängudes ja liisutustes;
- 9) tunneb Eesti hümnit, käitub hümnit laulmise ajal õigesti, püüab kaasa laulda;
- 10) osaleb õpitud laulumängudes.

Õppesisu

Pikk ja lühike heli. Muusika karakteri ja sisu väljendamine liikumise kaudu. Rütmivormid TA, TI-TI, PAUS. Regilaulud. Laulumängud. Eesti hümn. Õpetaja valikul 3-4 eakohast lastelaulu.

Praktilised tööd:

- muusika kuulamine (pikkade ja lühikeste helide eristamine; muusika karakteri ja sisu määratlemine);
- rütmide mängimine tuttavate laulude saateks;
- keha ja rütmipillidel kaasmängude mängimine;
- regilaulude kooriosa laulmine;
- lastelaulude laulmine (3-4 õpetaja valikul);
- tuttavates laulumängudes liigutuste väljamõtlemine;
- Eesti hümnit laulmine.

3. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab peast 3–4 lastelaulu;
- 2) laulab tuttavaid laule ilmekalt ja õige kehahoiuga;
- 3) rakendab keha-, rütm- ja plaatpille lihtsamates ostinaatodes ja/või kaasmängudes;

- 4) tunneb rütmivorme TA, TI-TI, PAUS, TA-A;
- 5) viipab käega kaheosalist taktimõõtu;
- 6) eristab kurvakõlalist meloodiat rõõmsakõlalisest;
- 7) kirjeldab kuulatud muusikapala iseloomu (kurb/rõõmus; aeglane/kiire);
- 8) laulab Eesti hümnist vastavalt võimetele kaasa;
- 9) eristab ja iseloomustab rahvakalendri tähtpäevadega seotud traditsioone, osaleb laulmisel;
- 10) osaleb õpitud laulumängudes.

Õppesisu

Keha-, rütmi- ja plaatpillid musitseerimisel. Õpetaja valikul 3-4 eakohast lastelaulu. Rütmivormid TA, TI-TI, PAUS, TA-A. Kaheosalise taktimõõdu viipamine. Kurvakõlaline ja rõõmsakõlaline meloodia. Laulumängud. Eesti hümn.

Praktilised tööd:

- muusika kuulamine (kurb - rõõmus; aeglane - kiire);
- keha-, rütmi- ja plaatpillide mängimine lihtsamates ostinaatodes ja kaasmängudes;
- kaheosalise taktimõõdu viipamine;
- Eesti hümnist laulmine;
- õpitud laulumängudes osalemine;
- lastelaulude laulmine (3-4 õpetaja valikul).

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb rõõmu nii individuaalsetest kui ka ühistest muusikalistest tegevustest ja väärtustab musitseerimist;
- 2) arendab oma muusikalisi võimeid ja osaleb aktiivselt muusikalistes tegevustes – laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises liikumises;
- 3) osaleb aktiivselt muusikalises loomeprotsessis, katsetab oma ideid erinevates muusikalistes tegevustes;
- 4) suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loominguks, põhjendab ja analüüsib oma arvamusi ja valikuid;

- 5) mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulu- ja tantsupeo traditsiooni;
- 6) märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja suhtub lugupidavalt erinevatesse rahvuskultuuridesse;
- 7) leiab muusikaalast infot erinevatest teabeallikatest, käitub ohutult virtuaalmaailmas.

4. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab peast 3–4 lastelaulu, sealhulgas vastavalt võimetele Eesti hümnid;
- 2) laulab tuttavaid laule võimalikult selge diktsiooni, kõlava tooni ja õige kehahoiuga;
- 3) tunneb 3-osalist taktimõõtu ja rütmivältust TA-A-A;
- 4) viipab käega 3-osalist taktimõõtu;
- 5) mõistab terminite orkester ja orkestrijuhud/ dirigit tähendust;
- 6) eristab vokaalmuusikat instrumentaalmuusikast;
- 7) on tutvunud mõne lihtsama muusikainstrumenti esmaste mänguvõtetega ja kasutab neid musitseerides.

Õppesisu

Õpetaja valikul 3-4 eakohast lastelaulu. Eesti hümn. Kolmeosaline taktimõõt ja rütmivältus TA-A-A. Kolmeosalise taktimõõdu viipamine. Orkester ja dirigent. Vokaalmuusika ja instrumentaalmuusika.

Praktilised tööd:

- muusika kuulamine (vokaalmuusika, instrumentaalmuusika ja orkestrimuusika eristamine);
- mõne lihtsama muusikainstrumenti (õpetaja valikul) kasutamine musitseerimisel;
- kolmeosalise taktimõõdu viipamine;
- Eesti hümnid laulmine;
- lastelaulude laulmine (3-4 õpetaja valikul).

5. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn;
- 2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga;
- 3) saab aru väljenditest valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes;
- 4) teeb vahet 2- ja 3-osalise taktimõõdul;
- 5) iseloomustab kuulatud muusikat abivahendite toel;
- 6) on tutvunud eesti rahvapillide ja rahvamuusikaga;
- 7) on omandanud mõne lihtsama muusikainstrumenti esmased mänguvõtted ja kasutab neid musitseerides.

Õppesisu

Õpetaja valikul 5-6 eakohast lastelaulu. Eesti hümn. Muusikalised väljendid: valjult, vaikselt, valjenedes, vaibudes. 2- ja 3-osaline taktimõõt. Rahvapillid ja rahvamuusika.

Praktilised tööd:

- muusika kuulamine ja selle iseloomustamine õpetaja juhendamisel;
- mõne lihtsama muusikainstrumenti (õpetaja valikul) kasutamine musitseerimisel;
- Eesti hümn laulmine;
- lastelaulude laulmine (5-6 õpetaja valikul).

6. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn;
- 2) laulab vaba ja kõlava tooni ning selge diktsiooniga;
- 3) eristab kuulamise järgi marssi, valssi ja polkat;
- 4) tunneb levinumaid rahvalaule, rahvalaulu liike;
- 5) laulab regilaulu, teab regilaulu esitamise traditsioone;

- 6) tunneb eesti olulisemaid rahvapille nii välimuse kui ka kõla järgi, teab nende nimetusi;
- 7) teab mõningaid olulisemaid fakte eestlaste laulu- ja tantsupeost;
- 8) on tutvunud erinevate kooriliikidega;
- 9) eristab abivahenditele toetudes kõrget ja madalat mees- ja naishäält;
- 10) teab, mis on häälemurre, tunneb häälehoiu põhimõtteid ja rakendab neid häälemurde perioodil.

Õppesisu

Õpetaja valikul 5-6 eakohast lastelaulu. Eesti hümn. Marss, valss, polka. Tuntumad rahvalaulud ja rahvalaulu liigid. Regilaulu esitamise traditsioonid. Eesti olulisemad rahvapillid. Eestlaste laulu- ja tantsupeo traditsioonid (olulisemad faktid). Erinevad kooriliigid. Kõrge ja madal mees- ja naishää. Häälemurre ja häälehoiu põhimõtted häälemurde perioodil.

Praktilised tööd:

- muusika kuulamine ja selle iseloomustamine õpetaja juhendamisel (marsi, polka, valsi äratundmine);
- mõne rahvapilli (õpetaja valikul) kasutamine musitseerimisel;
- regilaulu laulmine;
- Eesti hümn laulmine;
- lastelaulude laulmine (5-6 õpetaja valikul).

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) väärtustab muusikat ja muusikalisi tegevusi oma igapäevaelu rikastajana;
- 2) osaleb aktiivselt musitseerimise protsessis, rakendab omandatud muusikaalaseid teadmisi ja oskusi – muusikalist kirjaoskust;
- 3) on tutvunud muusika erinevate stiilidega ja arutleb täiskasvanu suunamisel kuulnud muusika üle;
- 4) katsetab muusikalises tegevuses erinevaid ideid, hindab isikupära ja väljendusrikkust;
- 5) tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid;
- 6) väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat;
- 7) tegutseb eetilisel ja ohutult nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda.

7. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn;
- 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;
- 3) on tutvunud sümfooniaorkestri erinevate pillirühmadega;
- 4) tunneb keel-, puhk- ja löökpille;
- 5) oskab kuuldeliselt eristada erinevaid instrumente;
- 6) on tutvunud nootide silpnimetustega ja nootide asetusega noodijoonestikul;
- 7) eristab kuulamise järgi duur- ja moll-helilaadi;
- 8) tunneb helivältusi ja rütme TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja pause

Õppesisu

Õpetaja valikul 5-6 laulu. Eesti hümn. Sümfooniaorkestri erinevad pillirühmad. Keel-, puhk- ja löökpillid. Nootide silpnimetused ja nootide asetus noodijoonestikul. Duur- ja moll-helilaad. Helivältused ja rütmid: TA, TI-TI, TIRI-TIRI, TAI-RI, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A ja paus.

Praktilised tööd:

- muusika kuulamine ja selle iseloomustamine õpetaja juhendamisel (sümfooniaorkestri erinevate pillirühmade äratundmine, erinevate instrumentide äratundmine, duur- ja moll-helilaadi äratundmine);
- Eesti hümn peast laulmine;
- laulude peast laulmine (5-6 õpetaja valikul).

8. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn;
- 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;
- 3) tunneb taktimõõte 2, 3, 4;

- 4) suudab kaasa mängida lihtsamaid rütmstruktuure;
- 5) oskab lahendada lihtsamaid rütmiülesandeid;
- 6) on tutvunud popmuusika ajalooga ja nüüdismuusikaga.

Õppesisu

Õpetaja valikul 5-6 laulu. Eesti hümn. Taktimõõdud 2, 3, 4. Rütmstruktuurid ja rütmiülesanded.

Popmuusika ajalugu ja nüüdismuusika.

Praktilised tööd:

- muusika kuulamine (näited popmuusika ajaloost ja nüüdismuusikast);
- lihtsamate rütmstruktuuride kaasamängimine;
- Eesti hümn peast laulmine;
- laulude peast laulmine (5-6 õpetaja valikul).

9. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) laulab peast 5–6 laulu, sealhulgas Eesti hümn;
- 2) laulab pingevabalt, õige hingamise ja selge diktsiooniga;
- 3) tunneb järgmisi muusikažanre: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia;
- 4) on tutvunud üldtuntud näidetega klassikalisest muusikast;
- 5) väärtustab eesti rahvamuusikat ja oskab nimetada eesti rahvapille;
- 6) on mängujuhiks noorematele õpilastele mängudepäeval, suudab liikumismänge juhtida.

Õppesisu

Õpetaja valikul 5-6 laulu. Eesti hümn. Muusikažanrid: ooper, operett, muusikal, ballett, sümfoonia. Eesti rahvamuusika ja eesti rahvapillid. Mängujuhi roll mängupäeval.

Praktilised tööd:

- muusika kuulamine (üldtuntud näited klassikalisest muusikast);
- mängujuhiks olemine noorematele õpilastele mängupäeval ning liikumismängude juhtimine;
- Eesti hümn peast laulmine;

- laulude peast laulmine (5-6 õpetaja valikul).

7. TEHNOLOOGIA

Tööõpetuse kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine

Tööõpetus pakub üldpädevuste kujundamiseks võimalust ühiselt arutleda, kuidas lahendada igapäevaelus esile kerkivaid olukordi, ühistöid ning erinevaid ülesandeid ja projekte. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushoiakute ja -hinnangute – kujundamisel on kandev roll professionaalsel õpetajal, kes loob oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega sobiva õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Loovust arendavad tegevused ning projektid õpetavad arvestama arvamuste ja ideede paljusust. Ühised arutelud ning ülesanded ja nende tulemuse analüüsimine aitavad õpilastel kujundada ja põhjendada oma arvamusi, tunda tööõõmu ning vastutust alustatu lõpetada. Käsitletavate teemade ja praktiliste tegevuste kaudu õpetatakse väärtustama loomingut ning kujundama ilumeelt, hindama oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandit, samuti väärtustama tehnoloogiasaavutusi.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Erinevad ühistöö vormid tööõpetuses suunavad õpilasi koostööd tegema, arendades tolerantsust ja valmidust aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel. Õpilasi juhitakse analüüsima oma käitumist ning selle mõju kaaslastele ja ülesannete lahendamisele.

Enesemääratluspädevus. Praktiline tegevus ning selle analüüs arendavad õpilastes suutlikkust mõista ja hinnata ennast, oma nõrku ja tugevaid külgi ning aitavad neil teha otsuseid enda arengu ja tulevase tööelu kohta. Kodundusõppes omandatud teadmised tervislikust toitumisest ja toitumishäiretest õpetavad väärtustama tervislikku eluviisi ning loovad eeldused seda järgida.

Õpipädevus. Õpitakse nägema ja analüüsima tehnoloogia seost erinevate teadmistega ning kogetakse teistes õppeainetes õpitu vajalikkust praktikas. Töö iseseisev korraldus alates teabe kogumisest, materjalide ja töötlemisviisi valikust ning lõpetades töö tegemise ja tulemuse analüüsiga arendab suutlikkust märgata ning lahendada probleeme, hinnata ja arendada oma võimeid ning juhtida õppimist.

Suhtluspädevus. Ühiste ülesannete ja projektide kaudu õpitakse ennast selgelt ja asjakohaselt väljendama ning teistega arvestama, vajaduse korral teisi aitama ning koos töötamise eeliseid kogema. Uurimist vajavate ülesannete lahendamine ning esitluste koostamine arendab oskust lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning kirjutada eri liiki tekste.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogialane pädevus. Tööõpetuses rakendatavad konkreetset probleemilahendused nõuavad arvutamise- ja mõõtmisoskust, oskust kasutada loogikat ja matemaatilisi sümboleid. Pakutakse mõtlemist arendavaid tegevusi, milles on vaja püstitada probleeme, leida sobivaid lahendusteid, põhjendada oma valikuid ja analüüsida tulemusi. Õpitakse kasutama ja looma ning kriitiliselt hindama erinevaid tehnoloogiaid ja tehnoloogilisi abivahendeid. Õpitakse mõistma teaduse osa tehnika arengus ja vastupidi.

Ettevõtlikkuspädevus. Tööõpetuses on olulisel kohal avatus loominguliste ideede ja originaalsetele vaatenurkadele. Esemid valmistades läbitakse toote arendamise tsükkel idee leidmisest valmis tooteni. Aineprojektid võimaldavad õpilastel katsetada oma ideede elluviimist mitmesuguste ettevõtlusmudelite kaudu, näiteks pidada meeskonnana ajutiselt koolis kohvikut, disainida mõni suuremahuline toimiv ese ning organiseerida tööprotsess klassis.

Digipädevus. Kasutatakse digivahendeid teabe otsimiseks, tööde kavandamisel ja alternatiivsete lahenduste otsimisel idee loomisest kuni toote esitluseni üksinda või ühiselt. Ollakse teadlikud autoriõiguste järgimise kohustusest. Õpitakse kasutama valdkonna tarkvaralahendusi ning nendega seotud seadmeid. Ollakse teadlikud veebis loomingu jagamise põhimõtetest.

Tööõpetuse lõimingu rakendamise viisid

Tööõpetus toetub teistes õppeainetes omandatud teadmistele, pakkudes võimalusi jõuda praktilistes tegevustes arusaamisele, et teadmised on omavahel seotud ning igapäevaelus rakendatavad. Abstraktsele analüüsile lisanduvad nägemise, kompimise ja katsetamise võimalused ning silmaga nähtav tulemus. Aineprojektid võimaldavad lõimida tehnoloogiavaldkonna õppeaineid teiste ainevaldkondadega, luua seoseid ainevaldkonna sees ja teiste õppeainetega.

Keeled. Õpilastes kujundatakse oskust väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult. Teavet kogudes ja esitlusi koostades areneb õpilaste tehnoloogiline sõnavara. Õpilasi suunatakse kasutama kohaseid keelevahendeid ning järgima õigekeelsusnõudeid. Oma tööd esitledes ja valikuid põhjendades saavad õpilased esinemiskogemusi ning arendavad väljendusoskust. Õpilaste tähelepanu juhitakse kirjalike tööde (nt juhendid, referaadid) korrektsele vormistamisele. Tööülesannete ning projektide jaoks võõrkeelsetest tekstidest teabe otsimine toetab võõrkeelte omandamist.

Matemaatika. Tööõpetuses kasutavad õpilased loogilist mõtlemist ning matemaatilisi teadmisi. Õpilaste arvutustel ja mõõtmistel on praktiline tagajärg, vigu ja nende tagajärgi märgatakse kohe, mõistetakse, et analüüs ning paremate lahenduste leidmine on vältimatu.

Loodusõpetus. Selleks et töötada erinevate looduslike ja tehismaterjalidega, on tarvis tutvuda nende materjalide omadustega. Tööõpetuses puutuvad õpilased otseselt kokku mitme keemilise ja füüsilise protsessiga.

Ajalugu ja inimeseõpetus. Tehnika ja tehnoloogia arengu tundmine, arengu põhjuste teadvustamine ja edasiste arengusuundade mõistmine aitab tunnetada inimühiskonna arengut. Ühiselt töötades õpitakse teistega arvestama, käitumisreegleid järgima ning oma arvamusi kaitsma. Õpitakse märkama ja hindama eri rahvaste kultuuritraditsioone.

Kunst ja muusika. Erinevate esemete kavandamine ja disainimine ning valmistamine pakub õpilastele võimalusi end loominguliselt väljendada. Õpitakse hindama uudseid ja isikupäraseid lahendusi ning märkama toodete disaini funktsionaalsust ja seoseid kunstiloomingu ning kultuuritraditsioonidega.

Kehaline kasvatus. Praktilised ülesanded aitavad kinnistada terviseteadlikku käitumist, õpetavad arvestama ergonoomikapõhimõtteid ning väärtustama tervislikku toitumist ja sportlikku eluviisi.

Läbivate teemade käsitlemine tööõpetuses

Tööõpetus seondub kõigi läbivate teemadega. Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas tööõpetuse eesmärgiseade, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel, lähtudes kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Kujundatakse iseseisva tegutsemise oskust, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ja hoiakute omandamisel. Erinevate õppevormide kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on tähtsad tulevases tööelus. Tutvumine tehnoloogia arengu ja inimese rolli muutumisega tööprotsessis aitab tunnetada elukestva õppe vajadust. Oma ideede rakendamiseks tehnoloogiliste võimaluste valimine, töö kavandamine ning üksi ja koos töötamine aitavad arendada ning analüüsida oma huvisid, töövõimet ja koostööoskusi. Õppetegevus võimaldab vahetult kokku puutuda töömaailmaga (nt ettevõtete külastamine): õpilastele tutvustatakse tööõpetusega seotud elukutseid, ameteid, erialasid ja edasiõppimise võimalusi. Õppetegevus annab õpilastele teadmised sellest, et eri töödel võivad olla erinevad nõuded ja ka töötingimused, ning nii suunatakse õpilasi analüüsima, kas nende tervislik seisund ja füsioloogiline eripära sobivad selleks, et teha neid huvitavat tööd. Õpilaste tähelepanu juhitakse sellele, miks on oluline tööohutusest kinni pidada ja kuidas võib tervise kahjustamine piirata teatud valdkondades töötamist.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Toodet või toitu valmistades on tähtis säästlikult kasutada nii looduslike kui ka tehismaterjale. Tähelepanu pööratakse keskkonnasäästlike tarbimisharjumuste kujundamisele ja kujunemisele. Jäätmete sortimine ning energia ja ressursside kokkuhoid tundides aitavad kinnistada ökoloogiateadmisi.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Algatusvõime, ettevõtlikkus ja koostöö on tihedalt seotud tööõpetuse sisuga. Ideede realiseerimise ja töö korraldamise oskus on üks tööõpetuse õpetamise põhilisi eesmäärke. Ettevõtlikkust toetavad oskuslikult ellu viidavad projektid, mis annavad õpilastele võimaluse oma võimeid proovile panna.

Kultuuriline identiteet. Tutvumine esemelise kultuuri, kommete ja toitumistavadega võimaldab näha kultuuride erinevust maailma eri paigus ning teadvustada oma kohta mitmekultuurilises maailmas. Õpitakse kasutama rahvuslikke elemente esemete kavandamisel.

Teabekeskond. Oma tööd kavandades ja ainealaste projektide jaoks infot kogudes õpitakse kasutama erinevaid teabekanaleid ning hindama kogutud info usaldusväärsust. Interneti kasutamine võimaldab olla kursis tehnoloogiliste uuendustega ning tutvuda kogu maailma disainerite, inseneride ja käsitöötajate loominguga.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Tundides kasutatakse erinevaid materjale ja töötlusviise. Ülesandeid lahendades ja tulemusi esitledes õpitakse kasutama arvutiprogramme, leitakse võimalusi rakendada õppeprotsessis digikeskkonda. Tutvutakse arvuti abil juhitavate seadmete ja masinatega, kuna nendega töötamine loob võimaluse õppida tundma tänapäevaseid tehnoloogilisi võimalusi.

Tervis ja ohutus. Tutvutakse tööohutusega eri tööde puhul ning õpitakse arvestama ohutusnõudeid. Tutvumine erinevate looduslike ja sünteetiliste materjalidega ning nende omadustega aitab teha esemelises keskkonnas tervisest lähtuvaid valikuid. Tervisliku toitumise põhitõdede omandamine ning tervislike toitute valmistamine õpetavad terviseteadlikult käituma.

Väärtused ja kõlblus. Tööõpetus kujundab väärtustavat suhtumist uudsetesse, eetilisi ja ökoloogilisi tõekspidamisi arvestavatesse lahendustesse. Rühmas töötamine annab väärtuslikke kogemusi, kuidas arvestada kaaslastega, arendada organiseerimisoskust ning lahendada konflikte. Kodunduse etiketeemade kaudu kujundatakse praktilisi käitumisoskusi, õpitakse mõistma käitumisvalikute põhjusti ja võimalikke tagajärgi.

Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Õppetegevus 1.–2. klassis

1.–2. klassi õpilaste juhtivaks meeleks on tajude. Tööõpetuse tundides õpitakse kõikide meeltega tajuma objekte ja kujutisi enda ümber, õpitakse eristama värvusi ja erinevaid materjale. Käeliste tegevuste käigus areneb lapse tähelepanu, nägemis-, kompimis- ja ruumitaju ning motoorika. Kujundatakse vaatlemis-, võrdlemis-, järjestamis- ja rühmitamisoskust. Õpilaste motoorika arengut toetavad rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise ja voltimise baasoskused, mida nad omandavad vastavalt oma

võimetele. Töö käigus õpitakse ka suulisi lühikorraldusi kuulama ja täitma ning küsimustele vastama. Õpitegevuse käigus aktiveeritakse õpilaste kõnetegevust, arendades seeläbi nende suulist väljendusoskust. Õpilased täidavad ülesandeid valdavalt koostegevuses eeskuju või näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi. Õppetegevuse käigus kujundatakse korraharjumusi ja tööoskusi. Õpetaja suunamisel õpitakse tundma ja valima töövahendeid (sh digivahendeid) ning töövõtteid, õpitakse kasutama töövahendeid, arvestades õpitud ohutusreegleid. Õpilasi suunatakse märkama ja väärtustama ilu enda ümber.

Õppetegevus 3.–5. klassis

3.–5. klassis jätkub õpetaja osalus õpilaste tegevuses, õpiülesandeid sooritatakse suulise juhendamise, eeskuju ja näidise järgi. Tähelepanu pööratakse lihtsate kirjalike töökorralduste mõistmisele ning nende täitmisele. Õpetaja suunamisel rakendab õpilane omandatud õpioskusi, vajades seejuures pidevat meeldetuletamist ning kordamist. Uued oskused kujundatakse ühistegevuses õpetaja juhendamisel. Järjepideva õpetuse tulemusena õpitakse oma tegevust kavandama ja kontrollima, omandatud õpioskusi iseseisvalt rakendama. Õpitakse kirjeldama oma tööprotsessi, väärtustama oma ja kaaslaste töid, erinevaid lahendusi. Õpetaja juhendamisel omandavad õpilased esmased digivahendite kasutamise oskused, õpivad kasutama lihtsamaid robotikavahendeid.

Õppetegevus 6.–7. klassis

6.–7. klassi õpilased suudavad meelde jätta lihtsamad töövõtted ja nende kasutamise järjekorra, õpivad tööprotsessi kavandama. Kujundatakse töö planeerimise ja tulemuste hindamise oskusi: õpilast suunatakse küsimuste abil kirjeldama, milline võiks olla planeeritava töö tulemus; harjutatakse töö planeerimisel kirjalikke tööjuhendeid kasutama. Tööde valmimisel suunatakse õpilasi oma tööd kommenteerima ja sellele hinnangut andma, näidist valmistööga võrdlema. Olulisel kohal on nii enda kui ka teiste töö väärtustamine. Arendatakse suutlikkust teha kaaslastega koostööd ja raskuste ilmnmisel abi küsida. Õppetegevuses kasutatakse erinevaid digivahendeid ja digikeskkondi, arvestades sealjuures ka autoriõigustega.

Õppetegevus 8.–9. klassis

Järjepidevalt süvendatakse oskust töötada nii iseseisvalt kui ka rühmas, rakendada eelmistel aastatel omandatud teadmisi ja oskusi, valida ja kasutada sobivaid töövahendeid ja -võtteid. Õpilasel süveneb oskus ise oma tööd kavandada, luua, viimistleda ning tulemust hinnata. Kujunevad erinevad oskused: endale sobiva juhendmaterjali (kirjalikud juhendid, skeemid, joonised, käsiraamatud) valimine vastavalt omandatud oskustele. Õpetaja juhendamisel õpitakse kasutama keerukamaid digitaalsete seadmeid (3D-printer, CNC-pink, tikkimismasin, lasergraveeriija jt) ja turvaliselt käituma nii digitaalsetes kui ka

füüsilistes keskkondades. Tööõpetuse kaudu valmistub nooruk iseseisvaks võimetekohaseks tööks ja/või täiendus- ning kutseõppeks. Õpilasele tutvustatakse erinevaid ainevaldkonnaga seotud elukutseid, õpetatakse ette kujutama oma toimetulekut kodukoha tööturul.

Tööõpetus 1.- 4. Klassis

Õpitulemused I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb rõõmu käelise tegevusest ja õppeprotsessis osalemisest;
- 2) tunneb ära ja nimetab kasutatud materjale, nimetab õpetaja abil materjalide omadusi;
- 3) teeb vahet enda ja teiste asjadel, oskab jagada ühiskasutuses olevaid töövahendeid;
- 4) valib õpetaja juhendamisel töö teostamiseks sobivad materjalid, töövahendid ja töötlemisviisid; kasutab õpetaja juhendamisel materjale keskkonnasõbralikult ja säästlikult, järgib esmaseid ohutusnõudeid;
- 5) viib alustatud töö iseseisvalt lõpule;
- 6) kirjeldab, esitleb ja hindab õpetaja suunamisel oma soove ja ideid, julgeb oma tööd teostades välja pakkuda erinevaid võimalusi ning valib koostöös õpetajaga välja tööks sobivaima variandi, kasutab vajaduse korral jõukohaseid digivahendeid;
- 7) täidab kokkulepitud reegleid, arvestab ühiselt töötades kaaslastega;
- 8) hoiab õpetaja juhendamisel korras töökoha ja oskab enda järelt koristada.
- 9) teab isikliku hügieeni vajalikkust ning järgib õppetegevuses hügieenireegleid.

1. klass

Õpitulemused 1. klassis

Õpilane:

- 1) tunneb ära kasutatavaid materjale (paber, plastiliin, savi, looduslik materjal jne);
- 2) kasutab õpetaja juhendamisel õigesti ja ohutult lihtsamaid töövahendeid;
- 3) joonistab šabloonil abil lihtsamaid kujundeid;
- 4) rebib sirgjooneliselt;
- 5) lõikab silma järgi ning kontuuri (sirgjoon) mööda paberitükke ja ribasid;

- 6) voldib paberilehe pooleks ja/või neljaks;
- 7) voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid;
- 8) hoolitseb koostegevuses õpetajaga oma töökoha ja -vahendite korrasoleku ning isikliku hügieeni eest.

Õppesisu

Materjalid: paber, plastiliin, savi, looduslik materjal jne. Lihtsamate töövahendite kasutamine töös õpitud materjalidega. Tööviisid: joonistamine šabloonil abil, rebimine, lõikamine, voltimine, voolimine. Oma töökoha ja -vahendite korras hoidmine ning isiklik hügieen.

Praktilised tööd:

- kujundite joonistamine šabloonil abil;
- lihtsamad loomingulised tööd rebimistehnikas;
- lihtsamad loomingulised tööd, kus tuleb kääridega paberit lõigata;
- paberi voltimine;
- lihtsamad loomingulised tööd plastiliini või saviga (rullimine, veeretamine ja lamendamine).

2. klass

Õpitulemused 2. klassis

Õpilane:

- 1) tunneb ära ja nimetab kasutatavaid materjale (paber, kartong, plastiliin, savi, riie, lõng, looduslik materjal jms);
- 2) joonistab šabloonil abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab neid õpetaja juhendamisel;
- 3) kasutab joonlauda sirgjoone tõmbamiseks;
- 4) teeb voltimise teel lihtsamaid esemeid; voldib ruudu diagonaalselt pooleks;
- 5) kasutab õpitud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms);
- 6) oskab sõrmedega heegeldada jämedat ketti;
- 7) hoolitseb õpetaja suunamisel oma töökoha ja õppevahendite korrasoleku ning isikliku hügieeni eest.

Õppesisu

Materjalid: paber, kartong, plastiliin, savi, riie, lõng, looduslik materjal jms. Šablooni abil joonistamine. Kujundite väljalõikamine ja täiendamine. Joonlaua kasutamine sirgjoone tõmbamisel. Voltimine. Voolimisvõtted: veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms. Heegeldamine sõrmedega. Oma töökoha ja -vahendite korras hoidmine ning isiklik hügieen.

Praktilised tööd:

- õpetaja juhendamisel kujundite väljalõikamine (šablooni alusel), kujundite liimimine ja täiendamine;
- voltimise teel lihtsamate esemete tegemine;
- voolimine, kasutades õpitud voolimisvõtteid;
- jämeda keti heegeldamine sõrmedega.

3. klass

Õpitulemused 3. klassis

Õpilane:

- 1) eristab erinevaid looduslikke ja tehismaterjale, nimetab ja võrdleb õpetaja abiga materjalide omadusi (õhuke, paks, jäme, peenike, pehme, kõva, painduv, tugev jt);
- 2) valib õpetaja juhendamisel erinevaid töötlemisviise (rebimine, lõikamine, voltimine, viltimine, voolimine jms) ning kasutab töövahendeid õigesti;
- 3) töötab õpetaja suulise juhendamise järgi, vaatleb ja kirjeldab õpetaja abiga töövõtet tutvustavat videot või pilti; viib alustatud töö iseseisvalt lõpule;
- 4) kasutab materjale õpetaja juhendamisel säästlikult;
- 5) kasutab joonlauda: mõõdab paberil pikkusi täissentimeetrites, tõmbab sirgjooni läbi ühe ja kahe punkti;
- 6) valmistab juhendamisel voltimise teel lihtsamaid kujundeid;
- 7) lõikab kääridega mitmesuguseid kujundeid erinevast materjalist: paberist, õhemast kartongist, vildist, fliisist, riidest;
- 8) paneb niidi, heegelniidi, lõnga sukanõela silmast läbi;
- 9) tikib eelpistet;

10) heegeldab jämeda heegelnõelaga ketti;

11) torkab õpetaja juhendamisel naaskliga auke;

12) valmistab juhendamisel tähtpäevalisi ruumi- ja lauakaunistusi, korrastab ja kaunistab ühistegevuses oma klassiruumi;

13) katab ja koristab õpetaja juhendamisel lauda.

Õppesisu

Looduslikud ja tehismaterjalid ning nende omadused (õhuke, paks, jäme, peenike, pehme, kõva, painduv, tugev jt). Erinevaid töötlemisviisid: rebimine, lõikamine, voltimine, viltimine, voolimine. Erinevate tööviiside puhul töövahendite õige kasutamine. Materjalide säästlik kasutamine. Tikkimine (eelpiste). Heegeldamine (jämeda heegelnõelaga). Naaskli ohutu kasutamine. Tähtpäevalised ruumi- ja lauakaunistused. Laua katmine.

Praktilised tööd:

- õpetaja suulise juhendi järgi töötamine;
- töövõtet tutvustava video või pildi kirjeldamine (õpetaja abiga);
- joonlaua kasutamine: pikkuste mõõtmine sentimeetrites ning sirgjoonte tõmbamine läbi ühe ja kahe punkti;
- voltimise teel lihtsate kujundite valmistamine (juhendamisel);
- kääridega mitmesuguste kujundite lõikamine erinevast materjalist: paberist, õhemast kartongist, vildist, flüisist, riidest;
- niidi, heegelniidi, lõnga sukanõela silmast läbi panemine;
- eelpiste tikkimine;
- jämeda heegelnõelaga keti heegeldamine;
- naaskliga aukude torkamine (õpetaja juhendamisel);
- ühistegevuses oma klassiruumi korrastamine ja kaunistamine (tähtpäevaks);
- laua katmine ja koristamine õpetaja juhendamisel.

4. klass

Õpitulemused 4. klassis

Õpilane:

- 1) meisterdab erinevatest materjalidest, valib õpetaja juhendamisel materjalide käsitlemiseks sobivaid töövahendeid, käsitseb tuttavaid töövahendeid õigesti ning ohutult;
- 2) otsib ja valib ühistegevuses ideid tööde valmistamiseks, märkab esemetel rahvuslikke elemente;
- 3) töötab õpetaja suulise juhendamise järgi, mõistab ja täidab õpetaja juhendamisel ka lihtsaid kirjalikke tööjuhendeid;
- 4) kasutab mõõtmisel joonlauda ja mõõdulinti, märgib õpetaja juhendamisel joonlaua abil punkte ja tõmbab jooni erinevatele pindadele/materjalidele;
- 5) paneb niidi nõelasilmast läbi; teeb käsitsi lihtõmblust (traageldab); õmbleb riidele kahe auguga nõöbi;
- 6) heegeldab erineva jämedusega materjalist ketti; heegeldab alg- ja ahelsilmust;
- 7) kasutab materjale säästlikult, leiab õpetaja juhendamisel võimalusi materjalide korduskasutamiseks;
- 8) teab olulisemaid tähtpäevi, kaunistab juhendamisel tähtpäevadeks ruumi;
- 9) valmistab juhendamisel lihtsamaid toite (nt võileivad, küpsisetort), koostades eelnevalt ühistegevuses vajalike toiduainete ostunimekirja;
- 10) valib valmistatud toidu serveerimiseks sobivad lauanõud, katab ja koristab lauda;
- 11) kirjeldab ja analüüsib oma tööd õpetaja juhendamisel, sh kirjaliku kava järgi (võrdleb oma tööd näidisega; hindab tulemuse kasutamist ja esteetilisust).

Õppesisu

Ideede otsimine tööde tegemiseks. Esemete rahvuslikud elemendid. Kirjalikud tööjuhendid. Joonlaua ja mõõdulindi kasutamine. Lihtõmblus (traageldamine). Heegeldamine: alg- ja ahelsilmus. Materjalide säästlik kasutamine ja materjalide korduvkasutamine. Tähtpäevad. Lihtsamad toidud: võileib, küpsisetort. Ostunimekirja koostamine. Toidu serveerimine, laua katmine ja koristamine. Oma töö analüüsimine.

Praktilised tööd:

- õpetaja juhendamisel meisterdamine, kasutades erinevaid materjale ja sobivaid töövahendeid;
- loominguliste tööde teostamine ühistegevuses;

- töötamine lihtsate kirjalike tööjuhendite abil;
- ülesanded, kus tuleb kasutada joonlauda ja mõõdulinti;
- lihtõmbluse tegemine;
- riidele kahe auguga nõõbi õmblemine;
- erineva jämedusega materjalist keti heegeldamine;
- alg- ja ahelsilmuse heegeldamine;
- ruumi kaunistamine tähtpäevaks ühistööna;
- õpetaja juhendamisel võileiva ja küpsisetordi valmistamine;
- ühistegevuseks vajaliku ostunimekirja koostamine;
- valmistatud toidu serveerimiseks sobivate lauanõude valimine, laua katmine ja laua koristamine;
- kirjaliku kava järgi oma töö analüüsimine (oma töö võrdlemine näidisega; tulemuse kasutamise ja esteetilisuse hindamine).

Käsitöö ja kodundus 5.- 9. Klassis

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) kavandab ja valmistab juhendamisel lihtsamaid esemeid, kasutades õpitud töövõtteid ja töövahendeid ning järgides ohutusnõudeid;
- 2) tunneb ja oskab kasutada õpitud materjale;
- 3) teab tervisliku toitumise aluseid ja oskab koostada juhendamisel oma päevamenüüd;
- 4) teab Eesti riigi jaoks olulisi tähtpäevi ning oskab õpetaja suunamisel katta lauda ning serveerida lihtsamaid toite, lähtudes vastavast sündmusest;
- 5) oskab kasutada enamlevinud puhastusvahendeid vastavalt pakendil olevale juhisele;
- 6) oskab juhendamisel hooldada ja viimistleda erinevast materjalist tooteid;
- 7) oskab juhendamisel kasutada lihtsamaid seadmeid;
- 8) teab ja järgib hügieeni, korra ja puhtuse nõudeid;
- 9) oskab õpetaja juhendamisel eesmärgipäraselt kasutada lihtsamaid digivahendeid.

5. klass

Õpitulemused 5. klassis

Käsitöö

Õpilane:

- 1) tikib üherealisi pisteid;
- 2) heegeldab alg-, ahel- ja kinnissilmuseid, heegeldab edasi-tagasi ridadena;
- 3) oskab õpetaja abiga valida omavahel sobivaid vardaid ja lõnga;
- 4) koob parempidiseid silmuseid edasi-tagasi ridadena;
- 5) traageldab väljalõigatud detaile;
- 6) õmbleb riidele kannaga ja/või kannata nõöpi;
- 7) kasutab triikrauda õpetaja juhendamisel;
- 8) oskab sooritada lihtsamaid (üksikuid) töövõtteid videojuhendite järgi.

Kodundus

Õpilane:

- 1) koristab klassiruumi, valib sobivad koristusvahendid;
- 2) oskab käsitsi nõusid pesta;
- 3) korrastab oma töökoha ja töövahendid, järgib hügieeninõudeid toidu valmistamisel;
- 4) valmistab juhendamisel lihtsamaid toite, loeb õpetaja koostatud kohandatud retsepti, tunneb selles sisalduvaid ühikuid (teelusikatäis, supilusikatäis, klaas, gramm), oskab kasutada elektroonilist köögikaalu;
- 5) katab laua vastavalt menüüle ja täidab elementaarseid lauakombeid.

Õppesisu

Tikkimine (üherealised pisted). Heegeldamine: alg-, ahel- ja kinnissilmused. Heegeldab edasi-tagasi ridadena. Kudumine. Varraste ja lõnga valimine kudumiseks. Traageldamine. Nööbi õmblemine. Triikraua kasutamine. Koristamine ja koristusvahendid. Nõude pesemine, nõudepesuvahendid. Oma töökoha ja töövahendite korrastamine. Hügieeninõuete järgimine toidu valmistamisel. Retsepti lugemine ja seal sisalduvad ühikud: teelusikatäis, supilusikatäis, klaas, gramm. Lauakombed.

Praktilised tööd:

- üherealiste pistetega tikkimine;
- heegeldamine;
- edasi-tagasi ridadena parempidiste silmuste kudumine;
- väljalõigatud detailide traageldamine;
- riidele kannaga ja/või kannata nõöbi õmblemine;
- triikimine (õpetaja juhendamisel);
- videojuhendite järgi lihtsamate töövõtete sooritamine;
- klassiruumi koristamine;
- nõude pesemine;
- juhendamisel lihtsamate toitude valmistades lugedes õpetaja abiga retsepti ja kasutades elektroonilist köögikaalu;
- laua katmine.

6. klass

Õpitulemused 6. klassis

Käsitöö

Õpilane:

- 1) kavandab juhendamisel ja valmistab lihtsamaid esemeid;
- 2) valib tikkimiseks sobivaid materjale ja töövahendeid;
- 3) tikib kaherealisi pisteid;
- 4) heegeldab ringselt; tunneb heegeldamise ja kudumise õpitud tingmärke;
- 5) koob parem- ja pahempidiseid silmuseid;
- 6) koob ringselt;
- 7) õmbleb õmblusmasinaga lihtõmblust.

Kodundus

Õpilane:

- 1) katab lauda vastavalt tähtpäevale;

- 2) tunneb pesu- ja hooldusmärke;
- 3) loeb retsepti, kasutab õpetaja juhendamisel ohutult õigeid töövõtteid toiduainete töötlemisel;
- 4) rakendab juhendamisel tervisliku toitumise põhitõdesid toidu valmistamisel;
- 5) oskab serveerida lihtsamaid toite ja täidab elementaarseid lauakombeid.

Õppesisu

Tikkimine (kaherealised pisted) ning tikkimiseks sobivate materjalide ja vahendite valimine. Heegeldamine ringselt. Heegeldamise ja kudumise tingmärgid. Parem- ja pahempidiste silmuste kudumine. Ringselt kudumine. Õmblusmasinaga õmblemine. Laua katmine tähtpäevadel. Pesu- ja hooldusmärgid. Retsept ja selle lugemine. Õhutud töövõtted toiduainete töötlemisel. Tervislik toitumine. Lauakombed.

Praktilised tööd:

- lihtsamate esemete valmistamine juhendamisel;
- tikkimine (kaherealised pisted);
- heegeldamine (ringselt);
- kudumine;
- lihtõmbluse õmblemine õmblusmasinaga;
- laua katmine seoses mingi tähtpäevaga;
- retsepti lugemine ning õpetaja juhendamisel selle järgi toidu valmistamine;
- lihtsamate toitude serveerimine.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) väärtustab isetegemist ja tervislikku eluviisi;
- 2) kasutab ja kombineerib traditsioonilisi ning nüüdisaegseid materjale, tööriistu ja tehnoloogilisi vahendeid turvaliselt ning otstarbekalt;
- 3) valmistab lihtsamaid esemeid, kasutades erinevaid tehnikaid ja materjale;
- 4) kasutab ainealast teabekirjandust ja vastavaid veebilehti;
- 5) loeb ja mõistab etiketil, skeemil, juhendil, retseptil jne olevat teavet ja juhindub sellest; mõistab tingmärke ning oskab vajaduse korral leida veebist vajaminevat infot;

- 6) oskab juhendamisel taaskasutada erinevaid materjale;
- 7) jälgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid.

7. klass

Õpitulemused 7. klassis

Käsitöö

Õpilane:

- 1) kavandab ja valmistab lihtsaid esemeid;
- 2) tikib kaherealist pistet;
- 3) loeb juhendamisel lihtsamaid heegelskeeme ja koekirju, vajaduse korral otsib neid veebist;
- 4) heegeldab ääre- või vahepitse;
- 5) koob kahe eri värvi lõngaga;
- 6) käsitseb õmblusmasinat, õmbleb kahekordset palistust ja/või kahekordset õmblust.

Kodundus

Õpilane:

- 1) kasutab juhendamisel lihtsamaid võtteid rõivaste korrastamisel;
- 2) sorteerib pesu värvi ja materjali järgi, oskab pesumasinal pesuprogramme valida, tunneb triikimismärke, oskab vastavalt tingmärkidele triikimisel temperatuuri valida;
- 3) valmistab iseseisvalt lihtsamaid tervislikke toite;
- 4) oskab kasutada mõõtenõusid ja kaalu ning teisendada mahu- ja massiühikuid õpetaja juhendamisel;
- 5) kasutab õpetaja juhendamisel ohutult lihtsamat köögitehnikat (röster, mikrolaineahi, köögikombain, elektripliit jm);
- 6) oskab juhendamisel sorteerida prügi (paber ja papp; pakend; taara, klaas ja olme).

Õppesisu

Tikkimine: kaherealised pisted. Heegelskeem. Koekiri. Heegeldamine: ääre- või vahepitsid. Kudumine eri värvi lõngadega. Õmblusmasinaga õmblemine: kahekordne palistus ja kahekordne õmblus. Rõivaste korrastamise võtted. Pesumasina kasutamine: pesu sorteerimine, pesuprogrammi valimine. Triikimismärgid ja sellele vastavalt sobiva triikimistemperatuuri valimine. Tervislik toitumine.

Mõõtenõude ja kaalu kasutamine toitude valmistamisel. Mahu- ja massiühikute teisendamine. Lihtsama köögitehnika kasutamine: röster, mikrolaineahi, köögikombain, elektripliit jm. Prügi sorteerimine.

Praktilised tööd:

- lihtsamate esemete kavandamine ja valmistamine;
- tikkimine (kaherealised pisted);
- veebist heegelskeemi ja koekirja otsimine ja lugemine;
- heegeldamine (ääre ja vahepitsid);
- kahe eri värvi lõngaga kudumine;
- õmblusmasinaga kahekordse palistuse ja kahekordse õmbluse õmblemine;
- pesumasina kasutamine;
- triikimine (sobiva triikimistemperatuuri valimine vastavalt triikimismärgile);
- lihtsamate tervislike toitude valmistamine.

8. klass

Õpitulemused 8. klassis

Käsitöö

Õpilane:

- 1) kavandab käsitööeset, valib selle valmistamiseks õpetaja juhendamisel sobivad materjalid ja töövahendid;
- 2) kasutab juhendamisel töövahendeid, viimistlus- ja/või kaunistusvõtteid eesmärgipäraselt;
- 3) heegeldab lihtsama skeemi või digitaalse juhendi järgi;
- 4) koob lihtsamaid koekirju; koob lihtsaid esemeid;
- 5) leiab ja kopeerib juhendamisel lõikelehelte lihtsamaid lõikeid;
- 6) kasutab õmblusmasinat, võimaluse korral tikkimismasinat;
- 7) viimistleb juhendamisel erinevates tehnikates töid.

Kodundus

Õpilane:

- 1) oskab õpetaja juhendamisel etteantud summa piires menüüd ja toidukorvi planeerida;

- 2) juhindub pakendiinfost; teeb vahet mõistetel „parim enne“ ja „kõlblik kuni“;
- 3) teab nimetada Eesti rahvustoite ja oskab mõnda neist valmistada;
- 4) katab laua vastavalt menüüle;
- 5) oskab juhendamisel kasutada kodukeemiat;
- 6) oskab juhendamisel kasutada nõudepesumasinat (programmid, pesuvahendid).

Õppesisu

Käsitöoeseme valmistamine koos viimistluse ja kaunistamisega. Heegeldamine lihtsama skeemi või digitaalse juhendi järgi. Lihtsamate koekirjade kudumine. Lõikelehtede kasutamine. Ohutusnõuded õmblusmasina või tikkimismasina kasutamisel. Tööde viimistlemine. Menüü ja toidukorvi koostamise põhimõtted. Mõisted „parim enne“ ja „kõlblik kuni“. Kodukeemia kasutamine. Nõudepesumasina: programmid, pesuvahendid.

Praktilised tööd:

- käsitöoeseme kavandamine, selle valmistamiseks õpetaja juhendamisel sobivate materjalide ja töövahendite valimine;
- heegeldamine;
- lihtsamate esemete kudumine;
- lihtsamate lõigete kopeerimine lõikelehel (õpetaja juhendamisel);
- õmblusmasina või tikkimismasina kasutamine;
- menüü koostamine (õpetaja juhendamisel);
- toidukorvi planeerimine etteantud summa piires (õpetaja juhendamisel);
- pakendiinfo lugemine;
- laua katmine vastavalt menüüle;
- nõudepesumasina kasutamine.

9. klass

Õpitulemused 9. klassis

Käsitöö

Õpilane:

- 1) valib ja kombineerib juhendamisel tööks sobilikke materjale ja õpitud tehnoloogiaid;

- 2) heegeldab skeemide ja tööjuhendite järgi;
- 3) koob lihtsaid koekirju ja esemeid koekirjaskeemide ja juhendite järgi;
- 4) määrab oma riiete suurusnumbri ja kehatüübi sobiva tegumoe leidmiseks;
- 5) õmbleb iseseisvalt lihtsamaid esemeid või teostab töid õpetaja valikul mõnes teises käsitöötöehnikas (nt kangastelgedel kudumine, masintikkimine, ehete valmistamine, makramee, savitööd, erinev taaskasutus jne);
- 6) kasutab ainealast teabekirjandust ja vastavaid veebilehti;
- 7) loeb ja mõistab valmisriiete etikette, arvestab neil esitatavat teavet, oskab vajaduse korral leida veebist tingmärkide tähendusi;
- 8) oskab hooldada erinevast materjalist rõivaid;
- 9) oskab juhendamisel taaskasutada erinevaid materjale.

Kodundus

Õpilane:

- 1) jälgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid, korrastab ruumi;
- 2) kasutab ja puhastab köögitehnikat;
- 3) valmistab toitu, järgides hügieeninõudeid;
- 4) oskab nimetada erinevate rahvaste rahvustoite ja mõnda neist valmistada;
- 5) oskab juhendamisel oma kulusid planeerida;
- 6) tunneb jalatsite hooldusmärke, oskab kasutada lihtsamaid jalatsite hooldusvõtteid; teab, kus jalatseid parandatakse.

Õppesisu

Töökä sobilikke materjalide ja õpitud tehnoloogiate kombineerimine. Heegeldamine: skeemid ja tööjuhendid. Kudumine: koekirjaskeemid ja juhend. Riiete suurusnumbrid. Õmblemine. Õpetaja valikul järgmised käsitöötöehnikad: kangastelgedel kudumine, masintikkimine, ehete valmistamine, makramee, savitööd, erinev taaskasutus jne. Valmisriiete etiketid, neil esitatav teave, , oskab vajaduse korral leida veebist tingmärkide tähendusi. Erinevast materjalist rõivaste hooldamine. Erinevate materjalide taaskasutamine. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded. Köögitehnika kasutamine ja puhastamine. Hügieeninõuete järgimine toidu valmistamisel. Erinevate rahvaste rahvustoidud. Kulude planeerimine. Jalatsite hooldamine.

Praktilised tööd:

- heegeldamine skeemi ja tööjuhendi järgi;
- lihtsate koekirjade ja esemete kudumine koekirjaskeemide ja juhendite järgi;
- oma riiete suurusnumbri ja kehatüübi sobiva tegumoe määramine;
- iseseisvalt lihtsamate esemete õmblemine;
- veebist valmisriiete etikettidel olevate tingmärkide tähenduste otsimine;
- toidu valmistamine (mõni rahvustoit).

Tehnoloogiaõpetus 5.- 9. Klassis

Õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) kavandab ja valmistab juhendamisel lihtsamaid esemeid, kasutades õpitud töövõtteid ja töövahendeid ning järgides ohutusnõudeid;
- 2) tunneb ära ja oskab kasutada õpitud materjale;
- 3) oskab juhendamisel puhastada, hooldada ja viimistleda erinevast materjalist tooteid;
- 4) oskab juhendamisel kasutada lihtsamaid seadmeid;
- 5) teab ja järgib hügieeni, korra ja puhtuse nõudeid;
- 6) oskab eesmärgipäraselt kasutada lihtsamaid digivahendeid õpetaja juhendamisel.

5. klass

Õpitulemused 5. klassis

Õpilane:

- 1) kasutab joonlauda esemete mõõtmisel;
- 2) märgib juhendamisel toorikule punkte, sirgjooni, ristjooni, šablooni abil ringjooni ja kaari;
- 3) ühendab detaile (nt liim-, kruvi- ja naelliite, mähkimise või jootmise abil);
- 4) järkab puitliistust etteantud pikkusega detaile;
- 5) saeb õpetaja juhendamisel kõverjoonelisi kujundeid;
- 6) viimistleb pinda viili ja lihvpaberiga;

7) kasutab ohutult õigeid töövõtteid.

Õppesisu

Esemete mõõtmine. Toorikule punkti, sirgjoone, ristjoone märkimine ning šablooni abil ringjoone ja kaare märkimine. Detailide ühendamine: liim-, kruvi- ja naelliite, mähkimise või jootmise abil. Järkamine. Saagimine. Viili ja lihvpaberi kasutamine pindade viimistlemisel. Ohutud töövõtted erinevate töövahendite kasutamisel.

Praktilised tööd:

- joonlaua kasutamine esemete mõõtmisel;
- toorikule vajalike märgete tegemine;
- detailide ühendamine õpetaja valitud viisidel;
- puitliistust etteantud pikkusega detailide järkamine;
- kõverjoonelise kujundi saagimine õpetaja juhendamisel;
- pinna viimistlemine viili ja lihvpaberiga.

6. klass

Õpitulemused 6. klassis

Õpilane:

- 1) oskab kasutada erinevaid mõõte- ja märkimisvahendeid;
- 2) hõõveldab antud mõõtmetega nelikantliistu, silindrit ja koonust;
- 3) märgib ja töötleb baaspindu, rist- ja keeltappi;
- 4) puurib avasid akutrelliga ja puurpingil;
- 5) ühendab detaile (nt liim-, kruvi- ja tappliitega, jootmise või neetimisega);
- 6) viimistleb valmistatud esemeid: toonib (peitsib), pahteldab ja värvib;
- 7) oskab töötada lihtsama videojuhendi järgi, pildistab oma tööetappe ja/või valmis tööd;
- 8) kasutab ohutult õigeid töövõtteid.

Õppesisu

Mõõte- ja märkimisvahendid. Hõõveldamine. Baaspinna, rist- ja keeltapi märkimine ja töötlemine. Puurimine. Detailide ühendamine: liim-, kruvi- ja tappliide, jootmine või neetimine). Valmistatud

esemete viimistlemine: toonimine (peitsimine), pahteldamine ja värvimine. Töövahendite ja –võtete ohutu kasutamine.

Praktilised tööd:

- erinevate mõõte- ja märkimisvahendite kasutamine;
- antud mõõtmetega nelikantliistu, silindri ja koonuse hõõveldamine;
- avade puurimine akutrelliga ja puurpingil;
- detailide ühendamine sobival viisil;
- valmistatud esemete viimistlemine sobival viisil;
- videojuhendi järgi töötamine;
- oma tööetappide ja valmistööd pildistamine.

Õpitulemused III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) väärtustab isetegemist; planeerib oma tegevust ja kontrollib selle tulemust;
- 2) kasutab ja kombineerib traditsioonilisi ning nüüdisaegseid materjale, tööriistu ja tehnoloogilisi vahendeid turvaliselt ning otstarbekalt;
- 3) loeb tööjoonist õpitud teadmiste- oskuste ulatuses; valmistab lihtsamaid esemeid, kasutades erinevaid tehnikaid ja materjale (sh taaskasutus) õpetaja juhendamisel;
- 4) kasutab ainealast teabekirjandust ja vastavaid veebilehti;
- 5) loeb ja mõistab etiketil, skeemil, juhendil jne olevat teavet ja juhindub sellest; mõistab tingmärke ning oskab vajaduse korral leida veebist vajaminevat infot;
- 6) oskab juhendamisel taaskasutada erinevaid materjale;
- 7) jälgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid.

7. klass

Õpitulemused 7. klassis

Õpilane:

- 1) järkab puittoorikust detaile 45° nurga all;
- 2) märgib toorikule kõverjoonelise kontuuriga detaile;

- 3) mõõdab juhendamisel detaili läbimõõtu nihikuga ja kontrollib harkkaliibriga;
- 4) oskab ühendada detaile vähemalt kahel erineval moel;
- 5) märgib ja töötleb juhendamisel rööptappe;
- 6) puurib avasid silinder- ja reguleeritava puuriga;
- 7) saab kõverjoonelisi kontuure tikksae ja lintsaega (vajaduse korral abiga);
- 8) koostab lihtsama tööjuhendi ja/või fotoseeria oma tööprotsessist;
- 9) töötab elektriliste masinatega ohutult, oskab ohte vältida.

Õppesisu

Järkamine. Toorikule vajalike märgete tegemine. Nihiku ja harkkaliibri kasutamine. Detailide ühendamine. Rööptapp. Puurimine: silinder- ja reguleeritavapuur. Saagimine: tikksaag, lintsaag. Ohutusnõuded elektriliste masinatega töötamisel.

Praktilised tööd:

- puittoorikust detaili järkamine 45° nurga all;
- toorikule kõverjoonelise kontuuriga detailide märkimine;
- juhendamisel detaili läbimõõdu mõõtmine nihikuga ja harkkaliibriga kontrollimine;
- detailide ühendamine kahel erineval moel;
- juhendamisel rööptappide märkimine ja töötlemine;
- silinder- ja reguleeritava puuriga avade puurimine;
- kõverjoonelisi kontuure tikksae ja lintsaega saagimine (vajaduse korral abiga);
- fotoseeria koostamine oma tööprotsessist.

8. klass

Õpitulemused 8. klassis

Õpilane:

- 1) loeb jooniselt detaili mõõtmeid ja teeb lihtsaid jooniseid;
- 2) saab ja hõõveldab detaile puidutöötluspinkidel;
- 3) valmistab juhendamisel keeltappi ja/või puurib (freesib) tapipesasid;
- 4) valmistab lihtsamaid esemeid (nt taburet, seinariiu, nukuvoodi jm);

- 5) valmistab ja kasutab puiduseotisi;
- 6) kinnitab puittooriku treimiseks treipingi tsentrite vahele ja metalltooriku padrunisse (vajaduse korral abiga);
- 7) treib juhendamisel puidust silindrilisi ja astmelisi detaile;
- 8) koostab lihtsama tööjuhendi ja/või videojuhendi oma tööprotsessist;
- 9) järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid.

Õppesisu

Puidutöötluspinkidel saagimine ja hõõveldamine. Keeltapp. Tapipesade puurimine (freesimine). Treimine. Tervisekaitse- ja tööohutusnõudete järgimine.

Praktilised tööd:

- jooniselt detaili mõõtmete lugemine;
- lihtsate jooniste tegemine;
- juhendamisel keeltapi valmistamine;
- lihtsama eseme valmistamine (nt taburet, seinariiu, nukuvoodi jm);
- puittooriku kinnitamine treimiseks treipingi tsentrite vahele (vajaduse korral abiga);
- metalltooriku kinnitamine padrunisse (vajaduse korral abiga);
- lihtsama tööjuhendi koostamine oma tööprotsessist.

9. klass

Õpitulemused 9. klassis

Õpilane:

- 1) planeerib iseseisvalt või rühmas tervikliku tööprotsessi ning hindab töö korrektsust ja esteetilisust;
- 2) loeb tööjoonist õpitud teadmiste/oskuste ulatuses;
- 3) mõõdab joonlaua, nihiku ja mõõdulindi abil eseme joonmõõtmed ja vajaduse korral tähendab neid lihtsa eskiisi kujul üles;
- 4) kasutab materjale, töövahendeid ja nüüdisaegseid seadmeid eesmärgipäraselt, vajaduse korral õpetaja abiga;
- 5) viimistleb esemeid toonimise, värvimise või lakkimisega;

- 6) suudab valmistada jõukohaseid liiteid;
- 7) treib juhendamisel keeruka kujuga detaile tsentrite vahel ja ketastoorikuid kinnituskettal;
- 8) kirjeldab ja analüüsib oma töö valmimist etappide kaupa ning esitleb lõpptulemust, vajaduse korral õpetaja abiga;
- 9) järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid.

Õppesisu

Tööprotsessi planeerimine. Töö korrektsuse ja esteetilisuse hindamine. Tööjoonis ja selle lugemine. Eskiisi tegemine. Esemete viimistlemine: toonimine, värvimine või lakkimine. Liited. Treimine. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded.

Praktilised tööd:

- iseseisvalt või rühmas tervikliku tööprotsessi planeerimine ning töö korrektsuse ja esteetilisuse hindamine;
- joonlaua, nihiku ja mõõdulindi abil eseme joonmõõtmete mõõtmine ja lihtsa eskiisi kujul üles tähendamine;
- esemete viimistlemine sobival viisil;
- jõukohase liite valmistamine;
- keeruka kujuga detailide treimine tsentrite vahel ja ketastoorikuid kinnituskettal juhendamisel;
- oma töö valmimise kirjeldamine analüüsimine etappide kaupa;
- oma töö lõpptulemuse esitlemine (näitusel või muul viisil).

8. KEHALINE KASVATUS

Kehalise kasvatuse kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine (lihtsusatud õpe)

Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ja käitumise – kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes loob oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega sobiliku õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kehalises kasvatuses tähtsustatakse tervist ning jätkusuutlikku eluviisi. Arusaam, et tervist tuleb kaitsta ja tugevdada, aitab õpilastel teha põhjendatud valikuid tervisekäitumises. Austus looduse ning inimeste loodud materiaalsete väärtuste vastu soodustab

keskkonda säästvat liikumist/sportimist. Abivalmis ja sõbralik suhtumine kaaslastesse ning ausa mängu põhimõtete järgimine sportlikes tegevustes toetavad kõlbelise isiksuse kujunemist.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Koostöö liikudes/sportides õpetab inimeste erinevusi aktsepteerima, neid suhtlemisel arvestama, ent ka ennast kehtestama. Kehakultuur kujundab viisakat, tähelepanelikku, abivalmis ja sallivat suhtumist kaaslastesse.

Enesemääratluspädevus. Kehalise kasvatus kaudu kujundatakse oskust hinnata enda kehalisi võimeid ning valmisolekut neid arendada, samuti suutlikkust jälgida ja kontrollida oma käitumist, järgida tervislikku eluviisi ning vältida ohuolukordi.

Õpipädevus. Õpilasel kujuneb oskus analüüsida ja hinnata enda liigutusoskusi ja kehalisi võimeid ning kavandada meetmeid, kuidas neid täiustada. Koolis tekkinud huvi liikumise/sportimise vastu loob aluse ja eeldused õppida uusi sobivaid liikumisviise.

Suhtluspädevus. Oluline on tunda ja kasutada spordi ning tantsu oskussõnavara, arendada eneseväljendusoskust ning lugeda/mõista teabe- ja tarbetekste.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Sporditehniliste oskuste analüüs, kehalise töövõime näitajate ja sporditulemuste dünaamika selgitamine eeldavad õpilastelt matemaatikale omase keele, seoste, meetodite jm kasutamise oskust ning toetavad matemaatikapädevuse kujunemist. Õpitakse analüüsima tervisespordiga seotud teavet ja tegema tõendus põhiseid otsuseid. Õpitakse kasutama tehnoloogilisi abivahendeid.

Ettevõtlikkuspädevus. Kehaline kasvatus toetab õpilaste oskust näha probleeme ja leida neile lahendusi, seada eesmäärke, genereerida ideid ning leida sobivaid vahendeid ja meetodeid, kuidas neid teostada. Kehalises kasvatuses õpivad õpilased analüüsima oma kehalisi võimeid ja liigutusoskusi, kavandama tegevusi ning tegutsema sihipäraselt, selleks et tugevdada tervist ja parandada töövõimet. Koostöö kaaslastega sportimisel/liikumisel kujundab toimetulekuoskust ja riskijulgust.

Digipädevus. Rakendatakse digivahendeid veebis spordi, tervise ja muu sportimiseks vajaliku teabe otsimiseks ning saadud teavet kasutatakse eluliste probleemide üle arutlemiseks ja hoiakute kujundamiseks. Rakendatakse tervislikke eluviise ning sportimist toetavaid digivahendeid ja rakendusi. Osatakse määrata oma asukohta GPSi, e-kaardirakenduse järgi ning salvestada liikumisteed. Osatakse hoida oma digivahendeid turvaliselt. Digikeskkonnas suheldes kujundatakse koostööoskusi, väärtushoiakuid ja turvalist tegutsemist.

Kehalise kasvatuselõimingu rakendamise viisid teiste ainevaldkondadega (lihtsustatud õpe)

Keeled (sh võõrkeel). Sporti ja tervist käsitlevate eriotstarbeliste ja eriliigiliste tekstide (nt võistlusprotokollid, spordiuudised, terviseteave jne) lugemise ja kuulamise kaudu arendatakse oskust mõista nii suulist kui ka kirjalikku teksti. Kujundatakse oskust väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt, kasutades kohaseid keelevahendeid ja ainealast terminoloogiat. Spordi- ja terviseteemaliste võõrkeelsete tekstide lugemine toetab võõrkeele omandamist.

Matemaatika. Kõikide kehalise kasvatuselõimingu osaoskuste arendamisel rakendatakse matemaatikas omandatud oskusi (arvutamine, loendamine, võrdlemine, mõõtmine) ja mõisteid (geomeetrilised kujundid, mõõtühikud, koordinaadid).

Loodusõpetus. Kehalist kasvatust toetab keskkonna väärtustamine liikumisel/sportimisel. Kehalise kasvatuselõimingu kaudu kinnistuvad teadmised ja oskused, mis on omandatud loodusõpetuses

Ajalugu ja inimeseõpetus. Kehalises kasvatuselõimingu omandatud teadmised rahvuslikust ning rahvusvahelisest liikumis- ja spordikultuurist avardavad õpilaste silmaringi. Tervisliku eluviisi omaksvõtmine aitab õpilastel kujuneda aktiivseteks ning vastutustundlikeks kodanikeks. Kehalise kasvatuselõimingu kaudu kinnistuvad teadmised ja oskused, mis on omandatud inimeseõpetuses.

Tööõpetus. Teaduse ja tehnika saavutused on rakendatavad erinevatel spordialadel/liikumisviisidel (spordialade tehnika, spordivarustus ja -vahendid) ning tervisliku toitumise põhitõdede järgimisel.

Kunst ja muusika. Õpilaste tähelepanu juhitakse spordi ja kehakultuuri kujutamise- ning avaldumisvõimalustele kujutavas kunstis ja muusikas, spordialade/liikumisviiside, sh tantsu isikupärasele ja loomingulisele käsitlemisele. Samuti kujundatakse valmisolekut leida ülesannetele uusi ja omanäolisi lahendusi ning oskust märgata ilu ümbritsevas elukeskkonnas.

Läbivate teemade käsitlemine kehalises kasvatuselõimingu (lihtsustatud õpe)

Tervis ja ohutus. Tervislikuks eluviisiks vajalike teadmiste, arusaamade, oskuste ja kogemuste omandamist toetatakse nii aineõppes kui ka tunnivälises tegevuses, samuti füüsilise ja sotsiaalse õpikeskkonna loomise kaudu.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Kehalises kasvatuselõimingu innustatakse õpilasi olema terve ning kandma muutuvat õpi-, elu- ja töökeskkonnas hoolt oma töövõime suurendamise eest. Kujundatakse arusaama, kuidas mõjutab inimese füüsiline tervis tema edasist tööelu. Õppetegevus võimaldab õpilastel tutvuda tervise ja kehakultuuri valdkonnaga seotud töömaailmaga. Võimekuse ja huvi ilmnemise korral mõne spordiala ja/või liikumisharrastuse vastu suunatakse õpilasi sellega süvendatult tegelema.

Õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud erialasid, elukutseid, ameteid ja edasiõppimise võimalusi.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Looduses harrastatavate spordialadega tegelemine aitab väärtustada keskkonda ning kujundada õpilastest keskkonnateadliku liikumise järgijad.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Õpilasi innustatakse organiseerima tunniväliseid liikumisharrastuslikke tegevusi (omaalgatuslikud spordi- ja tantsuüritused, võistlused, õpilaste juhendusel tegutsevad liikumis- ja treeningrühmad jm).

Kultuuriline identiteet. Kehalise kasvatuses õpitakse tundma spordialasid/liikumisviise, mis kuuluvad rahvuslikku ja teiste maade liikumiskultuuri ning aitavad õpilastel kujuneda kultuuriteadlikeks, omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust väärtustavateks ühiskonnaliikmeteks. Kultuurilise identiteedi kujundamisel on oluline väärtustada Eesti tantsupidude traditsiooni ja osaleda tantsupidudel.

Teabekeskond ja Tehnoloogia ja innovatsioon. Kehalises kasvatuses kasutatakse spordiinfot hankides erinevaid teabeallikaid, sh internetti.

Väärtused ja kõlblus. Kehalises kasvatuses ning tunnivälises sportlikus tegevuses järgitakse spordi ülimat aadet – ausa mängu põhimõtteid. Sportlikus tegevuses kehtivate reeglite mõistmine ja nende järgimine toetab õpilaste kujunemist kõlbelisteks isiksusteks.

Kehaline kasvatus

1. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) jälgib õpetajat, kuulab ja täidab tuttavaid lihtkorraldusi;
- 2) sooritab õpitud harjutusi matkimise ja eeskuju järgi, matkib õpetaja tegevust peegelpildis;
- 3) sooritab lihtsamaid jooksu-, hüppe-, hüplemis- ja kõnniharjutusi, oskab ronida, roomata, ületada takistusi;
- 4) mängib õpitud liikumismänge;
- 5) oskab laskuda kelgul nõlvakust ja vedada kelku ohutult;
- 6) kannab, veeretab ja viskab palli;
- 7) oskab liikuda ruumis, jälgida piire ja leiab teadaolevad sihtmärgid;

- 8) vahetab riideid, oskab riietusruumis käituda ja hoida korda;
- 9) liigub muusikasse matkimisel ja õpetaja suunamisel.

Õppesisu

Kõnni- ja jooksuoskused: kõnni-, jooksumängud ja -harjutused; lühimatk. Hüppeoskused: hüppemängud, hüppeid ja hüpakuid sisaldavad tantsud. Ronimisoskused: ronimine erinevatel vahenditel ja takistuste ületamine; ohutuse ja enda suutlikkusega arvestamine. Edasiliikumisoskused: liikumismängud; liikumine muusika saatel. Vahendil liikumine: harjutused ja mängud kelkudel. Viske- ja püüdmisoskused: palli kandmine, veeretamine ja viskamine. Riiete vahetamine ning riietusruumis käitumine ja korra hoidmine.

Praktilised tööd:

- lühimatk;
- kelgu ohutu kasutamine.

2. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) järgib tunnis korranõudeid, oskab paluda abi, märgata ohtusid ja sellest teavitada;
- 2) ronib üle, alt ja läbi takistuse;
- 3) oskab sooritada veereid;
- 4) oskab visata ja püüda palli;
- 5) mängib õpitud liikumismänge ja järgib õpetaja suunamisel mängureegleid;
- 6) oskab kelgul vedada kaaslast, pidurdada ja pöörata laskumisel;
- 7) sooritab eeskuju järgi õpitud hüplemisharjutusi;
- 8) korrigeerib meeldetuletamisel oma kehahoidu;
- 9) osaleb ujumise algõpetuse tundides, oskab täita basseinis käitumise nõudeid ja on algõpetuse esimese kursuse lõpuks vähemalt kohanenud veega.

Õppesisu

Korranõuded tunnis. Kõnni- ja jooksuoskused: kõnni-, jooksumängud ja -harjutused; lühimatk. Hüppeoskused: hüplemisharjutused. Ronimisoskused: ronimine üle, alt ja läbi takistuse.

Edasiliikumisoskused: liikumismängud; veerete sooritamine. Vahendil liikumine: kelguga kaaslaste vedamine, laskumisel kelguga pidurdamine ja pööramine. Viske- ja püüdmisoskused: palli viskamine ja püüdmine. Kehahoid. Ujumine.

Praktilised tööd:

- lühimatk;
- kelgul kaaslaste vedamine;
- kelguga laskumisel pidurdamine ja pööramine;
- ujumise algõpetuse esimene kursus.

3. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) korrigeerib õpetaja suunamisel keha asendit, hoiab tasakaalu eri asendites ja vahenditel;
- 2) oskab paarilisega koostöös visata ja püüda palli;
- 3) oskab suulise juhise järgi sooritada õpitud harjutusi eri vahenditega;
- 4) sooritab hoolauvalt toenghüppeid;
- 5) osaleb aktiivselt erinevates mängudes, teab õpitud mängude reegleid;
- 6) liigub lauskmaal suuskadel astuva ja/või libiseva sammuga, kasutab keppe tasakaalu hoidmisel;
- 7) viskab viskepalli, hüppab paigalt kaugust ja jookseb püstilähtest erinevaid distantse;
- 8) oskab ennast iseseisvalt pesta, kuivatada ja riietuda;
- 9) tajub muusika meeleolusid ja oskab selle järgi liikuda;
- 10) on läbinud ujumise algõpetuse teise kursuse, julgeb vees tegutseda, sukeldub, hõljub vees, on olemas alusõpetus 200 m distantsti läbimiseks ujudes.

Õppesisu

Tasakaalu hoidmine eri asendites ja vahenditel. Kõnni- ja jooksuoskused: kõnni-, jooksumängud ja -harjutused; püstilähtest erinevate distantside jooksmine; lühimatk. Hüppeoskused: hoolauvalt toenghüpe, kauguse hüppamine paigalt. Edasiliikumisoskused: liikumismängud ja nende reeglite tundmine; veerete sooritamine; liikumine muusika saatel. Vahendil liikumine: suuskadega liikumine lauskmaal. Viske- ja püüdmisoskused: viskepalli viskamine. Hügieeninõuete järgimine. Ujumine.

Praktilised tööd:

- lühimatk;
- harjutused suuskadel;
- ujumise algõpetuse esimene kursus.

4. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab rivis kaheks loendada;
- 2) sooritab õpitud akrobaatikaharjutusi ja harjutuste kombinatsioone;
- 3) mängib rahvastepalli määruste päraselt;
- 4) oskab libiseda suuskadel, sooritada suuskadel pöördeid paigal, kukkumisel iseseisvalt püsti tõusta;
- 5) järgib iseseisvalt isikliku hügieeni nõudeid;
- 6) sooritab tulemusele hooga kaugushüppe, palliviske ja 60 m jooksu püstilähtest;
- 7) jookseb vahelduvalt kõnniga 1 km;
- 8) teab õpitud oskussõnu.

Õppesisu

Akrobaatikaharjutused ja harjutuste kombinatsioonid. Rahvastepall. Vahendil liikumine: libisemine suuskadel, pöörded paigal, kukkumisel püsti tõusmine. Hüppeoskused: hooga kaugushüpe. Viske- ja püüdmissoskused: palliviske. Kõnni- ja jooksuoskused: 60 m jooksu püstilähtest; jooksmine vahelduva kõnniga pikemat distantsi (1 km); lühimatk. Isikliku hügieeni nõuete järgimine.

Praktilised tööd:

- lühimatk;
- harjutused suuskadel.

5. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) täidab ohutusnõudeid kõikidel liikumistegevustel;
- 2) sooritab õpitud harjutuste kombinatsioone suulise korralduse alusel;
- 3) jookseb 1,5 km vahelduvalt kõnniga;
- 4) on läbinud vähemalt kahe sportmängu algõpetuse;
- 5) kasutab suusatamisel erinevaid laskumis- ja tõusuviise;
- 6) oskab erinevaid rippeid, toenguid, tunnetab tasakaalu võimlemisvahenditel;
- 7) järgib ausa mängu põhimõtteid ja selgitusel mõistab selle väärtust;
- 8) oskab sooritada õpitud lõdvestusharjutusi ja taastuda pingutusest.

Õppesisu

Ohutusnõuded liikumistegevustel. Kõnni- ja jooksuoskused: jooksmine 1,5 km vahelduva kõnniga; lühimatk. Vahendil liikumine: suusatamisel erinevate laskumis- ja tõusuviiside kasutamine. Rippeid, toengud ja tasakaalu hoidmine võimlemisvahenditel. Sportmängud. Ausa mängu põhimõtted. Lõdvestus- ja taastumisharjutused.

Praktilised tööd:

- lühimatk;
- harjutused suuskadel;
- regulaarselt lõdvestus- ja taastumisharjutuste tegemine.

6. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab lihtsa kooliõue plaani järgi suunduda ühest punktist teise;
- 2) esitab õpetaja koostatud võimlemis- või tantsukava;
- 3) tegutseb rühmas, arvestades kaasõpilastega;

- 4) sooritab talispordialasid vastavalt kooli ja ilmastiku võimalustele: suusatab ja/või uisutab, kasutades õpitud tehnikaid;
- 5) mängib kahte sportmängu lihtsustatud reeglitega ja on läbinud vastavalt kooli võimalusele kolmanda sportmängu algõpetuse;
- 6) teab ja järgib liiklusohutusreegleid.

Õppesisu

Plaani järgi orienteerumine. Võimlemis- või tantsukava harjutamine. Liikumistegevustes tegutsemine rühmas, arvestades kaaslastega. Vahendil liikumine: suusatamine ja/või uisutamine, kasutades õpitud tehnikaid. Sportmängude mängimine. Liiklusohutusreeglid.

Praktilised tööd:

- lihtsa plaani järgi orienteerumine;
- õpetaja koostatud võimlemis- või tantsukava esitamine.

7. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kasutab õpitud terminoloogiat;
- 2) oskab hüpata kõrgushüppes käärhüpet;
- 3) oskab joosta madallähtest 100 m;
- 4) oskab tehniliselt sooritada paigalt kuulitõuget;
- 5) sooritab kombinatsiooni mitmest võimlemisharjutusest, vahendiga või ilma, kas muusikaga ja/või ilma;
- 6) suusatab vahelduval maastikul ja/või uisutab, kasutades erinevaid õpitud tehnikaid ja liikumisviise; suudab vahenditel võimetekohaselt kestvalt liikuda;
- 7) mängib kolme erinevat sportmängu lihtsustatud reeglitega;
- 8) tunneb lihtsamaid leppemärke kaardil;
- 9) oskab pendelteatejooksu tehniliselt korrektselt sooritada, järgides võistlusreegleid.

Õppesisu

Hüppeoskused: kõrgushüppes käärhüppe kasutamine. Kõnni- ja jooksuoskused: madallähtest 100 m jooksmine; pendelteatejooks. Viskeoskused: kuulitõuke sooritamine paigalt. Vahendil liikumine: suusatamine vahelduval maastikul ja/või uisutamine. Kombinatsiooni mitmest võimlemisharjutusest nii muusika saatel kui ilma. Sportmängud lihtsustatud reeglitega. Lihtsamate leppemärkide tundmine kaardil.

Praktilised tööd:

- orienteerumisülesanne kaardi järgi kooli ümbruses.

8. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab sooritada kombinatsioone rütmika, akrobaatika ja riistvõimlemise põhiharjutustest;
- 2) otsib ja leiab suunamisel spordialast teavet;
- 3) oskab iseseisvalt läbi viia võistluseelset soojendust ja võistlusjärgset venitust;
- 4) sooritab vastavalt oma võimetele kõrgushüpet õpitud tehnikas ja hooga kuulitõuget tehniliselt õigesti;
- 5) oskab nimetada Eesti tuntumaid sportlasi;
- 6) oskab reeglitepärast mängida vähemalt kahte õpitud sportmängu;
- 7) oskab tehniliselt õigesti sooritada ringteatejooksu, teab selle võistlusreegleid;
- 8) oskab õpitud talispordialal määrustepärast võistelda;
- 9) teab ja järgib ohutusreegleid kõikides liikumistegevustes ja eri spordialadel.

Õppesisu

Rütmika, akrobaatika ja riistvõimlemise põhiharjutuste kombinatsioonid. Spordialase teabe otsimine infoallikatest. Võistluseelset soojendusharjutused ja võistlusjärgsed venitusharjutused. Hüppeoskused: kõrgushüppe. Viskeoskused: kuulitõuke sooritamine hooga. Kõnni- ja jooksuoskused: tehniliselt õigesti ringteatejooksu sooritamine. Õpitud sportmängude ja talispordialade võistlusreeglid. Ohutusreeglid liikumistegevustes.

Praktilised tööd:

- spordialase info (Eesti ja maailma tuntud sportlased) otsimine erinevatest infoallikatest;
- võistluseelse soojenduse ja võistlusjärgse venituse teostamine.

9. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab ja täidab sportimisel ohutus- ja hügieeninõudeid;
- 2) oskab valida jõusaalis endale õigeid raskusi ja koormusi;
- 3) oskab lugeda lihtsat maastikukaarti ja selle järgi liikuda;
- 4) kasutab õpitud spordialade oskussõnu, teab ja täidab võistlusreegleid;
- 5) teab Eesti tähtsamaid spordi- ja kultuurisündmusi ning tuntumaid sportlasi;
- 6) on orienteeritud iseseisvale liikumistegevusele;
- 7) oskab leida spordialast teavet, kasutab erinevaid infotehnoloogilisi vahendeid liikumistegevuse arendamiseks;
- 8) oskab iseseisvalt arendada oma kehalisi võimeid;
- 9) järgib ausa mängu põhimõtteid, austab vastas- ja kaasvõistlejaid;
- 10) oskab anda esmast abi liikumistegevusel saadud vigastuse korral ja/või kutsuda abi.

Õppesisu

Ohutus- ja hügieeninõuded sportimisel. Tegutsemine jõusaalis. Maastikukaardi järgi orienteerumine. Õpitud spordialade võistlusreeglid. Eesti tähtsamad spordi- ja kultuurisündmused ning tuntumad sportlased. Igapäevased liikumisharjumised ja orienteerumine liikumistegevustele. Tehnoloogilised vahendid liikumistegevuse arendamiseks. Kehalised võimed ja nende arendamine. Ausa mängu põhimõtted. Esmase abi andmine saadud vigastuste korral ja/või abi kutsumine.

Praktilised tööd:

- õigete raskuste ja koormuse valimine jõusaalis;
- orienteerumisülesanne: orienteerimine lihtsa maastikukaardi järgi;
- info otsimine Eesti tähtsamate spordi- ja kultuurisündmuste ning tuntumate sportlaste kohta;

- liikumispäevik: enda liikumisharjumiste jälgimine mingi perioodi jooksul ja koos õpetajaga tulemuste analüüsimine;
- simulatsiooniharjutus: tegutsemine vigastuste korral.